

**CENTRUM
NAUKI
KOPERNIK**

**15
LAT**

Sprawozdanie z wykonania rocznego planu działalności merytorycznej

Centrum Nauki Kopernik ————— 2025

Cele strategiczne

S1. Zaoferować niezapomniane, inspirujące i przyjazne doświadczenie dla ponad milionazwiedzających rocznie 3

Zapewnić zwiedzającym komfort wizyty, najwyższej jakości eksponaty, ciekawe pokazy w zaawansowanym technologicznie planetarium i angażujące aktywności.

Dotrzeć z wystawami i pokazami Kopernika do lokalnych społeczności w całym kraju.

S2. Wspierać samodzielność poznawczą i umiejętność współdziałania. 23

Animować dialog o wyzwaniach na styku nauki i społeczeństwa z udziałem różnorodnych uczestników.

Tworzyć i upowszechniać rozwiązania, które zmieniają edukację.

Rozwijać sieci społeczności uczących się.

S3. Zwiększyć udział osób i grup niedostatecznie reprezentowanych w programach CNK 63

Usuwać bariery i włączać w działania programowe osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

Budować inkluzywną kulturę organizacyjną.

S4. Uczynić CNK zieloną instytucją kultury 70

Zmniejszyć ślad węglowy działalności.

Wprowadzić w życie zasadę 3U.

Stworzyć park różnorodności biologicznej i zazielenić otoczenie.

S5. Zapewnić CNK stabilność finansową i partnerstwa 76

Zapewnić zwiedzającym komfort wizyty, najwyższej jakości eksponaty, ciekawe pokazy w zaawansowanym technologicznie planetarium i angażujące aktywności.

Dotrzeć z wystawami i pokazami Kopernika do lokalnych społeczności w całym kraju.

S6. Tworzyć przyjazną i sprawną organizację. 82

Usprawnić działania i zapewnić lepszą współpracę wewnętrzną.

Zapewnić satysfakcję zespołu z pracy.

Wizja

Ludzie kształtują świat przyjazny dla siebie i natury, rozwijając i stosując naukę.

Misja

Inspirujemy do doświadczania, rozumienia świata i odpowiedzialnego działania.

Wartości

Cenimy naukę, uczciwość, otwartość, współpracę i dbałość o środowisko.

Synteza Raportu

W 2025 r. Centrum Nauki Kopernik potwierdziło swoją pozycję dużej i stabilnej instytucji publicznej, łączącej skalę działania z odpowiedzialnością i jakością. Był to rok wzmacniania fundamentów: doświadczenia zwiedzających, samodzielności poznawczej, dostępności, zielonej transformacji, stabilności finansowej oraz dojrzałości organizacyjnej. Działania realizowane w ramach celów strategicznych składały się na spójną wizję rozwoju instytucji, ukierunkowaną na długofalowy wpływ społeczny. Poniższe streszczenie przedstawia kluczowe osiągnięcia w odniesieniu do sześciu celów strategicznych.

Cel strategiczny 1

Zaoferować niezapomniane, inspirujące i przyjazne doświadczenie dla ponad miliona zwiedzających rocznie (z różnych grup społecznych).

W 2025 r. utrzymaliśmy wysoką jakość doświadczenia zwiedzających mimo istotnych ograniczeń operacyjnych, w tym czasowego zamknięcia Planetarium do kwietnia. Odwiedziło nas 1 212 245 osób, a poziom satysfakcji z wizyty pozostał wysoki (97,9% na Wystawach i 98,6% w Planetarium). Umocniliśmy wizerunek miejsca atrakcyjnego dla szerokiej publiczności, nie tylko do dzieci, co potwierdza wyraźna zmiana w postrzeganiu instytucji w porównaniu z 2018 r.

Realizacji celu sprzyjało podniesienie jakości doświadczenia. Po zakończeniu modernizacji Planetarium poprawiły się warunki odbioru pokazów – dzięki nowemu systemowi projekcyjnemu, cyfrowemu nagłośnieniu i infrastrukturze technicznej mogliśmy zaoferować bardziej immersyjne seanse. Równolegle rozwijaliśmy repertuar, wprowadzając nowe filmy oraz wzmacniając ofertę pokazów na żywo, spotkań z naukowcami i wydarzeń muzycznych. Ważnym elementem oferty stała się wystawa czasowa „Lustra. Między iluzją a rzeczywistością”, łącząca doświadczenie z refleksją nad percepcją i interpretacją rzeczywistości.

Nasza oferta była dostępna nie tylko w siedzibie na warszawskim Powiślu. Poprzez sieć Stref Odkrywania,

Wyobraźni i Aktywności SOWA oraz program Nauka dla Ciebie docieraliśmy z wystawami i pokazami do lokalnych społeczności w całym kraju. W 2025 r. działało 50 Stref SOWA, które odwiedziło blisko 291 tys. osób, a mobilne wystawy i planetarium trafiły do 196 miejscowości, angażując ponad 81 tys. uczestników. Zakończenie prac nad nową wersją Naukobusu wzmocniło trwałość i skalowalność działań realizowanych poza Warszawą. Dodatkowym wzmocnieniem realizacji celu było 15-lecie Centrum Nauki Kopernik, które stało się okazją do podsumowania dorobku instytucji i podkreślenia jej społecznej roli.

Cel strategiczny 2

Wspierać samodzielność poznawczą i umiejętność współdziałania.

Rozwijaliśmy działania wzmocniające samodzielne myślenie, krytyczną analizę informacji oraz uczenie się poprzez dialog i współpracę. Tworzyliśmy przestrzenie, w których wiedza naukowa staje się punktem wyjścia do rozmowy, a nie zbiorem gotowych odpowiedzi, budując zaufanie do nauki poprzez kontakt z badaczami i wspólne eksperymentowanie.

Istotną rolę odegrały formaty dialogowe i partycypacyjne. Festiwal Przemiany i Piknik Naukowy stały się miejscami namysłu nad aktualnymi wyzwaniami społecznymi i naukowymi, angażując zarówno rodziny, jak i dorosłych odbiorców. Równolegle rozwijaliśmy Wieczory dla dorosłych oraz spotkania z ekspertami na wystawach, sprzyjające rozmowie i zadawaniu pytań. Wzmacnialiśmy także kompetencje naukowców w obszarze dialogu z publicznością oraz rozwijaliśmy projekty nauki obywatelskiej.

Drugim filarem realizacji celu było tworzenie rozwiązań zmieniających praktykę edukacyjną. W Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego tworzyliśmy i testowaliśmy zestawy edukacyjne oraz programy badawczo-rozwojowe, odpowiadające na wyzwania słabo obecne w formalnej edukacji, m.in. związane ze zmianą klimatu, mikroplastikiem i sztuczną inteligencją. Kopernik pełnił także rolę platformy identyfikującej i wzmocniającej innowacje edukacyjne powstające poza instytucją.

Trzecim obszarem działań było rozwijanie sieci społeczności uczących się, opartych na współpracy i wymianie doświadczeń. Sieci Klubów Młodego Odkrywcy, Stref SOWA oraz programów takich jak ESERO tworzyły środowisko, w którym uczniowie, nauczyciele i edukatorzy realizują wspólne projekty i wzmocniają poczucie sprawczości.

Cel strategiczny 3

Zwiększyć udział osób i grup niedostatecznie reprezentowanych w programach Centrum Nauki Kopernik. Zwiększanie dostępności naszych działań i włączanie grup niedostatecznie reprezentowanych to stały element podnoszenia jakości doświadczenia edukacyjnego w Koperniku. Usuwaliśmy bariery fizyczne, sensoryczne i komunikacyjne, zapewniając dostępność wydarzeń i oferty dla osób z różnymi potrzebami, we współpracy z organizacjami społecznymi.

Równolegle testowaliśmy formaty skierowane do grup rzadziej obecnych wśród zwiedzających, w szczególności

Zadowolenie zwiedzających

Wystawy

97,9 %

Planetarium

98,6 %

seniorów oraz osób w trudnej sytuacji społecznej. Działania obejmowały także programy dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem, łączące edukację naukową z budowaniem sprawczości i współpracy. Inkluzywność obejmowała również funkcjonowanie organizacji – Kopernik wzmacniał kompetencje zespołu w obszarze różnorodności i komunikacji włączającej.

Cel strategiczny 4

Uczynić Centrum Nauki Kopernik zieloną instytucją kultury.

W 2025 r. przeszliśmy od deklaracji środowiskowych do systemowego zarządzania wpływem na środowisko. Po raz pierwszy policzyliśmy pełny ślad węglowy swojej działalności według standardu GHG Protocol (zakresy 1–3), tworząc podstawę do planowania dekarbonizacji i podejmowania decyzji operacyjnych. Równolegle przygotowaliśmy projekt modernizacji oświetlenia oraz wprowadzaliśmy rozwiązania ograniczające emisje związane z transportem i mobilnymi programami edukacyjnymi.

Zasady zrównoważonego rozwoju wpisaliśmy w codzienne funkcjonowanie instytucji – od zamówień publicznych po organizację wydarzeń i praktyki pracy zespołu. Ekoprojektowanie i ponowne wykorzystanie materiałów stały się standardem przy tworzeniu eksponatów i prowadzeniu warsztatów. Ważnym krokiem było także przygotowanie projektu Parku Różnorodności Biologicznej wokół siedziby Kopernika.

Cel strategiczny 5

Zapewnić Centrum Nauki Kopernik stabilność finansową i partnerstwa.

Utrzymaliśmy stabilność finansową umożliwiającą realizację bieżącej działalności i planowanie długofalowego rozwoju. Dywersyfikowaliśmy źródła przychodów, opierając się na dotacji Organizatorów, przychodach własnych oraz wieloletnich umowach sponsorskich i grantowych, zapewniających przewidywalność finansową. Rozpoczęliśmy także przygotowania do uruchomienia kampanii fundraisingowej.

Równolegle rozwijaliśmy partnerstwa z podmiotami komercyjnymi i niekomercyjnymi, będące ważnym elementem realizacji naszej wizji. Organizacja konferencji ECSITE 2025 wzmocniła pozycję instytucji jako wiarygodnego partnera zdolnego do realizacji złożonych przedsięwzięć.

Cel strategiczny 6

Tworzyć przyjazną i sprawną organizację.

Wzmacnialiśmy dojrzałość organizacyjną, traktując dobrostan zespołu i sprawność procesów jako warunek realizacji misji publicznej. Uporządkowaliśmy dostęp do informacji i dokumentów, usprawniliśmy komunikację wewnętrzną oraz współpracę między działami.

Inwestowaliśmy w stabilność zespołu poprzez rozwój kompetencji, benefity i wzmocnienie kultury informacji zwrotnej. Odświeżony onboarding poprawił doświadczenie nowych pracowników, a inicjatywy oddolne i wspólne uczenie się budowały spójność organizacji.

Zaoferować niezapomniane, inspirujące i przyjazne doświadczenie dla ponad miliona zwiedzających rocznie z różnych grup społecznych.

Centrum Nauki Kopernik niezmiennie jest miejscem, gdzie każdy, kierując się własną ciekawością, może poznawać świat i siebie poprzez doświadczenie. Nasze eksponaty, pokazy, warsztaty oraz bezpośredni kontakt z ekspertami, animatorami i innymi zwiedzającymi pozwalają odkrywać, badać, budować i tworzyć, a niekiedy także mylić się i błędzić. Nasza działalność toczy się jednak i rozwija nie tylko na warszawskim Powiślu, ona obejmuje całą Polskę! Od 15 lat prowadzimy programy edukacyjne, które dotarły już do ponad 1000 miejscowości i 1,3 mln osób. Dzięki współpracy z 50 ośrodkami partnerskimi Inicjatywy SOWA (więcej na str. 22) zapewnimy mieszkańcom małych i średnich miast dostęp do wystaw i naszych aktywności. Mobilne wystawy i planetarium (Nauka dla Ciebie) docierają do jeszcze mniejszych miejscowości, gdzie angażują w eksperymentowanie uczniów miejscowych szkół. Dążymy do tego, by oferować niezapomniane doświadczenie zarówno ponad milionowi gości rocznie w Warszawie, jak i lokalnym społecznościom w całej Polsce.

Liczba zwiedzających

1 212 245

Wystawy

877 002

Planetarium

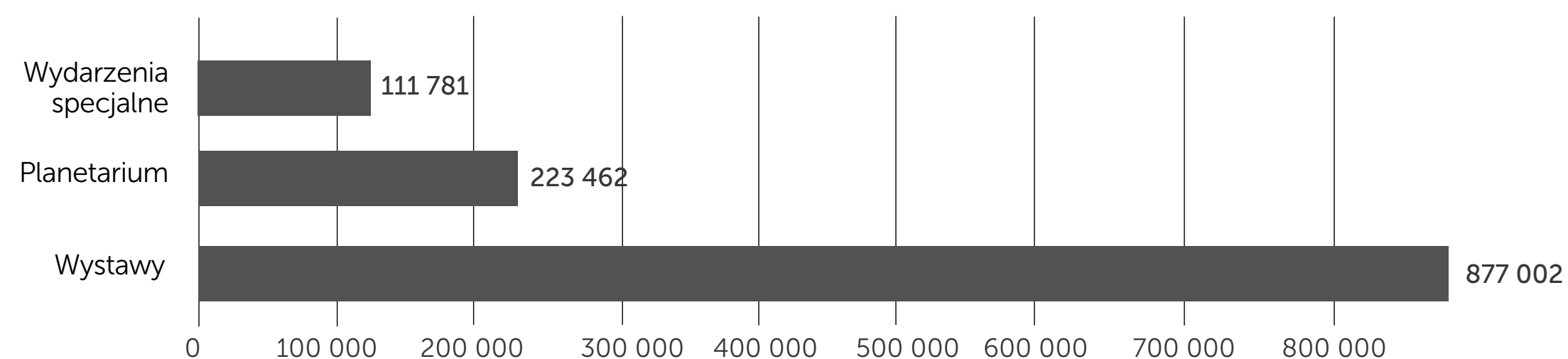
223 462

Wydarzenia specjalne

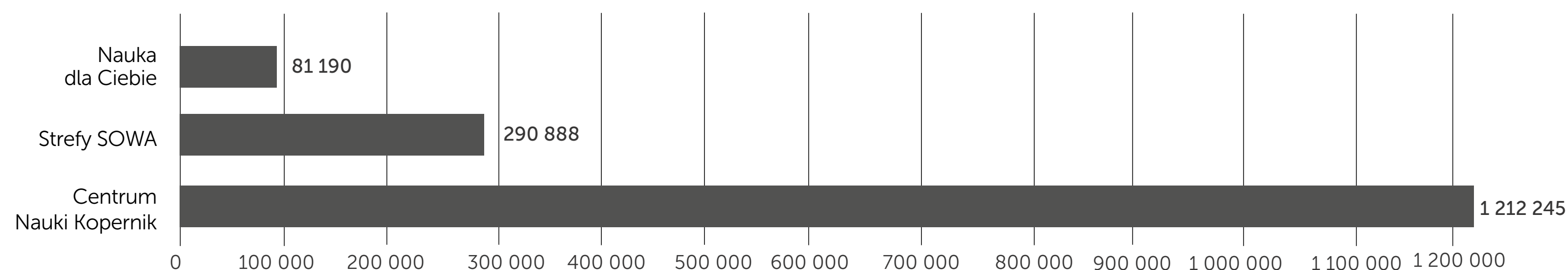
111 781

W wydarzeniach specjalnych (np. Festiwal Przemiany, Wieczory dla dorosłych, wydarzenia w centrum konferencyjnym) uczestniczyło 111 781 osób. Biorąc pod uwagę zamknięcie Planetarium z powodu modernizacji (do kwietnia 2025 r.), jest to bardzo dobry wynik frekwencyjny, który czyni nas jednym z najczęściej odwiedzanych centrów nauki w Europie i na świecie. Dziękujemy naszym gościom za każdą wizytę i 15 lat zaufania.

Frekwencja w Centrum Nauki Kopernik

Dotarcie z programami Kopernika

Nasi zwiedzający

W 2025 roku profil demograficzny naszych zwiedzających nie uległ większym zmianom. W dalszym ciągu dominują kobiety (64%), osoby z wyższym wykształceniem (71%) oraz osoby do 45. roku życia (79%). Nie zmienił się również znacząco udział poszczególnych grup wiekowych wśród zwiedzających indywidualnie Wystawy w porównaniu z ubiegłym rokiem.

Aby dostosować ofertę do potrzeb naszych gości, pytamy ich o satysfakcję z wizyty, ocenę dostępności, godzin otwarcia, dopasowania atrakcji i wydarzeń do oczekiwań różnych grup. Zebrane informacje pomagają nam lepiej poznawać naszych zwiedzających.

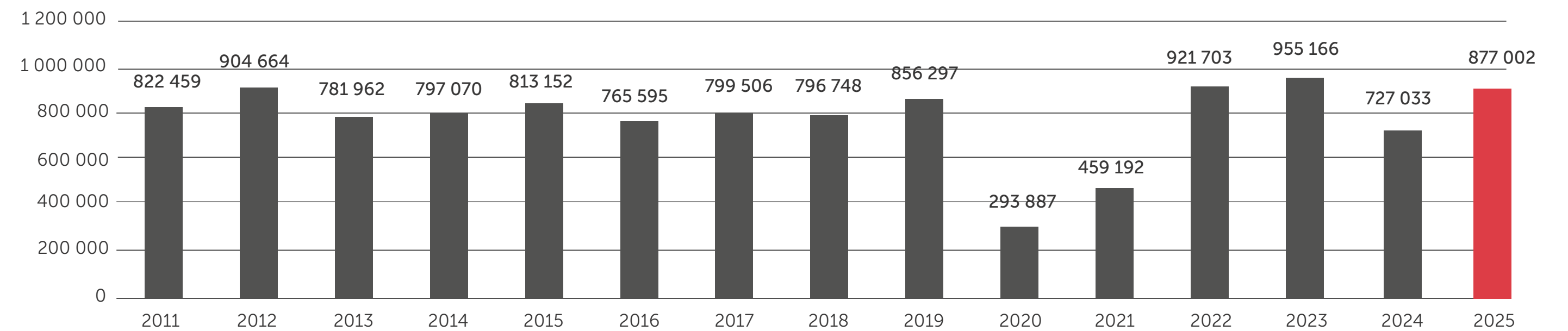
Satysfakcja naszych gości od lat utrzymuje się na wysokim poziomie. W 2025 r. zdecydowanie zadowolonych i raczej zadowolonych z wizyty było 97,9% ankietowanych na Wystawach i 98,6% w Planetarium. Zadowoleni zwiedzający chętnie nas polecają innym – wskaźnik rekomendacji wyniósł 76,2% na Wystawach oraz 86% w Planetarium.

98% uczestników ogólnopolskiego badania wizerunku przyznało, że Kopernik zaciekawia nauką. 9 na 10 osób uznało nas za miejsce wpływające na rozwój nowoczesnej edukacji oraz budujące zaufanie do nauki. Kojarzymy się głównie z nauką (61%) oraz eksperymentami i doświadczeniami (32%).

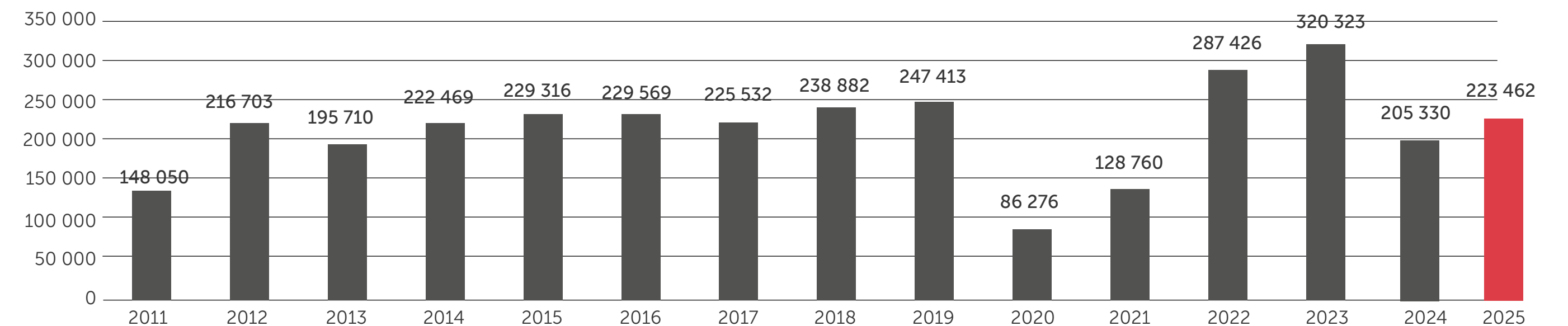
W porównaniu do badania z 2018 roku znacząco spadło przekonanie, że Kopernik jest atrakcją przede wszystkim dla dzieci (95% odpowiedzi w 2018 r. i 51% w 2025 r.). Ten wynik może być rezultatem intensywnej komunikacji skierowanej do dorosłych odbiorców.

W 2025 r. dużą popularnością cieszyły się nie tylko nasze Wystawy i Planetarium, ale także aktywności terenowe – w ramach sieci SOWA (więcej na str. 22) i Programu Nauka dla Ciebie (więcej na str. 24)

Frekwencja na Wystawach w latach 2011 – 2025

Frekwencja w Planetarium w latach 2011 – 2025

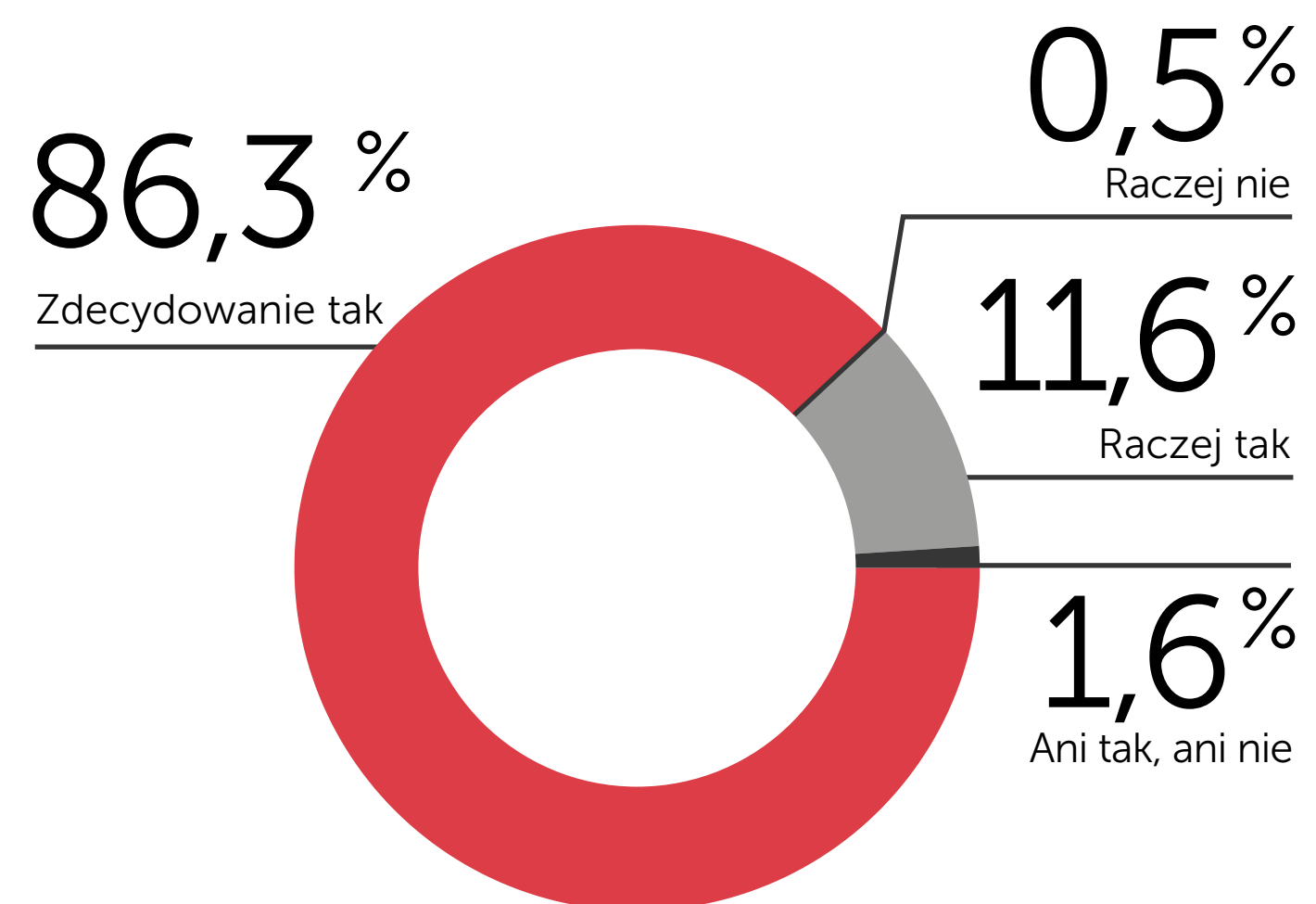
Płeć zwiedzających
Centrum Nauki Kopernik

64% kobiety 36% mężczyźni

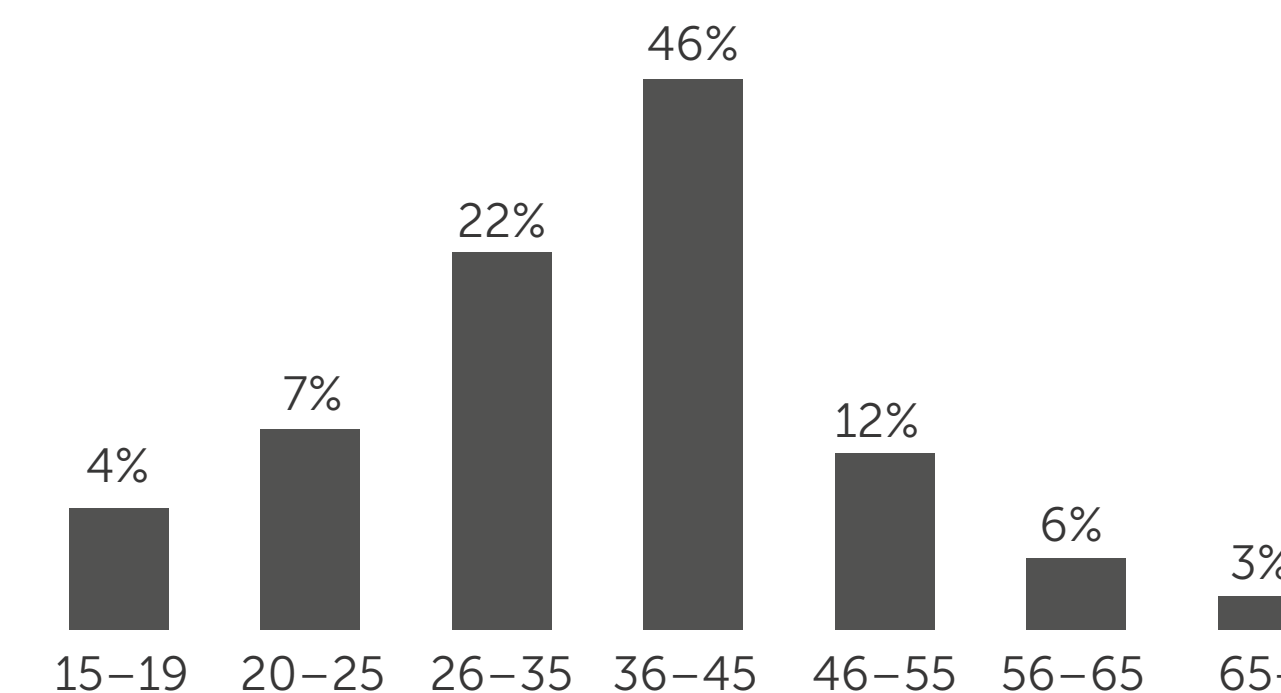
Płeć zwiedzających
Planetarium

70% kobiety 30% mężczyźni

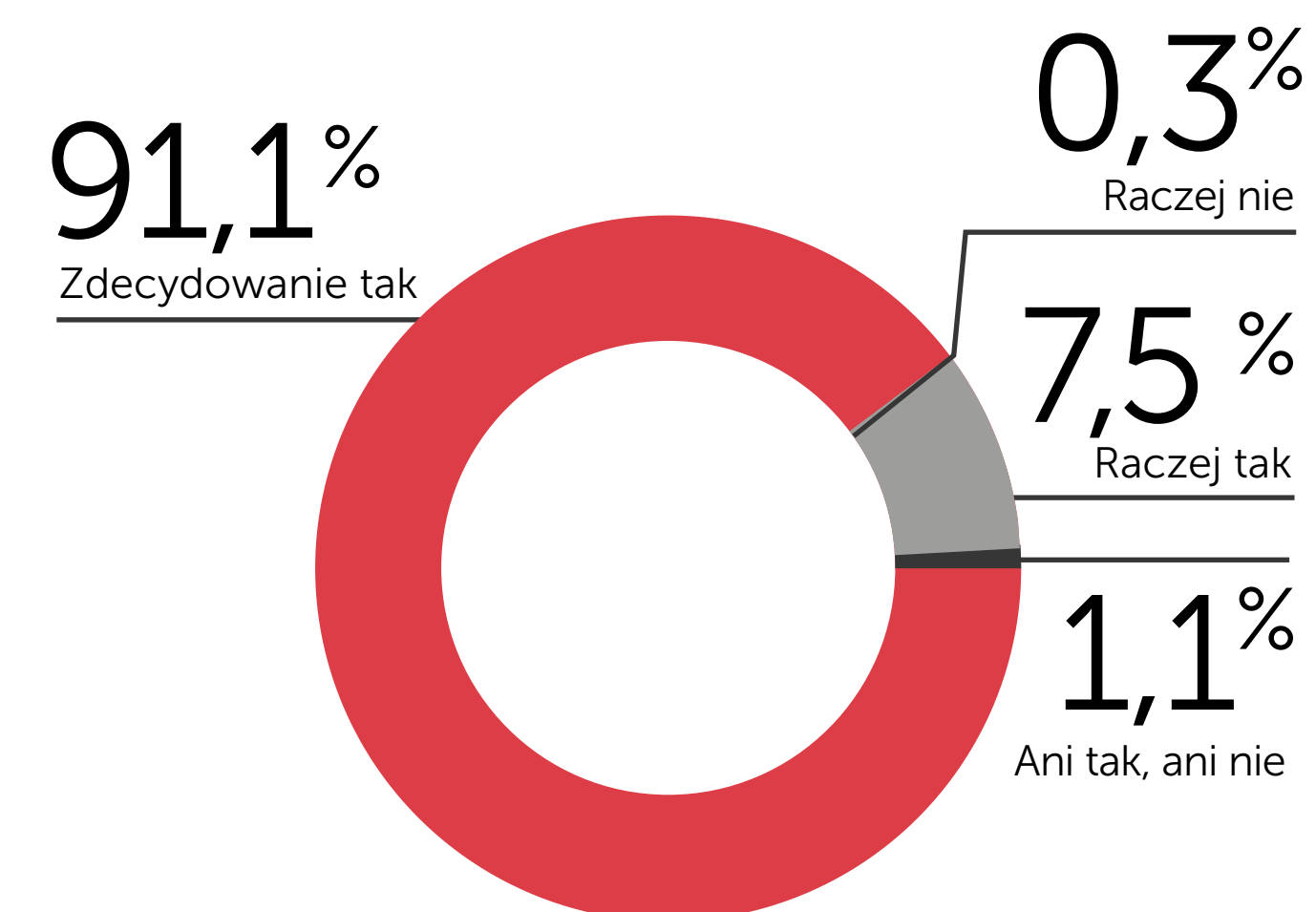
Czy ogólnie jest Pan(i) zadowolony(a)
z wizyty w Centrum Nauki Kopernik?

Wiek zwiedzających

Czy ogólnie jest Pan(i) zadowolony(a)
z wizyty w Planetarium?

5 listopada 2025 r. skończyliśmy 15 lat!

Rocznicę świętowaliśmy podczas wernisazu wystawy „Lustra. Między iluzją a rzeczywistością”. Zaprosiliśmy na to wydarzenie naszych organizatorów i partnerów, którzy są z nami od samego początku.

15 lat w liczbach

4 531

dni działania Wystaw

30 841

pokazów w Planetarium

15 953 591

zwiedzających i uczestników wydarzeń

Nasze programy edukacyjne dotarły do ponad 1000 miejscowości i 1,3 mln osób

(77 000 – KMO, 89 722 – ESERO, 725 000 – SOWA, 406 000 – NDC)

1 775

eksponatów zostało zbudowanych w warsztacie

30 625

spektakli odbyło się w Teatrze Robotycznym

30 105

spektakli odbyło się w Teatrze Wysokich Napięć

Świętujemy 15. urodziny. Od lewej: Wioletta Krzyżanowska – Mazowiecki Kurator Oświaty, Radosław Jasiński – Dyrektor Programowy PAFW, Renata Kaznowska – Zastępca Prezydenta Miasta Stolecznego Warszawy, Robert Firmhofer – Dyrektor Naczelny Centrum Nauki Kopernik, Barbara Nowacka – Ministra Edukacji Narodowej, Karolina Ziolo-Pużuk – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Katarzyna Lubnauer – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej, Paulina Piechna-Więckiewicz – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej, Andrzej Abramczuk – Prezes Plus, Ewa Kloc – Dyrektor Administracyjny Centrum Nauki Kopernik, Marcin Garbarczyk – Vice President w Samsung Electronics.

Dziękujemy za ciepłe słowa, które napłynęły do nas zarówno za pośrednictwem listów, jak i mediów społecznościowych.

„Życzę wielu sukcesów, ciekawych wystaw, nowatorskich projektów edukacyjnych oraz efektywnej współpracy ze środowiskiem naukowym, a także z krajowymi i międzynarodowymi centrami nauki. Niech kolejne lata sprzyjają dalszemu rozwojowi CNK” - miejsca, które stało się jednym z symboli Warszawy, i które każdemu - bez względu na wiek, płeć i wykształcenie - daje szansę, by poczuć się prawdziwym odkrywcą”.

Marcin Kulasek, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

„Jesteśmy dumni, że Centrum Nauki Kopernik jest jednym z naszych najważniejszych punktów na mapie edukacyjnej Warszawy. To tutaj młodzi ludzie, dzieci i dorośli, mogą poznawać tajniki fizyki, biologii, technologii i sztuki, korzystając z nowoczesnych, interaktywnych wystaw i programów edukacyjnych”.

Rafał Trzaskowski, Prezydent m.st. Warszawy

„Kopernik jest nie tylko budynkiem z setkami fantastycznych eksponatów, lecz także tętniącą życiem przestrzenią, w której nauka spotyka się z zaawansowaną technologią, zabawą i wyobraźnią, stając się ekscytującą przygodą, a każdy z nas może się poczuć jak prawdziwy odkrywca. Gratuluję 15-lecia Centrum Nauki Kopernik, jego imponującego dorobku oraz ciągłego, prężnego rozwoju, który wpływa na podnoszenie standardów kształcenia w naszym kraju”.

Adam Struzik, Marszałek Województwa Mazowieckiego

„Dzięki Państwa zaangażowaniu i pasji nauka staje się bliska, zrozumiała i fascynująca. Centrum Nauki Kopernik to dziś nie tylko miejsce spotkań z nauką, ale również symbol nowoczesnej edukacji opartej na doświadczeniu, współpracy i otwartości”.

Wioletta Krzyżanowska, Mazowiecki Kurator Oświaty

„Już sam budynek zrobił na mnie wrażenie swoim nowoczesnym kształtem i elewacją. Bardzo podobała mi się śruba Archimedesesa o której czytałem w książkach a w Centrum Nauki Kopernik w końcu mogłem sam uruchomić ją w ruch. To przykład, jak nauka ma wpływ na życie wielu ludzi”.

„Wizyta w Centrum Kopernik pozostanie w moim sercu jako jeden z najpiękniejszych dni spędzanych z moim synkiem, biegającym od jednego stanowiska naukowego do kolejnego, z ciekawością, która całkiem oderwała go od naszej trudnej rzeczywistości kryzysu bezdomności”.

„8.11.2010 r. – dzień, który odmienił moje życie. Centrum Nauki Kopernik, pierwsza randka, meega długa kolejka do wejścia, zimno jak nie wiem, cudownie spędzony czas. 15 lat związku, 10 lat po ślubie - polecam to miejsce, przynosi szczęście”.

„Pamiętam moją pierwszą wizytę w Centrum Nauki Kopernik jeszcze z czasów gimnazjum. Dla mnie, dziewczyny z małej miejscowości, samo wejście do tak nowoczesnego miejsca było jak wejście do innego świata. Minęło 13 lat. Dziś, już jako nauczycielka fizyki, wróciłam do Kopernika”.

„Och. Pamiętam, jak 15 lat temu byłem pierwszy raz. Akurat byłem przejazdem w Warszawie, Powiśle kocham. Pamiętam wahadło, świetny kołowrotek, wszystkiego można było dotknąć, pomacać, eksperymentować. Wewnętrzne dziecko we mnie było zachwycone, chociaż byłem już wtedy BARDZO dorosły”.

*Ekspонат Meduzy na wystawie Lustra.
Między iluzją a rzeczywistością*

Współpraca z nauczycielami

Aby zwiększyć dostępność naszej oferty edukacyjnej i ułatwić szkołom organizację wizyt, w 2025 r. uruchomiliśmy możliwość rezerwacji online. Dotychczas przez stronę można było jedynie kupować bilety, a wszystkie rezerwacje wymagały kontaktu telefonicznego. Nowe rozwiązanie skraca czas potrzebny szkołom na formalności, odciąża infolinię i pozwala elastycznie opłacić rezerwację w ciągu 7 dni. Podnosi to komfort pracy nauczycieli oraz usprawnia naszą obsługę, bezpośrednio wspierając realizację celu, jakim jest szerszy i łatwiejszy dostęp instytucji edukacyjnych do naszej oferty.

Szkoły mogły skorzystać z naszej oferty w ramach programu ministerialnego „Wyjście z klasą”, zapewniającego finansowanie jednodniowych wycieczek szkolnych, które łączą wizytę w wybranej instytucji z warsztatami, wydarzeniem artystycznym lub programem interaktywnym. Nasze propozycje obejmowały zwiedzanie Wystaw oraz (do wyboru) warsztaty w Majsterni, Laboratoriach, Wytwórni czy seans w Planetarium.

Gościliśmy także uczniów z Warszawy w ramach miejskich programów „Klasa w Warszawie, Warszawa z klasą” oraz „Kulturalny przedszkolak”. Najmłodszy zwiedzali wystawę „Bzzz!”. Starsi eksperymentowali na wystawie „Przyszłość jest dziś”, w Laboratoriach i Majsterni. Wszyscy mogli także wybrać się w kosmiczną podróż w Planetarium.

Nasza oferta dla szkół ciągle się rozrasta. Aby pomóc nauczycielom w wybraniu idealnych zajęć dla ich klas, powróciliśmy do cyklu bezpłatnych spotkań – „Czwartków nauczycielskich”. Co miesiąc podpowiadamy, jak najlepiej zaplanować wizytę z uczniami w naszych przestrzeniach edukacyjnych, by w pełni skorzystać z ich potencjału. Zapraszamy nauczycieli przedmiotów ścisłych i humanistycznych, edukatorów i edukatorki oraz inne osoby pracujące z młodzieżą. Po spotkaniu wszyscy mogą wziąć udział w odbywającym się tego samego dnia Wieczorze dla dorosłych. W 2025 r. odbyły się 4 Czwartki nauczycielskie, w których udział wzięło 140 edukatorów.

Zapewnić zwiedzającym komfort wizyty, najwyższej jakości eksponaty, ciekawe pokazy w zaawansowanym technologicznie planetarium i angażujące aktywności.

Planetarium w supernowej odświeżeniu

11 kwietnia 2025 r. ponownie otworzyliśmy Planetarium po remoncie prowadzonym od września 2024 r. Modernizacja objęła wymianę systemów wentylacji i klimatyzacji oraz sprzętu i aparatury projekcyjnej. Możemy teraz oferować widzom jeszcze lepsze warunki i bardziej immersyjne doświadczenia.

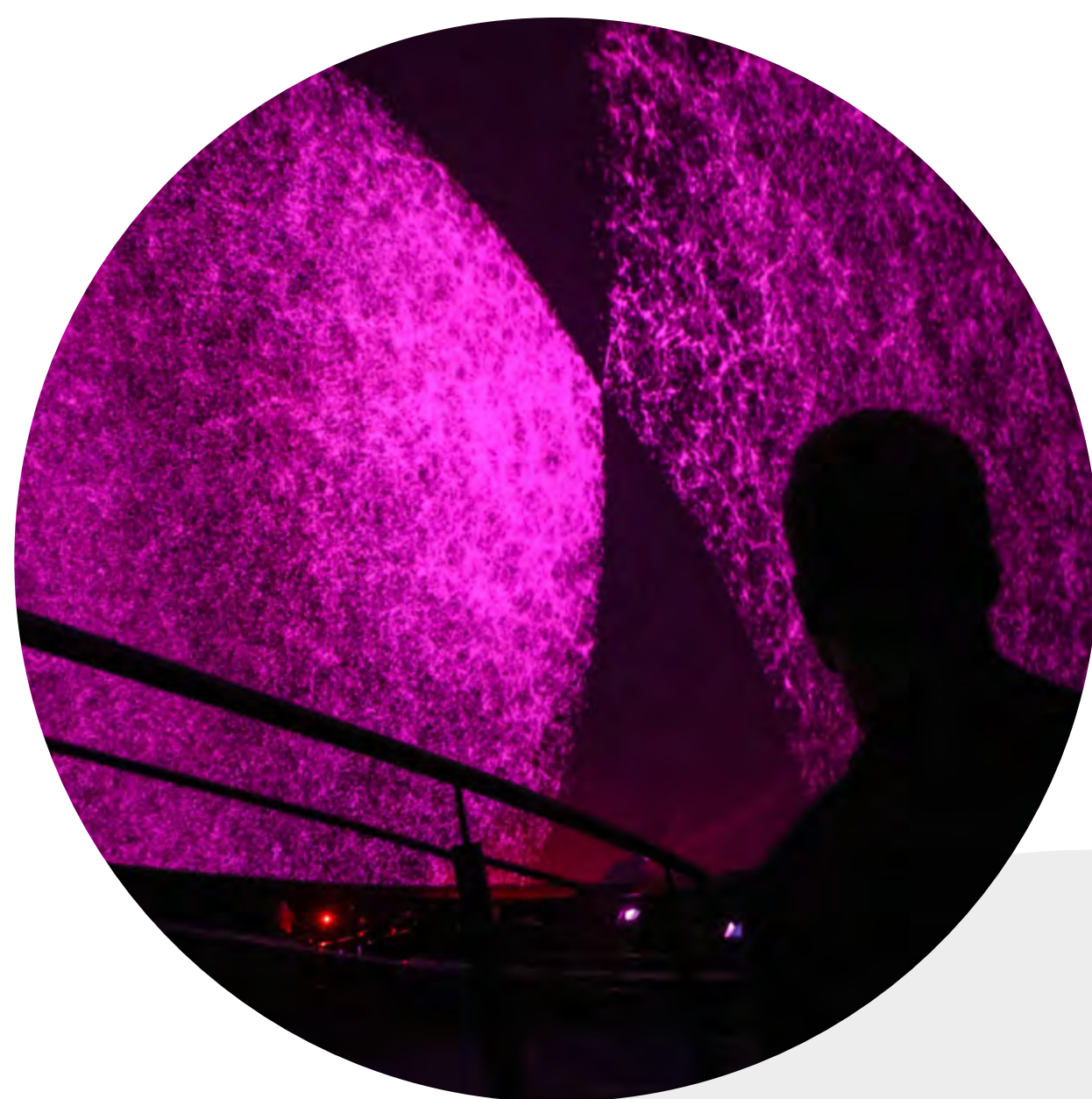
Największą zmianą jest kompleksowa wymiana systemu projekcyjnego. Zastąpiliśmy dotychczasowe projektory (o jasności 5 000 lumenów) nowymi, dwukrotnie jaśniejszymi – 10 000 lumenów. Przekłada się to na wyraźniejszy obraz, szerszą gamę kolorów i większą głębię wizualną. Szybsze komputery zapewniają płynniejsze animacje, co szczególnie wzmacnia realizm pokazów: trójwymiarowych deszczów meteorów, przelotów wokół czarnych dziur czy symulacji zjawisk pogodowych.

Efekt modernizacji jest widoczny nawet w znanych już widzom filmach, które – dzięki nowemu systemowi – prezentują się tak, jakby przeszły remastering. Planetarium oferuje teraz znacząco wyższy standard odbioru i jeszcze pełniejsze, kosmiczne wrażenia.

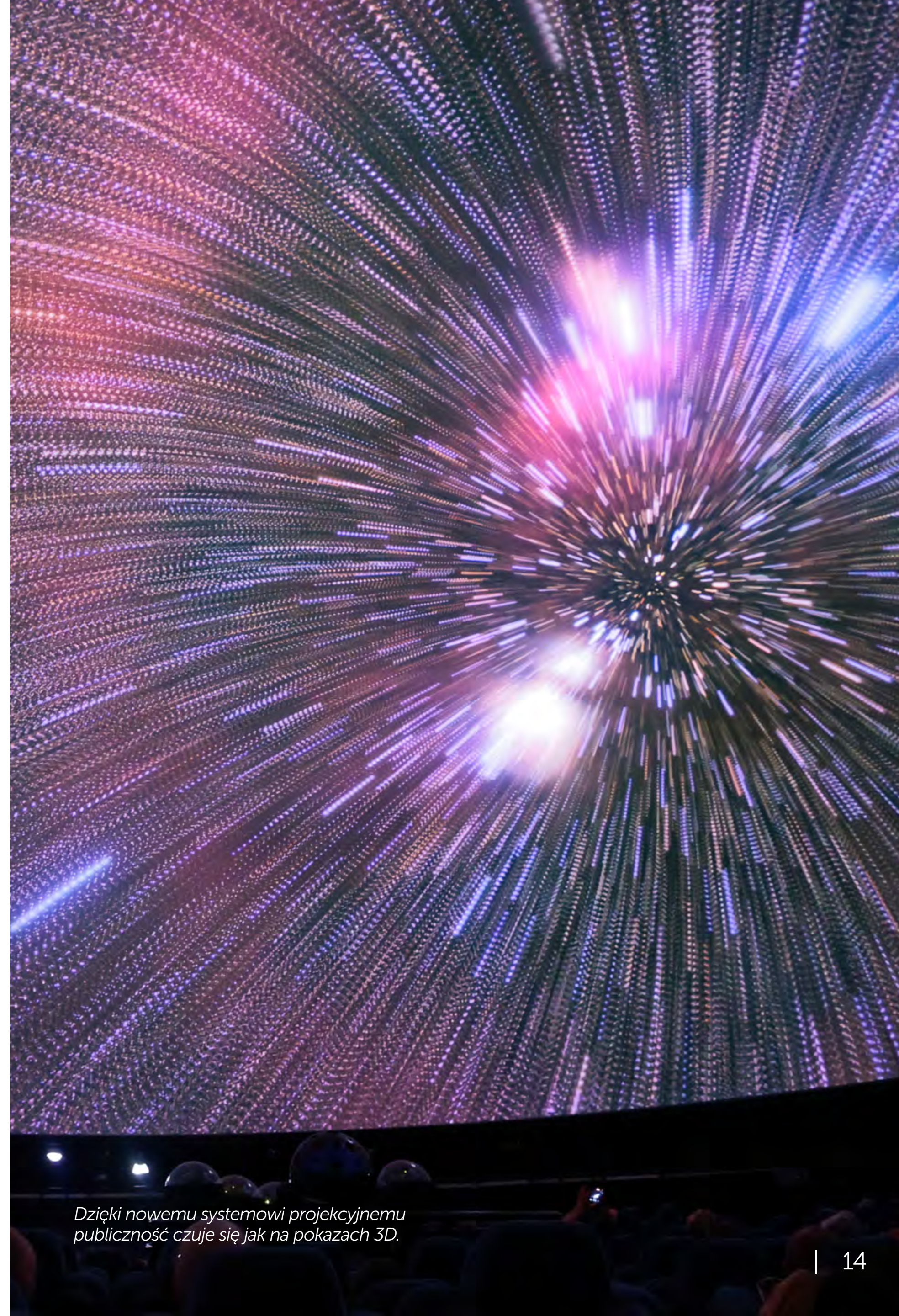

Różnicę jakościową odczuli także melomani podczas koncertów. Nasz system dźwiękowy jest teraz w pełni cyfrowy, wyposażony w narzędzia umożliwiające m.in. redukcję szumów. Dodatkowy element wpływający na panujący w Planetarium wyjątkowy nastrój, to oświetlenie obrzeża kopuły (tzw. cove-lighty). Nowe lampy umożliwiają tworzenie barwnych efektów świetlnych podczas pokazów naukowych i koncertów.

Na nowym niebie pojawiły się nowości filmowe. Są wśród nich dwie propozycje dla najmłodszych. „Dinozaury: historia przetrwania” to podróż do czasów gigantycznych gadów i okazja, by zobaczyć, jak wyglądała wtedy Ziemia. „Kićka i koty – księżycowa superprzygoda” pozwala przenieść się w odległą przyszłość i poznać inteligentne koty. „Przyszłość – podróż w nieskończoność” to oparta na badaniach naukowych wizja potencjalnego końca wszechświata. Starszą widownię zapraszamy także na „Czarne dziury: nieznanne horyzonty”. Film prezentuje aktualny stan wiedzy o tych obiektach i skłania do rozmyślań nad przestrzenią, czasem i grawitacją. „Zorze – cudowne światła” pozwalają odkryć piękno i różnorodność tych zjawisk, zarejestrowanych w formacie 360 stopni przez koreańskiego astrofotografa Kwona O Chul.

Tradycyjnie przed seansami Planetarium prezentowało krótkie pokazy na żywo „Niebo nad Warszawą”, dotyczące obserwacji nieba w trakcie kolejnych pór roku. Każdy z nich jest wzbogacany o wątek związany z najnowszymi odkryciami astronomicznymi i dokonaniem astronautycznymi. Ofertę wieczorną urozmaicały spotkania z naukowcami „Prosto z nieba”, koncerty oraz pokazy laserowe.

Dzięki nowemu systemowi projekcyjnemu publiczność czuje się jak na pokazach 3D.

Nową jakość można docenić
podczas koncertów.

— Koncerty – zaproszeni artyści

Koncerty pod gwiazdami

Agnieszka Marucha i Aleksandra Dallali
Janek Traczyk
Aleksandra Bobrowska
Małgorzata Sajna-Mataczyńska
i Jakub Haufa
HAVA Piano Duo
IKIGAI
Justyna Kreft

Cykl Orbita Jazzu

Anna Szczygieł i Dominik Roston
Light Star Guiding
Kuba Sokółowski
Grupa w Składzie:
Rafał Grząka

Cykl Cosmic Live Electronic

ATAK quartet („Search for Extraterrestrial Intelligence” – wydarzenie towarzyszące Festiwalowi „Warszawska Jesień”).
Krzysztof Kicior, Tomasz Woźniak

Cykl Supernova

INA WEST

Koncerty specjalne

RGG & Robert Więckiewicz Planet
LEM

— Wykłady „Prosto z nieba”

Tematy i eksperci

Polskie konstelacje satelitarne
(Dr Jakub Bochiński)

Tu rządzi Słońce, czyli badania heliosfery
(Dr hab. Izabela Kowalska-Leszczyńska)

Astronomia fal grawitacyjnych
(Dr hab. Dorota Gondek-Rosińska)

Jak znaleźć meteoryty w Polsce?
(Mateusz Żmija)

Treningi astronautów
(Mgr inż. Mateusz Harasymczuk)

Polski astronauta w kosmosie, czyli misja IGNIS od kuchni
(Dr Aleksandra Bukata)

Lustra. Między iluzją a rzeczywistością.

Na wystawie „Lustra” goście zanurzają się w świecie iluzji, zaskakujących odbić i zjawisk, które potrafią oszukać zmysły. Fizyka i matematyka stojące za tymi efektami pokazują, jak działa percepcja i dlaczego nie zawsze możemy zaufać temu, co widzimy. Ekspozycja przyjechała do nas ze szwajcarskiego centrum nauki Technorama, w którym powstała. Zastąpiła poprzednią wystawę czasową – „Trucizny”.

Kilkadziesiąt interaktywnych eksponatów w angażujący sposób ukazuje zjawiska fizyczne i optyczne związane z odbiciem światła, symetrią, iluzją, zniekształceniem obrazu oraz percepcją rzeczywistości. Zwierciadła wklęsłe i wypukłe, kalejdoskopy, układy luster i nietypowe konstrukcje przestrzenne pozwalają samodzielnie badać działanie zmysłów, odkrywać zasady optyki, analizować obserwowane zjawiska. Zwiedzający sprawdzają, w jaki sposób powstają lustrzane obrazy i jak widzi je oko. Oglądają swoje odbicia w kalejdoskopach, prowadzą światło przez zwierciadlany labirynt. Wchodząc w układy symetrii, odbić i nieskończonych tuneli, zanurzają się w świat, gdzie granica między tym, co realne, a tym, co iluzoryczne, staje się płynna.

Ekspozycja pozwala przyjrzeć się sobie tak dokładnie, jak nigdy dotąd. Obejrzeć tył własnej głowy, dopasować rozmiar zwierciadła do swojego wzrostu, a nawet zajrzeć sobie do ucha. Sprawdzić, czy zimne lustro jest naprawdę zimne i jak na percepcję wzrokową wpływa gorące powietrze. Można zobaczyć kostkę, która istnieje tylko w zwierciadle, a nawet ukraść komuś twarz. Mamy także kilka eksponatów mrożących krew w żyłach – można próbować łąpać lustro, które ucieka, trafić do nieskończonego długiego korytarza (jak w „Lśnieniu” Kubricka), a nawet zobaczyć ducha Peppera.

Na wystawie doskonale czują się zarówno przedszkolaki, cieszące się zabawnymi zniekształceniami swoich odbić, jak i licealiści, którzy znajdują się w kluczowym momencie kształtowania własnej tożsamości. Ekspozycje zachęcają do refleksji nad tym, jak widzimy siebie i jak jesteśmy postrzegani przez innych. Zniekształcone odbicia, odwrócone obrazy i iluzje optyczne prowokują pytania o to, co jest „prawdziwe”, a co „pozorne” – zarówno w świecie fizycznym, jak i społecznym. Interdyscyplinarne ujęcie tematu i różnorodność eksponatów mogą być interesujące dla nauczycieli różnych przedmiotów (np. matematyki, fizyki, informatyki, biologii, historii, języka polskiego, a nawet sztuki). Aby ułatwić im zaplanowanie wizyty z klasą, zorganizowaliśmy oprowadzania kuratorskie oraz warsztaty. „Lustra” będą dostępne do końca sierpnia 2026 r.

Na wystawie „Lustra” znalazły się dwa eksponaty stworzone przez Oskara Ziętę, który w swoich pracach łączy design i sztukę z nowoczesną technologią. Opracował metodę obróbki stali, polegającą na formowaniu jej ciśnieniem wewnętrznym i „zmieniającą” metal w lustro. Jej efekty to m.in. specjalnie dla nas zaprojektowany Pawilon (Crystal Monoliths) oraz Konstelacje (Constellations 7.01). Oba eksponaty zostaną w Koperniku także po zakończeniu wystawy czasowej.

Pawilon wykonany przez projektanta Oskara Ziętę specjalnie na wystawę Lustra.

Fotopolichromia

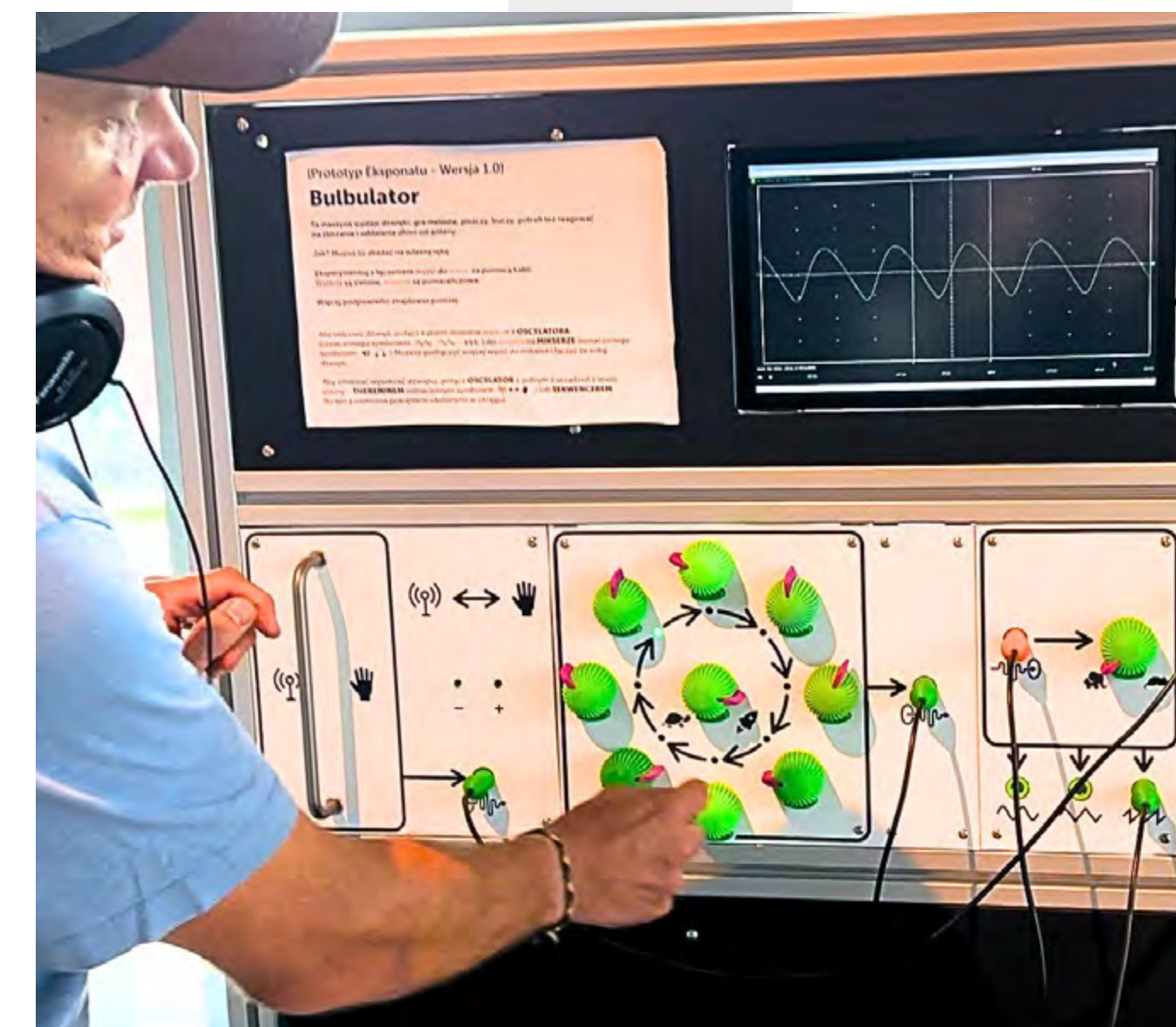
Wystawy stałe

Na naszych wystawach stałych pojawiły się nowe eksponaty. Niedawno cieszących się dużą popularnością „Parkietaży” stanęła ich nowa odsłona, inspirowana niedawnym odkryciem. Przez ponad pół wieku matematycy poszukiwali kształtu, z którego można ułożyć mozaikę pokrywającą nieskończoną powierzchnię, i to tak, by wzór nigdzie się nie powtarzał. W 2023 r. taki kształt został odkryty i nazwany przewrotnie kamieniem Einsteina (nie od uczonego, ale od niemieckiego ein Stein – „jeden kamień”). Nowy eksponat „Zjawa” pozwala zwiedzającym samodzielnie układać mozaikę z wykorzystaniem tego kształtu i obserwować, jak powstaje struktura, która – mimo że zbudowana z jednego rodzaju elementu – nie tworzy powtarzalnego wzoru.

„Opera mydlana” pomaga w badaniu zjawiska interferencji światła, a „Bulbulator” umożliwia eksperymentowanie z dźwiękami. „Fotopolichromia” to eksponat wzbudzający zachwyt od pierwszej chwili. Obserwując barwny taniec światła podczas polaryzacji, aż trudno uwierzyć, że głównym bohaterem jest tutaj... kawałek zwykłej, przezroczystej folii. Nowe stacje badawcze są także w Living Labie (więcej na str. 40).

Zjawa

Bulbulator

Nasze laboratoria

Nasze laboratoria mają za sobą pierwszy rok działalności w nowej, interdyscyplinarnej odstonie. W dni robocze odbywały się w nich zajęcia dla klas szkolnych, a w weekendy, święta i wakacje eksperymentowali tu indywidualni zwiedzający.

Do Laboratorium Edukacji o Planecie wprowadziliśmy 2 nowe scenariusze zajęć szkolnych, poruszające aktualne i ważne tematy związane z wpływem działalności człowieka na środowisko. „Mikroplastik: małe cząstki wielkie konsekwencje?” dotyczy naszej codziennej styczności z plastikowymi odpadami. Uczniowie poznawali główne źródła mikroplastiku i obserwowali rozwielitki, które wchłonęły go z wody. Ich ciała są przezroczyste, więc pod mikroskopem doskonale widać znajdujące się wewnątrz cienkie nitki plastiku. Uczestnicy zajęć identyfikowali także tworzywa sztuczne i oglądali owady, które są w stanie częściowo trawić styropian. „Zamknięci pod kloszem” to scenariusz dotyczący globalnego ocieplenia. Uczniowie badali wpływ gazów cieplarnianych na temperaturę i odkrywali znaczenie miejskich wysp ciepła. W Laboratorium odbywały się również zajęcia dotyczące zdrowia („Wewnętrzna armia – masz to we krwi” oraz „Od próbki do diagnozy”). Po niewielkich zmianach w scenariuszu, powróciło „Genetyczne grzybobranie”, oparte na sekwencjonowaniu DNA grzybów. To zajęcia stworzone we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim w ramach projektu nauki obywatelskiej „FunDive”.

Do Laboratorium Edukacji o Nowych Technologiach uczniowie mogli wybrać się na „Misję w Kosmosie”, podczas której budowali i programowali autorskie łaziki z klocków LEGO Spike. Zajęcia „Sztuka latania: lżejsze niż piórko” (realizowane przez pierwsze półrocze we współpracy z partnerem Laboratorium – Łukasiewicz - Instytut Lotnictwa) były natomiast okazją do odkrywania zasad aerodynamiki. Ich uczestnicy eksperymentowali z oporem powietrza i sprawdzali, jak zachowują się obiekty o różnych kształtach w minitunelu aerodynamicznym.

W 2025 r. przeprowadziliśmy 1 110 zajęć dla grup szkolnych, w których udział wzięło 14 019 osób. To mniej niż planowaliśmy. Rozmowy z nauczycielami pokazały, że nasze zajęcia są zbyt długie. Wiele grup dysponuje ograniczonym czasem i spędzając 90 minut w Laboratoriach, traci okazję eksperymentowania na wystawach. Z troski o komfort naszych gości, postanowiliśmy skrócić czas zajęć do 60 minut. Dzięki temu zyskają większą elastyczność w planowaniu wizyty i możliwość skorzystania z pełnej oferty.

Indywidualnych zwiedzających zapraszaliśmy bezpłatnie do Laboratoriów na programowanie robotów, doświadczenia z aerodynamiką i lewitacją magnetyczną, zajęcia dotyczące anatomii człowieka i diagnostyki medycznej. Pod koniec roku odbyły się również testy nowej aktywności, przybliżającej zagadnienia z dziedziny geologii. W sumie odbyło się 2 518 zajęć, w których uczestniczyło 31 328 osób.

Zajęcia Mikroplastik: małe cząstki wielkie konsekwencje?

Na warsztatach cyjanotypii można poznać podstawy tej techniki, a potem zgłębiać coraz bardziej skomplikowane modyfikacje.

W 2025 r. przeprowadziliśmy pilotaż programu „Naukowcy w Laboratoriach Kopernika”. Chcemy dać naszym zwiedzającym możliwość spotkania z naukowcami, porozmawiania i wspólnego eksperymentowania. Liczymy, że przyczyni się to do zmniejszenia dystansu między badaczami a społeczeństwem, wpłynie na wzrost zaufania do nauki, a u najmłodszych rozbudzi naukowe zainteresowania. W pilotażu udział wzięło 15 naukowców, zajmujących się m.in. biologią, fizyką kwantową, neurotechnologią, a także zastosowaniami VR i AI w edukacji.

Zajęcia w Wytwórni

Wytwórnia to edukacyjny fablab, pełniący funkcję pomostu między nauką, sztuką a praktycznym majsterkowaniem. W 2025 r. oferta programowa obejmowała zajęcia w duchu art&science oraz upcyklingu, które angażowały naszych gości w kreatywną pracę z różnorodnymi technologiami i surowcami.

Warsztaty cyjanotypii pozwalały zgłębić tajniki jednej z najstarszych technik fotograficznych, polegającej na naświetlaniu papieru nasączonego emulsją z soli żelaza. W wyniku kontaktu ze światłem słonecznym lub UV emulsja zmienia barwę i po utrwaleniu daje białoniebieski obraz. Uczestnicy zajęć samodzielnie prowadzili proces chemiczny, uzyskując unikalne, monochromatyczne odbitki. Znając już podstawy, można było kontynuować doświadczenia z cyjanotypią na kolejnych zajęciach, bardziej zaawansowanych – tworząc artystyczne kolaże z roślin i tkanin, a na koniec – testując różne dodatki chemiczne i eksperymentując z czasem naświetlania.

Podczas serii warsztatów „Światło z odzysku” uczestnicy konstruowali autorskie lampki ze stoików. Zajęcia łączyły naukę obsługi elektronarzędzi z podstawami elektroniki i lutowania diod LED. Do pracy wykorzystywane były materiały odpadowe – m.in. stare stoiki, kawałki sklejek, przewody, oprawki (więcej na str. 77).

Cykl zajęć „Jak spod igły” promował wtórne życie tekstyliów i był okazją, by nauczyć się korzystania z maszyny do szycia. Uczestnicy tworzyli torby, etui oraz plecaki, rozwijając kompetencje techniczne i promując postawy ekologiczne.

W 2025 r. w Wytwórni odbył się pilotaż programu rezydencji artystycznej. Współpraca z artystką Dorotą Bronikowską zaowocowała modyfikacją scenariuszy warsztatów cyjanotypii i wzbogaceniem ich o techniki tonowania obrazu. Nowe, zaawansowane zajęcia zostały bardzo dobrze przyjęte przez uczestników. Sukces pilotażu stał się fundamentem dla przyszłych działań. Planujemy współpracę ze School of Form (Uniwersytet SWPS) w obszarze robotyki i projektowania parametrycznego. Trzyetapowy projekt wdrożeniowy (obejmujący testy technologiczne, transfer wiedzy oraz rezydencję artystyczną Sary Boś) powinien zaowocować nowatorskimi zajęciami art&science, z wykorzystaniem ramion robotycznych.

Majsternia dla maluchów

W 2025 r. prowadziliśmy zajęcia „BudujeMY muzykę” dla klas 1-3 szkół podstawowych. Podczas 45 minut dzieci konstruowały maszynę muzyczną, rozwijając zdolności manualne, analityczne i umiejętności pracy zespołowej.

Wiosną wprowadziliśmy kolejny scenariusz zajęć dla tej samej grupy wiekowej, pt. „BudujeMy mosty”. To warsztaty konstruowania mostów, które utrzymują przejeżdżający pojazd. Uczniowie pracowali w grupach i korzystali z prostych materiałów (m.in. rury PCV, gumki, karton, elementy z recyklingu). Poznawali części, z których składają się mosty i różne rozwiązania architektoniczne (m.in. most kratownicowy, wantowy i oparty na łuku). Sprawdzali, co wpływa na wytrzymałość konstrukcji.

W 2025 r. Majsternię odwiedziło wiele grup dzieci o różnych niepełnosprawnościach. Nasze aktywności pomagały im w rozwoju umiejętności manualnych oraz nawiązywaniu współpracy. Praca z takimi klasami wymaga dużej uważności oraz dostosowania przebiegu zajęć do możliwości dzieci. Na warsztaty „BudujeMY muzykę” przyszli uczniowie z wadami słuchu. Zmodyfikowaliśmy dla nich scenariusz tak, by mogli także poczuć dźwięki.

We wrześniu na zaproszenie Fundacji Ronalda McDonalda pojechaliliśmy także z warsztatami „BudujeMY mosty” do Szpitala Dziecięcego DSK UCK w Warszawie. W zajęciach wzięło udział ponad 30 dzieci przebywających w szpitalu.

Badani przez nas nauczyciele najbardziej cenią integracyjny charakter zajęć i nieoczywisty sposób wykorzystania różnych materiałów. Dziwią się, że dzieci są tu w stanie zgodnie współpracować w grupach. Podkreślają atrakcyjność budowania konstrukcji o dużych gabarytach i możliwość „stworzenia konkretnej pracy, a nie tylko poznania teorii”.

Badani przez nas nauczyciele najbardziej cenią integracyjny charakter zajęć i nieoczywisty sposób wykorzystania różnych materiałów.

Dotrzeć z wystawami i pokazami Kopernika do lokalnych społeczności w całym kraju.

Z komunikacją nauki docieramy do mieszkańców mniejszych miejscowości, którzy mają utrudniony dostęp do centrów nauki i muzeów. Mobilne wystawy „O matmo!” i „Naukobus” oraz mobilne planetarium z entuzjazmem witane są w szkołach. Warsztaty rodzinne i eksperymenty „Kopernik na kółkach” to już stałe aktywności programowe niektórych Stref SOWA. W 2025 r. otwieraliśmy kolejne ośrodki partnerskie i podróżowaliśmy z wystawami w odległe zakątki kraju.

Inicjatywa SOWA

Inicjatywa SOWA to program partnerski, pozwalający działającym lokalnie instytucjom wzbogacić swoją ofertę o przygotowaną przez nas wystawę oraz aktywności wspierające samodzielne odkrywanie świata. Strefy SOWA są wyposażone w ok. 20 interaktywnych eksponatów i Majsternię – przestrzeń do podejmowania wyzwań konstruktorskich. Powstają w całym kraju (w miastach do 350 000 mieszkańców) w już istniejących instytucjach kultury oraz instytucjach naukowo-oświatowych, w których w działalność statutową lub programową wpisane jest popularyzowanie nauki, techniki, edukacji, sztuki i kultury. Mają wzmacniać kapitał naukowy lokalnej młodzieży, pomóc jej w rozwijaniu poczucia sprawczości i budowaniu kompetencji XXI w.

W 2025 r. otworzyliśmy 10 nowych Stref Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności. W sumie jest ich już 50. Do wszystkich dostarczyliśmy interaktywną wystawę oraz wyposażenie przestrzeni warsztatowej – Majsterni. Zapewniamy też doradztwo, szkolenia i pełne wsparcie serwisowe. Choć zestawy eksponatów są wszędzie podobne, każda SOWA jest unikatowa ze względu na działalność prowadzoną przez macierzystą instytucję. Nasze doświadczenie pokazuje, że samodzielne eksperymentowanie doskonale uzupełnia tradycyjne aktywności bibliotek, domów kultury, muzeów i instytucji dydaktycznych. W 2025 r. Strefy odwiedziło w sumie 290 888 osób.

Wyzwania w Majsterni potrafią wciągnąć na długo.

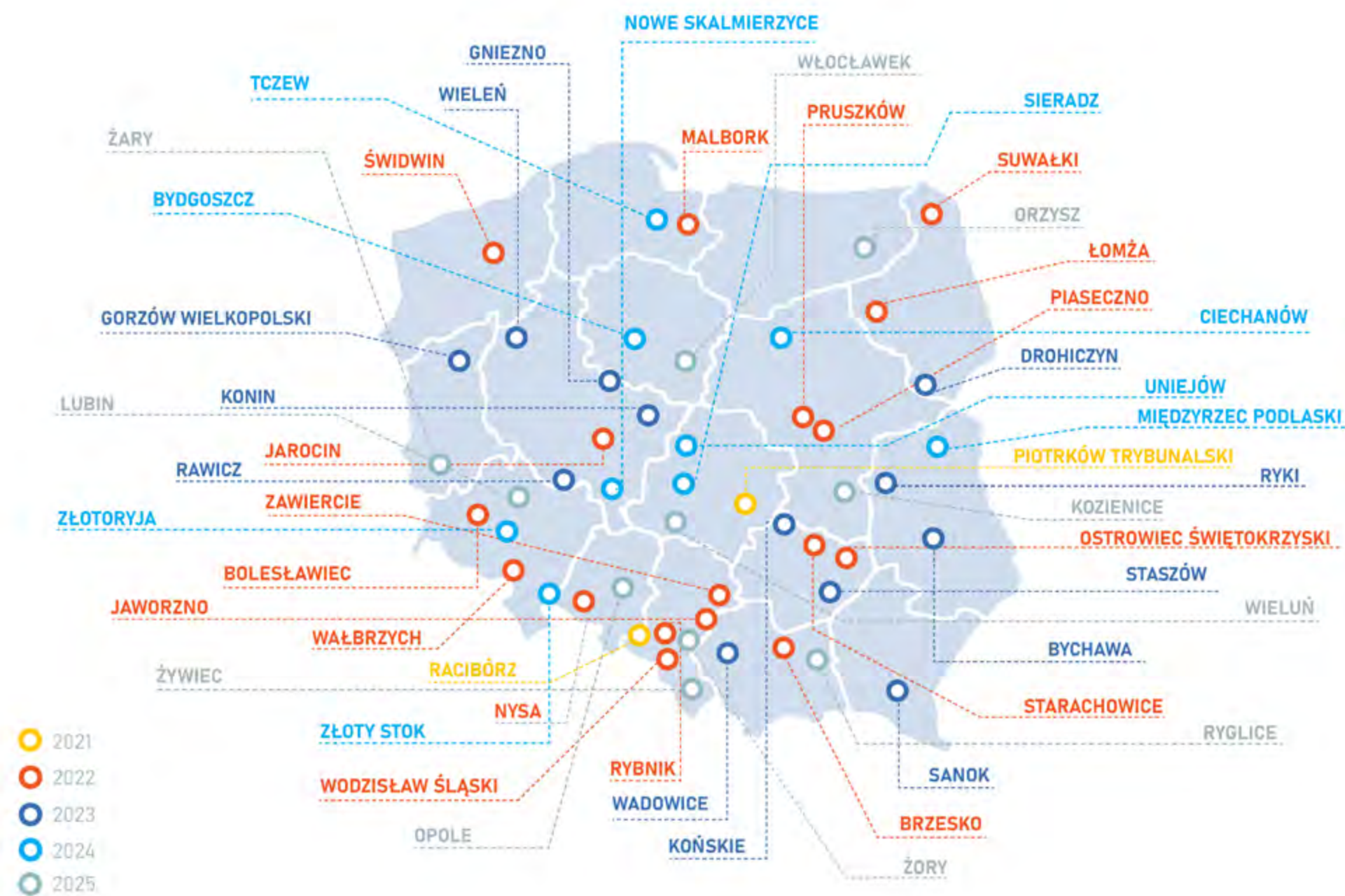
W otwarciach Stref SOWA udział biorą uczniowie miejscowych szkół. Człowiek-układanka to jeden z ulubionych eksponatów w Strefach.

Zależy nam na tym, by instytucje samodzielnie (a także wspólnie z nami) organizowały wydarzenia promujące naukę, współpracowały ze sobą, realizowały autorskie projekty, a także prowadziły lub wspierały działania edukacyjne w szkołach ze swoich regionów. O współpracy z działającymi już placówkami na str. 59.

Rozbudowując nasze Wystawy, pamiętamy też o działających już strefach SOWA. W 2025 roku aż 28 z nich otrzymało nowe eksponaty. 21 Stref otrzymało po 3 nowe eksponaty, a 7 – aż po 9.

Strefy SOWA otwarte w kolejnych latach

Inicjatywa „SOWA - Strefa Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności” finansowana jest w ramach dotacji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, na podstawie umowy Nr 1/CNK-SOWA/2021 z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie uruchomienia przez Centrum Nauki Kopernik 50 lokalnych Stref Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności (SOWA) w latach 2021-2028.

W Lubinie SOWA gniazduje w ogrodzie zoologicznym, w którym ptaki mają dużą reprezentację. Można tu spotkać żurawie, kaczki, gęsi, głuszce, bociany czarne i białe oraz drapieżniki.

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wieluniu od lat udowadnia, że kultura to nie tylko książki, ale też przestrzeń do odkrywania świata. Strefa SOWA to jej najnowsza atrakcja.

Młodzieżowy Domu Kultury w Opolu prowadzi ponad 60 zespołów i zespołów. Działa tu także kino, są 3 place zabaw, a od niedawna – Strefa SOWA.

We Włocławku SOWA znajduje się w zabytkowym kompleksie budynków Starego Browaru. Obiekt prezentuje się imponująco, a jego restauracja, odbudowa i rozbudowa trwały kilka lat.

Centrum Kultury w Ryglicach to miejsce, które od lat z pasją pielęgnuje lokalną tradycję, folklor i regionalne dziedzictwo. Podobny entuzjazm towarzyszy aktywnościom w Strefie SOWA.

Kozienicki Dom Kultury prowadzi m.in. kino, Uniwersytet Trzeciego Wieku i Dziecięcy Uniwersytet Nauki i Kultury. Zajęcia tego ostatniego będą w 2026 r. odbywać się w Strefie SOWA.

SOWA w Żarach powstała pod skrzydłami Miejskiego Ośrodka Kultury, który prowadzi także Muzeum Ognia. Placówki te będą wspólnie pracować nad programem edukacyjnym.

Otwarcie SOWA w Żarach to element szerokiego planu przywrócenia Rynku mieszkańcom. Strefą opiekuje się Muzeum Pogranicza Śląsko-Łużyckiego.

Żywiecka SOWA znajduje się tuż przy dworcu kolejowym. Turyści z pewnością jej nie przegapią.

Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej świętowało w listopadzie 10-lecie. Wcześniej (w maju) otworzyliśmy tam Strefę SOWA.

Program Nauka dla Ciebie

Program Nauka dla Ciebie pozwala nam docierać z mobilnymi wystawami (Naukobus, O matmo!) i mobilnym planetarium (Planetobus) do uczniów w niewielkich miejscowościach w całym kraju. Jego celem jest promowanie aktywizujących i angażujących metod nauczania, rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów i ich zainteresowania rozwojem nauki, a także zachęcanie rodzin do wspólnego eksperymentowania. Odwiedzamy jednak nie tylko szkoły, ale również świetlice wiejskie, biblioteki i inne ośrodki kultury. Spotykamy się tam z opiekunami dzieci oraz edukatorami podczas warsztatów „Odkryjmy to!”. Corocznie organizujemy także Konkurs Nauka dla Ciebie, w ramach którego drużyny składające się z uczniów i nauczycieli szkół podstawowych prototypują wspólnie pomoce naukowe. Dla edukatorów i nauczycieli organizujemy Szkołę Prototypowania.

W 2025 r. odwiedziliśmy 196 miejscowości, których mieszkańcy mają utrudniony dostęp do centrów nauki. Łącznie w naszych działaniach udział wzięło 81 065 osób.

Naukobus wyruszył w trasę 60 razy i dotarł do 26 695 osób. Planetobus wyjeżdżał 59 razy, a w pokazach uczestniczyło 17 394 osób. Wystawa „O matmo!” opuściła naszą siedzibę 57 razy. Eksperymentowało na niej 36 329 osób. Warsztaty „Odkryjmy to!” (więcej na str. 25) dotarły do 20 miejscowości. Wzięło w nich udział 647 osób. Mając na uwadze ograniczanie emisji CO₂, staraliśmy się podczas jednego wyjazdu docierać do kilku miejsc (więcej na str. 76).

Naukobus odwiedził 3 polskie szkoły za granicą: w Hadze, Essen oraz Zurychu. Wyruszyliśmy też w trasę w ramach pikników „Lato z Radiem i Telewizją Polską” – z Naukobusem byliśmy w Zakopanem, Elblągu i Giżycku, a z wystawą „O matmo!” w Chorzowie, Poddębicach, Lublinie, Mrozach, Tarnowie i Grudziądzu. Gościliśmy na Naukowych Piknikach Rodzinnych „Z nauką za pan brat” w Chetmie (Planetobus), Deputryczach Królewskich („O matmo!”) oraz Lublinie (Planetobus i „O matmo!”). Planetobus gościł dwukrotnie w siedzibie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (podczas wydarzenia Nowy Rok z Nauką oraz – wraz z Naukobusem – podczas Nocy Muzeów). Jedną z atrakcji Dnia Dziecka w ogrodach Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz Jarmarku Bałtyckiego w Świnoujściu był Naukobus. Wystawa „O matmo!” odwiedziła Dni Międzyrzecza i Piknik Naukowy – „Szlakiem ciekawości” w Nowych Skalmierzycach.

W 2025 r. zakończyliśmy dwuletnie prace nad nowym Naukobusem. Prototypowaliśmy i budowaliśmy eksponaty. Wybieraliśmy i udoskonaliliśmy najciekawsze stacje eksperymentalne. Korzystaliśmy z modelowania 3D, dobieraliśmy kolory, które zachęcają do działania, ale nie rozpraszają uwagi. Zmniejszyliśmy ciężar eksponatów i uprościliśmy ich montaż, przystosowując je do rozstawiania bezpośrednio na szkolnych ławkach. Poprawi to ich dostępność dla dzieci poruszających się na wózkach, a lżejszy ładunek pomoże zredukować ślad węglowy generowany podczas przejazdów.

Nagrody laureatom konkursu „Nauka dla Ciebie” wręczyli Karolina Zioto-Pużuk – sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Robert Firmhofer – dyrektor naczelny Kopernika.

Robot AMI to prawdziwa gwiazda nowej wystawy Naukobusu.

Ekspozycje mają teraz nowy wygląd i kolorystykę.

Naukobus jest nowy, ale zachowaliśmy ulubione ekspozycje zwiedzających, zmieniliśmy tylko ich wygląd. Nadal będzie można składać „Człowieka-układankę”, rozwiązywać „Łamigłówki” i obracać się na „Wirującym krześle”. Wśród nowości znajdują się m.in. „Znikokot”, po którym zostaje tylko uśmiech, pozwalający ćwiczyć refleks „Złap mnie, jeśli potrafisz”, matematyczne „Sznurkografy” czy „Szyfr Cezara”, polecany młodym kryptologom. Wielkim hitem bez wątpienia będzie AMI – humanoidalny robot, młodsza siostra naszej AMEKI. Nie ma pełnego tułowia oraz kończyn (w tej wersji łatwiej się ją transportuje), za to jej mimika jest jeszcze bardziej wyrazista i subtelna. Wszyscy zwiedzający będą mogli rozmawiać z robotką, porozumiewającą się dzięki sztucznej inteligencji.

Nowa wystawa powstała aż w trzech kompletnych zestawach (po 24 ekspozycje, w sumie 72), które mogą podróżować po Polsce równocześnie. W pierwsze trasy wyruszą w 2026 r.

Nowości pojawiły się także w Planetobusie. Został on wyposażony w nowe oprogramowanie do prowadzenia pokazów pod mobilną kopułą, posiadające lepsze możliwości prezentacji zjawisk astronomicznych i ciał niebieskich.

Podczas warsztatów „Odkryjmy to!” można dowiedzieć się, jak towarzyszyć dziecku podczas eksperymentowania, aby wspierać i rozwijać jego poczucie sprawczości, samodzielność poznawczą, dociekliwość, autonomię. Dotychczas uczestnikami spotkań byli dorośli członkowie rodzin – rodzice, dziadkowie. W 2025 r. dostosowaliśmy scenariusz zajęć oraz zawartość zestawu edukacyjnego do potrzeb osób pracujących z dziećmi (edukatorów, nauczycieli, pracowników bibliotek, centrów kultury i innych placówek organizujących zajęcia dla dzieci). Dodaliśmy m.in. nowe eksperymenty i zwiększyliśmy ilość materiałów oraz akcesoriów, przydatnych przy ich wykonywaniu.

Przeprowadziliśmy 40 warsztatów w 20 miejscowościach: w szkołach, bibliotekach, ośrodkach kultury i Strefach SOWA. Odwiedziliśmy łącznie 12 województw, wybierając małe miejscowości, oddalone od centrów nauki. W zajęciach wzięło udział 647 osób. Przekazaliśmy 650 zestawów do eksperymentowania.

Interaktywny model oczyszczalni wody, wykorzystujący butelki, piasek, kamienie (SP w Pliszczynie).

Przyrządy do konstruowania trójkątów i rzutowania obiektów (SP nr 5 w Gliwicach).

Sensoryczne pomoce dydaktyczne – „magiczne pudełko” do nauki języka przez dotyk i szydełkowe obrazy do komponowania na rzepach (SP nr 3 w Myślenicach).

Sztuśce z kazeiny – białka pozyskiwanego z mleka w reakcji z octem (Zespół Szkolno-Przedszkolny w Pawłowicach).

„Odśrodkownica” – urządzenie łączące twórczą zabawę z fizyką. Wykorzystując siłę odśrodkową, można generować kolorowe mozaiki z farb, a przy okazji poznać zasady ruchu po okręgu (Zespół Szkół Zakonu Pijarów w Poznaniu).

Aby rozwijać ciekawość poznawczą uczniów szkół podstawowych oraz wspierać ich w kształtowaniu kompetencji XXI wieku, co roku organizujemy ogólnopolski konkurs „Nauka dla Ciebie”. Punktem wyjścia jest przekonanie, że najlepiej uczymy się wtedy, gdy tłumaczymy coś innym. Dlatego w ramach projektu uczniowie, przy wsparciu nauczycieli, projektują i tworzą pomoce edukacyjne, które następnie wykorzystują do wyjaśniania wybranych zagadnień swoim rówieśnikom w szkole. W 2025 r. zgłosiły się 52 zespoły. 10 finalistów wzięło udział w weekendowych warsztatach „Pomoc edukacyjna od podstaw”, ułatwiających konstruowanie prac konkursowych. Nagrodzonych zostało 5 drużyn. Laureaci otrzymali nagrody podczas uroczystej gali finałowej, zaprezentowali też swoje pomoce edukacyjne zwiedzającym na naszych wystawach. Dla wielu z nich konkurs był, jak sami przyznali, najlepszą „przygodą edukacyjną” w jakiej wzięli udział.

Zbudowane przez siebie ekspozycje prezentowali naszym zwiedzającym także uczestnicy Szkół Prototypowania. Pierwsza edycja odbyła się na przełomie czerwca i lipca. Wzięło w niej udział 20 nauczycieli i edukatorów (m.in. pracownica bydgoskiej Strefy SOWA), którzy próbowali odpowiedzieć na pytanie, jak identyfikować zachodzące na Ziemi przeobrażenia wywołane przez działalność człowieka i ich wpływ na jakość naszego życia. Powstało 5 prototypów interaktywnych pomocy edukacyjnych: „Poszukiwacze zaginionej ciszy”, „Tajemnica znikającego goździka”, „Laboratorium psiego komfortu”, „Mini stacja badawcza”, „Prz(e)jrzyj się (w) Wiśle”. Z ich pomocą można było sprawdzić m.in. jakie dźwięki przestrzenne są dla nas kojące, co kryje kropla wody z Wisły, z czego zbudować budę dla psa, by zapewnić mu komfort termiczny. Wrześniowo-październikowa edycja Szkoły Prototypowania była wyjątkowa. Jej 17 uczestników tworzyło interdyscyplinarne pomoce naukowe dostosowane do potrzeb uczniów niewidomych lub słabowidzących. 5 prototypów: „Ciężka mapa świata”, „Model atomu”, „Lumiblok”, „Puzzoparkietki” oraz „Wir atmosferyczny” wstępnie przetestował Piotr Warachowski – niewidomy od urodzenia student Uniwersytetu Warszawskiego i dziennikarz akademickiego Radia Kampus. Następnie ekspozycje pojechały na testy do Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych w Laskach, gdzie trafiły w ręce uczniów klas I-III szkoły podstawowej oraz licealistów.

Wspierać samodzielność poznawczą i umiejętność współdziałania

W świecie wypełnionym ogromną ilością prawdziwych i fałszywych informacji oraz sprzecznych narracji, gdzie użytkownicy mediów społecznościowych zamykają się w środowisku ludzi podobnie myślących i przestają być otwarci na argumenty, coraz większą wartością staje się zdolność do samodzielnego dociekania, zdobywania i analizy informacji, wyciągania wniosków i rozwiązywania problemów. Samodzielność myślenia nie oznacza jednak samotności. Przeciwnie – współdziałanie jest świetną metodą uczenia się i sposobem wypracowywania lepszych rozwiązań. Dlatego przywołujemy aktualne i trudne tematy, a także tworzymy przestrzeń do rozmów angażujących osoby patrzące na świat z różnych perspektyw. Razem z naukowcami staramy się wzmocnić społeczne zaufanie do nauki, a z edukatorami tworzymy nowe rozwiązania ułatwiające uczenie się.

„(...) coraz większą wartością staje się zdolność do samodzielnego dociekania, zdobywania i analizy informacji.”

Animować dialog o wyzwaniach na styku nauki i społeczeństwa z udziałem różnorodnych uczestników.

W 2025 r. miejscami spotkań i rozmów były przede wszystkim Festiwal Przemiany oraz Piknik Naukowy – dwa wydarzenia umożliwiające szerokiemu gronu odbiorców wspólne eksplorowanie zagadnień naukowych i społecznych oraz dzielenie się refleksjami. Oba formaty mają już swoją renomę i co roku przyciągają tysiące osób. Każdy z nich kierujemy do innych grup odbiorców. Piknik to przede wszystkim wydarzenie dla rodzin z dziećmi, zaś Przemiany skoncentrowane są wokół odbiorców dorosłych.

Empatia. Dla naiwnych czy odważnych? Festiwal Przemiany

Na Festiwalu Przemiany spotykają się naukowcy, artyści, projektanci, aktywiści i publiczność, aby dyskutować i budować wizję przyszłości opartą na zaufaniu do nauki. W 2025 r. w centrum zainteresowania postawiliśmy

*Natalia Kopytko,
Miejsce, które pamiętasz*

empathię, na którą spojrzeliśmy z szerokiej perspektywy – neuronauki, biologii ewolucyjnej, rozwoju sztucznej inteligencji oraz ekologii.

Wydarzenie otworzył wykład prof. dr hab. Tani Singer, wybitnej psycholożki i neurobiolożki społecznej z Social Neuroscience Lab w Max Planck Society w Berlinie. W swoich badaniach nad „treningiem społecznego mózgu” pokazuje ona, że regularne ćwiczenia prowadzą do trwałych zmian w strukturach mózgu odpowiedzialnych m.in. za empatię, współczucie, uwagę oraz rozumienie perspektywy innych. Przekłada się to na większą życzliwość, otwartość i prospołeczne postawy w codziennych relacjach. W wystąpieniu prelegentka przybliżyła neurobiologiczne mechanizmy leżące u podstaw rozwoju tych kompetencji społecznych.

Wystawa festiwalowa była próbą objęcia empatią innych gatunków i ekosystemów. Goście oglądali ulotne obiekty z dmuchawców, robotyczne rafy koralowe i drzewa, które już nigdy nie zakwitną. Podglądali szympansy żyjące w Afryce oraz korzystali z wielkiego słownika małąp. Zaglądali do inteligentnego ula i podziwiali gobelin inspirowany budową ich aparatów gębowych. Instalacja wykorzystująca wirtualną rzeczywistość pozwalała spojrzeć na świat z perspektywy innej osoby, zobaczyć i poczuć to, co ona.

Wykład psycholożki i neurobiolożki społecznej – prof. dr hab. Tani Singer

Karoline Hjorth i Riitta Ikonen, *Oczy jak spodki*

Małgorzata Gurowska, Agata Szydłowska (ZOE), Simone De Iacobis, Małgorzata Kuciewicz (CENTRALA), Kidzina

Konrad Juściński, prace z cyklu „Spokojny wędrowiec”, wykonane z dmuchawców

Natalia Kopytko, *Miejsce, które pamiętasz*

Przy stacjach doświadczalnych można było m.in. obserwować bakterie glebowe żyjące w symbiozie z roślinami i podstuchiwać dźwięki wydawane przez rośliny i grzyby. Zespół profesora Hazema Kalajiego z SGGW otworzył przychodnię dla roślin. Każdy chętny mógł zdiagnozować swoje domowe rośliny za pomocą systemu odczytywania ich EKG – sygnałów biofizycznych wysyłanych w trakcie procesu fotosyntezy.

Na spotkania panelowe zaproszeni zostali eksperci, którzy w swojej pracy łączą różne dziedziny nauki. Przy jednym stole spotkali się przedstawiciele nauk biologicznych, społecznych, humanistycznych, technicznych i prawnych. Podczas spotkania „HOMO EMPATHICUS” prof. Zanna Clay (Durham University), prof. Tania Singer (Max Planck Society) i Jan Oleszczuk-Zygmuntowski (Akademia Leona Koźmińskiego) wspólnie z publicznością zastanawiali się, czy przeżyją najsilniejsi, czy współczujący. Tematem troskliwych maszyn zajęli się prof. Halina Kwaśnicka (Politechnika Wrocławska) i dr hab. Marcin Moskalewicz (Uniwersytet Medyczny w Poznaniu). O skutecznym egzekwowaniu ochrony środowiska rozmawiali: dr hab. Anna Barcz (Polska Akademia Nauk), dr hab. Katarzyna Jasikowska (Uniwersytet Jagielloński), dr Stanisław Kordasiewicz i dr hab. Wiktor Kotowski (Uniwersytet Warszawski).

Festiwalowe debaty dotyczyły zaufania – jednego z fundamentów budowania empatii. Goście Przemian rozmawiali o tym, czy warto ufać innym ludziom („Nie zgadzamy się – i co dalej?”), organizacjom dostarczającym produkty i usługi („Innowacje w przemyśle farmaceutycznym – kredyt zaufania”) oraz technologiom, które coraz mocniej wpływają na nasze życie („CyberTrening empatii”).

5 682

osób przyszło
na Festiwal Przemiany 2025

Podglądanie grzybów na stanowisku naszych laboratoriów.

„The Machine to Be Another” – instalacja wykorzystująca VR, pozwalająca spojrzeć na świat z perspektywy innej osoby.

Marco Barotti, Korale – kinetyczna instalacja dźwiękowa

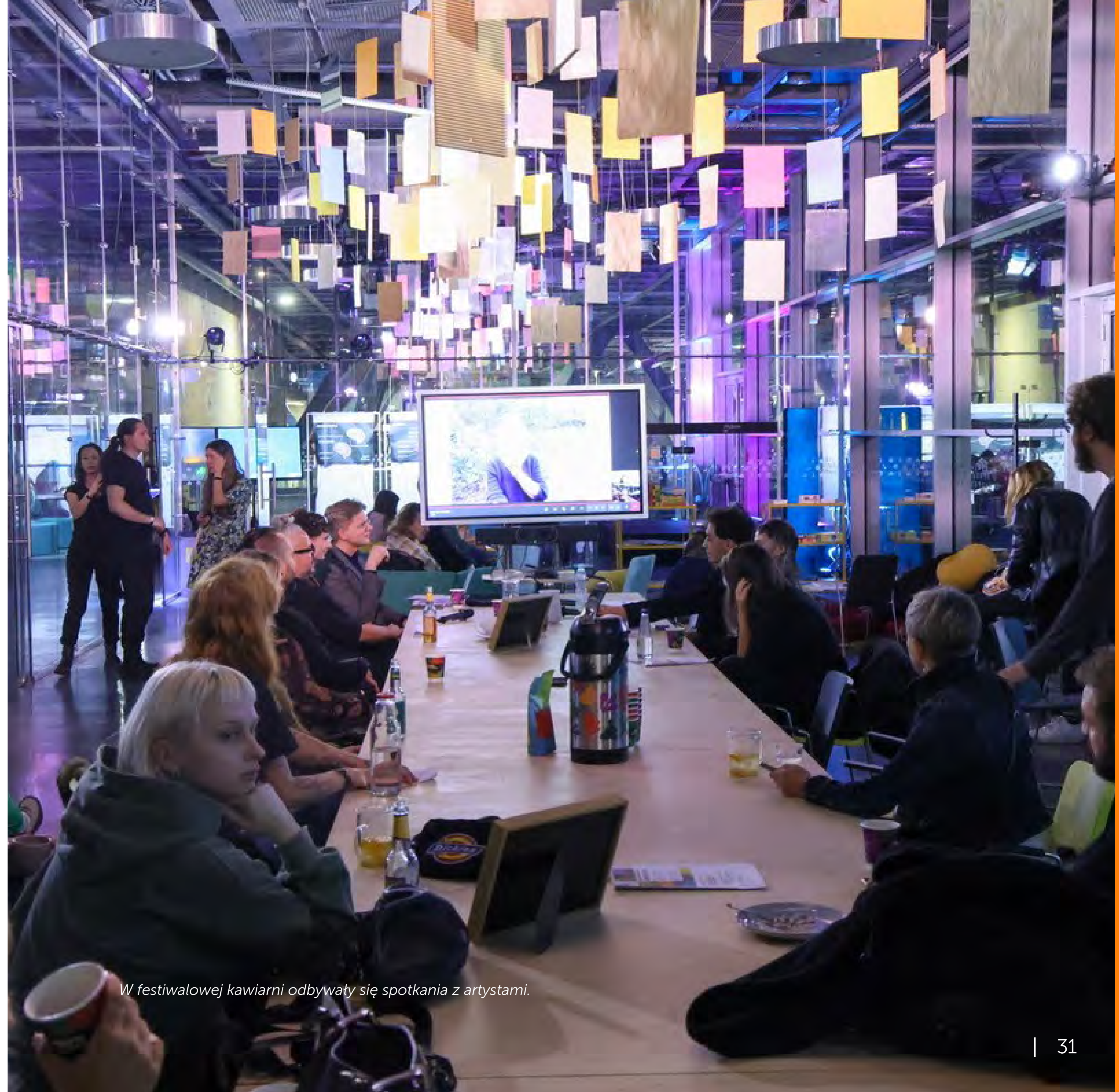
W Żywej Bibliotece można było wypożyczyć Żywą Książkę, czyli rozmówcę.

Nowością Festiwalu była Żywa Biblioteka. To wyjątkowa przestrzeń bezpośrednich spotkań i rozmów, w której zamiast papierowych tomów „wypożyczamy” osoby – Żywe Książki. Byli nimi przedstawiciele grup mniejszościowych lub narażonych na dyskryminację, którzy na co dzień żyją z ryzykiem niezrozumienia, w otaczającej niewiedzy, która rodzi niechęć i wykluczenie.

W programie wydarzenia znalazły się także projekcje filmowe, koncerty i kawiarnia z festiwalowym menu i warsztatami.

Wystawa festiwalowa. Na pierwszym planie praca Anne-Marie Maes, Glossa.

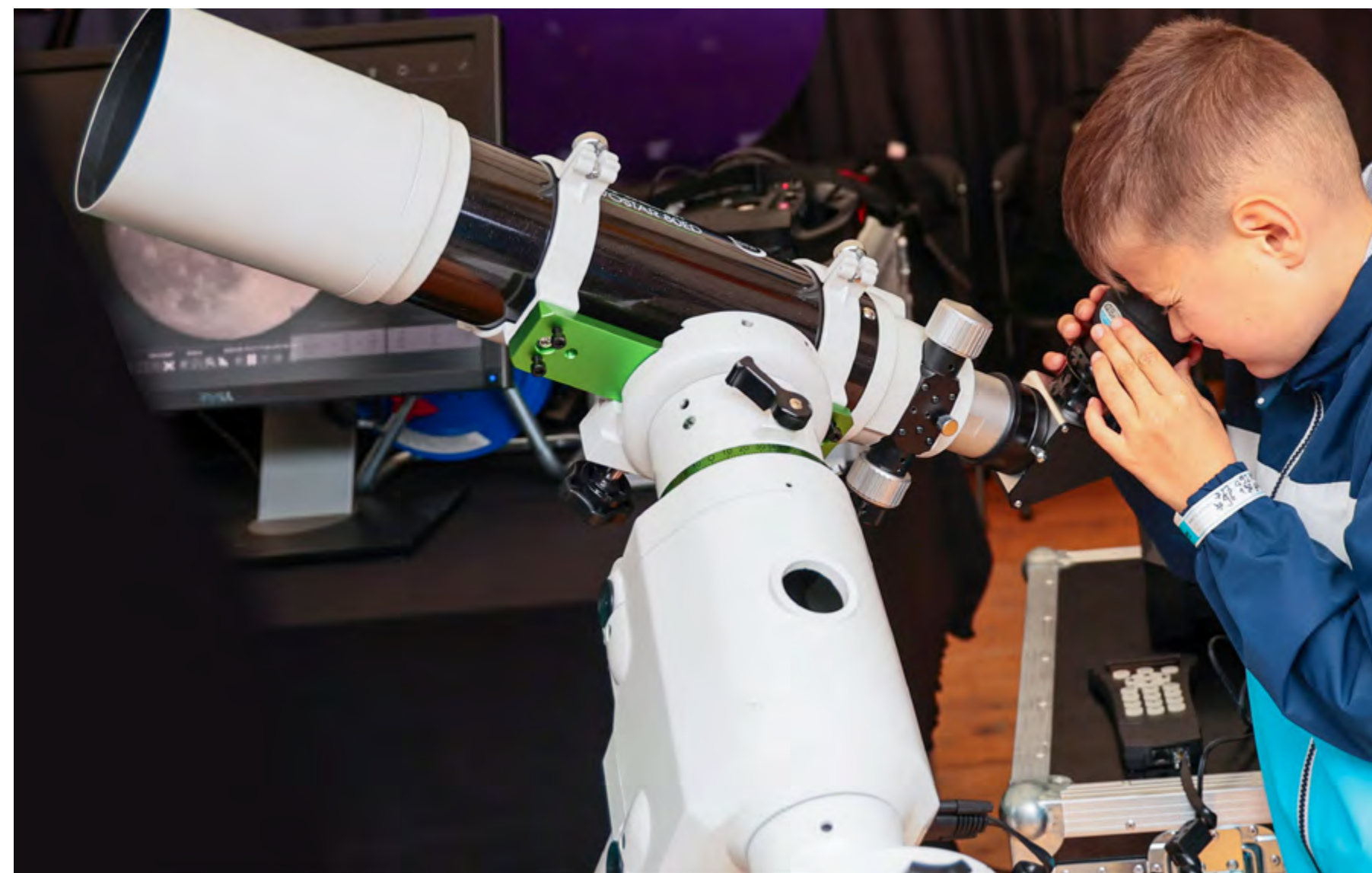
W festiwalowej kawiarni odbywały się spotkania z artystami.

Piknik otworzyły łaziki.

Obserwowaliśmy Słońce.

Ale Kosmos! Piknik Naukowy

Piknik Naukowy Polskiego Radia i Centrum Nauki Kopernik był miejscem bezpośredniego spotkania naukowców z ciekawymi świata uczestnikami. Każdy mógł samodzielnie odkrywać zjawiska, zadawać pytania ekspertom, poznawać ich metody pracy oraz wspólnie eksperymentować. Naukowcy zyskiwali okazję do prezentacji swoich badań i poznania opinii odbiorców na ich temat, a instytucje mogły testować różne formy komunikacji i sprawdzać, które z nich najskuteczniej pomagają piknikowiczom w zrozumieniu nauki.

Tegoroczny Piknik odbywał się w czasie oczekiwania na historyczny lot Sławosza Uznańskiego-Wisniewskiego na Międzynarodową Stację Kosmiczną, dlatego naturalnie zdominowały go tematy astronautyki i astronomii. Teren zielony wokół PGE Narodowego wypełniły teleskopy, satelity, rakiety, kapsuły, łaziki, roboty i wszelkie zdobycze nauki związane z eksploracją kosmosu. W największej w Europie plenerowej imprezie promującej naukę wzięły udział instytucje naukowe, uczelnie, instytuty badawcze, muzea i instytucje kultury, fundacje związane z edukacją i koła naukowe.

9 godzin. 690 pokazów
w 185 piknikowych namiotach,
przygotowanych przez 152 instytucje
z kraju i zagranicy. Ponad 16 łazików
kosmicznych. 12 stanowisk z raketami
i 9 z robotami działającymi na Ziemi.
50 000 odwiedzających.
To był prawdziwy kosmos!

Były wyścigi kosmicznych pojazdów.

Na scenie wystąpili animatorzy z europejskich centrów nauki.

Młodzi naukowcy

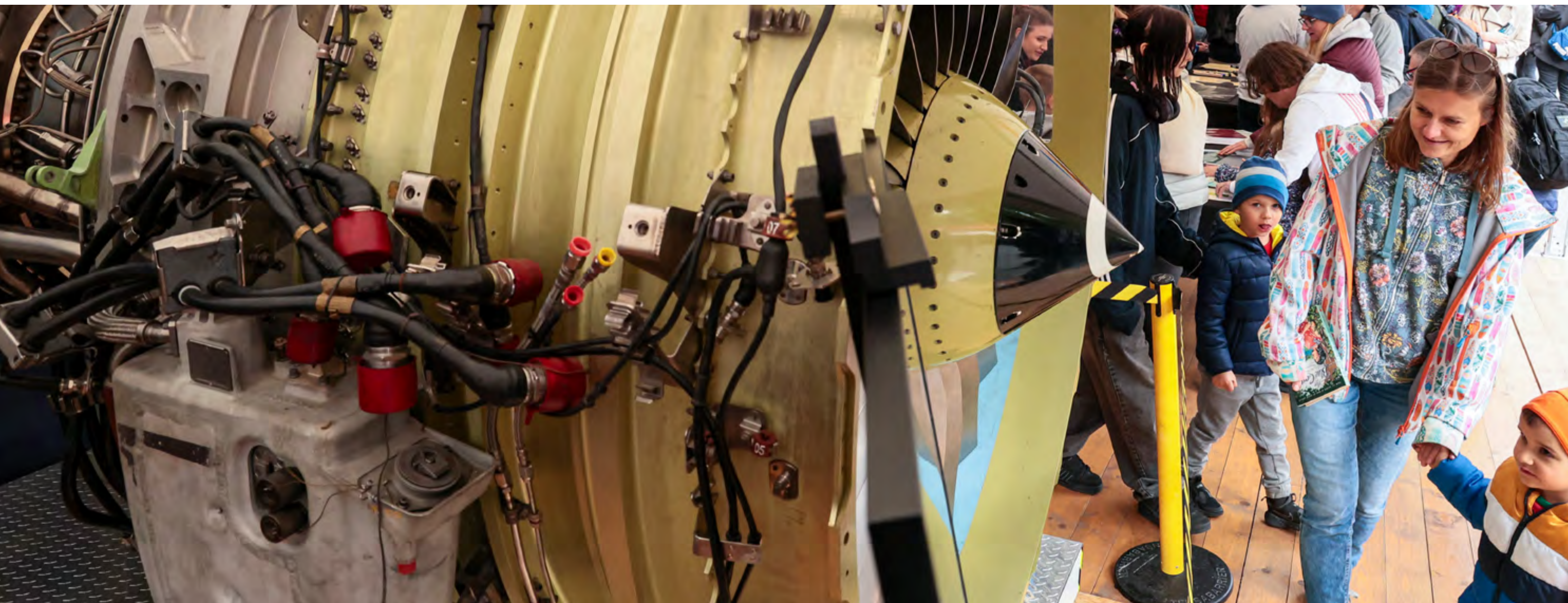
Na Pikniku zaprezentowało swoje eksperymenty 12 klubów KMO z Polski i zagranicy. Klubowicze przyjechali z Czerwionki-Leszczyn, Katowic, Sycowa, Lututowa, Wielenia, Plewisk, a także z Rustawi (Gruzja), Boierki, Lozowa, Lwowa (Ukraina), Gavar (Armenia), Kluż-Napoka (Rumunia).

Rozpoczynając kosmiczną piknikową podróż, nasi goście mogli się przekonać, jak wiele przygotowań przechodzą astronauci jeszcze na Ziemi. Brali udział w testach psychologicznych astronautów, treningu z analogową astronautką i ćwiczyli wykonywanie precyzyjnych działań manualnych w profesjonalnych rękawicach. Można było również skosztować liofilizowanych pierogów przygotowanych specjalnie dla polskiego astronauty. Zabrał je na Międzynarodową Stację Kosmiczną. Każdy chętny mógł zbudować model rakiety, wybierając materiały i technikę. Wśród propozycji były konstrukcje na tabletki musujące i wodę, na suchy lód i wrzątek, o napędzie balonowym i butelkowym. Prace konstruktorskie stały się świetną okazją do rozmów o zjawiskach i mechanizmach umożliwiających latanie. Można było także zajrzeć do wnętrza gigantycznego silnika odrzutowego i zobaczyć start potężnej rakiety, która wzbijała się na 5 metrów i opadała na spadochronie. Piknikowicze sprawdzali, czy w rakiecie kosmicznej mogą ukrywać się pasażerowie na gapę i poznali nieludzkich astronautów – bakterie wystane na orbitę podczas pierwszych misji, niesporczaki potrafiące przetrwać w przestrzeni kosmicznej bez skafandrów i rybki Danio, które trafiły na ISS w celach badawczych. Podczas rozmów z astrobiologami poznawali specyfikę pracy w tym zawodzie przyszłości.

Na wielu stanowiskach naukowcy prezentowali wynalazki pozwalające ludziom przetrwać w kosmosie. Pokazywano system Veggie do uprawy roślin oraz akwakulturę do hodowli glonów – to drugie rozwiązanie dopiero trafiło na orbitę podczas misji Ignis. Odwiedzający wysiewali rośliny w symulancie marsjańskiej gleby, poznawali zasadę działania biologicznego systemu podtrzymywania życia na stacji kosmicznej i mierzyli wysokościowy ubiór kompensacyjny używany przez pilotów wykonujących loty na dużych pułapach. Oglądali również spodnie zapewniające astronautom sztuczną grawitację oraz opaskę mierzącą parametry życiowe, którą Sławosz Uznański-Wiśniewski testował na ISS.

Niekwestionowanymi bohaterami Pikniku były łaziki. Goście oglądali te profesjonalne, przygotowywane do eksploracji Marsa i Księżyca, m.in. Legendary Rover (przenoszący ładunek i pobierający próbki gleby) czy studenckie Scorpio7 i Kalman (sam nawiguje, analizuje teren, wierci

Zagłądaliśmy do wnętrza silnika odrzutowego.

Kapsuła Hermaszewskiego

Jednym z największych piknikowych hitów była kapsuła, w której w 1978 r. poleciał w kosmos Mirosław Hermaszewski. Goście Pikniku nie mogli się nadziwić, jak w tak niewielkiej przestrzeni zmieściły się dwie osoby. A miejsce zajmowały także systemy sterowania i podtrzymywania życia, regulacji temperatury i składu atmosfery, aparatura obserwacyjna i radiowa, system sanitarny, zasobniki wody i żywności, a także zestawy przetrwania na wypadek lądowania w nieplanowanym miejscu. Przy eksponacie toczyły się dyskusje na temat początków podboju kosmosu i rozwoju kosmicznych technologii.

Misja Sojuz 30 trwała łącznie 7 dni, 22 godziny, 2 minuty i 59 sekund. Astronaucci okrążyli w tym czasie Ziemię 126 razy. Podczas powrotu kapsuła weszła w atmosferę z prędkością 35 razy wyższą od dźwięku, a jej zewnętrzna osłona rozgrzała się do 1750°C.

w podłożu i zbiera próbki). Phoenix III wymienia ogniwa paliwowe, uruchamia reaktor, porusza się w trudnym terenie. Konstruktorzy kosmicznych pojazdów odpowiadali na bardziej i mniej dociekliwe pytania piknikowiczów, dzieląc się swoimi doświadczeniami. Prezentowano również urządzenia, których „bliźniaki” właśnie wiercą otwory na Marsie, lecą na Jowisza, mierzą grawitację planetoidy Dimorphos.

Odwiedzający mogli spojrzeć na Słońce przez specjalny teleskop, poznać dawniej stosowane narzędzia astronomiczne, dowiedzieć się, jak skonstruować radioteleskop. Uczyli się odróżniać meteoryty od zwykłych, ziemskich kamieni i rozpoznać cyrkony, które informują o wieku naszej planety. Można było dołączyć do projektu nauki obywatelskiej CREDO, aby pomóc fizykom w badaniach promieniowania kosmicznego.

Ci, których kosmos nie porwał, również nie wyszli zawiedzeni. Czekały na nich stanowiska poświęcone medycynie i żywieniu, filmowi, literaturze, przyrodzie. Prezentowano nowoczesne pojazdy i technologie wykorzystywane przez służby mundurowe – strażaków, policjantów, straż więzienną. Nie zabrakło kultowych eksperymentów z ciekłym azotem i cieczą nienewtonowską, pokazów muzealnych i archeologicznych oraz całej strefy dla najmłodszych.

Piknik Naukowy odwiedziło 50 tys. osób. Dominującą grupę stanowiły kobiety oraz osoby w wieku 31-40 lat (30%). Podobnie jak w poprzednim roku, goście najczęściej odwiedzali Piknik Naukowy w towarzystwie – np. dzieci (41%), partnerów (35%). Zauważyliśmy istotny wzrost liczby osób, które przyszły ze znajomymi (z 17% w 2024 r. do 27%). Ma to związek z większą reprezentacją osób w wieku 21-30 lat, które najczęściej spędzają czas z przyjaciółmi.

Satysfakcja z udziału w Pikniku od lat utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. W 2025 r. aż 92% badanych było zadowolonych. Za największe atuty wydarzenia uznawano różnorodność stanowisk i tematów (26%) oraz ich dużą liczbę (23%).

27. Piknik Naukowy, który organizujemy z Polskim Radiem, dofinansowano z programu „Nauka Dla Ciebie” Ministra Nauki oraz Centrum Nauki Kopernik.

Wieczory dla dorosłych

Wieczory dla dorosłych to comiesięczne wydarzenia, podczas których pełnoletni zwiedzający mogą w dogodnych godzinach, bez towarzystwa dzieci skorzystać z naszych atrakcji – tych standardowych, a także tematycznych, gwarantujących unikatowość każdej edycji.

Podczas Wieczorów testowaliśmy formaty komunikacji naukowej. Poruszaliśmy zarówno gorące, jak i niszowe tematy, które przyciągały i angażowały w dialog zróżnicowane grupy odbiorców.

Pełnoletni goście mogli poznać nowe dziedziny nauki – np. archeogenomikę, zajmującą się badaniem historii gatunków w oparciu o analizę materiału genetycznego. Oglądali i testowali najnowsze wynalazki (pomagające w eksploracji kosmosu, a także ułatwiające codzienne życie w domu). Odkrywali mechanizmy ludzkich zachowań w trudnych sytuacjach i metody, pomagające ćwiczyć własną empatię. Eksperymentowaliśmy z formatami – był wykład połączony z prezentacją kostiumów przez modeli oraz prelekcja, której towarzyszyła muzyka na żywo. Niektóre spotkania odbywały się w przestrzeni wystaw, inne na patio (latem).

Największą popularnością cieszył się Wieczór listopadowy, poświęcony tematyce kryminalnej. Przenieśliśmy naszych gości na miejsce zbrodni, które mogli przeanalizować razem z ekspertami. Poznali kulisy najpoważniejszych spraw i sylwetki seryjnych morderców. Sprawdzali także, co może kryć się w umyśle mordercy i czym różni się mózg psychopaty od zdrowego.

W Wieczorach w 2025 r. udział wzięło 7 659 osób.

Trucizny

To właśnie miłość

Przeszłość zapisana w genach

Na krawędzi

Dress to impress

Odyseja kosmiczna

Po drugiej stronie życia

Ślady zbrodni

Przy wspólnym stole

Jeszcze nigdy w Koperniku nie rozbrzmiewało tyle muzyki w tym samym czasie! Gościem specjalnym grudniowego Wieczoru dla dorosłych była Orkiestra Polskiego Radia. Cały skład wykonał Symfonię Jowiszową Mozarta, pod gwiazdami w Planetarium wystąpił kwintet dęty, a kwartet smyczkowy towarzyszył wykładowi Kajetana Prochyry – dyrektora Orkiestry. Wibrafon, obój i harfa zabrzmiały przy „Fontannie Powietrznej”.

Modele i modelki z Sudanu zaprezentowali kreacje dostojników ze średniowiecznej Nubii. Zostały one odtworzone przez archeologów, projektantki i badaczki na podstawie malowideł z katedry w Faras, odkrytej przez polskich archeologów w latach 60. XX wieku.

Nauka ma głos

Według badania SW Research („Ranking prestiżu zawodów i specjalności” 2025), profesor uniwersytetu to jeden z zawodów cieszących się najwyższym zaufaniem społecznym. Dlaczego więc Polacy tak często kwestionują wyniki badań i metody naukowe? W programie „Nauka ma głos” zajęliśmy się dwoma ważnymi aspektami wpływającymi na stosunek do nauki – poprawą komunikacji (ze strony naukowców) oraz zwiększeniem osobistego zaangażowania w naukę (ze strony odbiorców).

W pierwszym naborze naukowców otrzymaliśmy 83 zgłoszenia i wybraliśmy 25 osób, które (po krótkim szkoleniu) opowiadały o swojej pracy szerokiej publiczności. Uczestnicy projektu pochodzili z całej Polski. Znaleźli się wśród nich doktoranci, doktorzy oraz doktorzy habilitowani z instytutów badawczych, uczelni ekonomicznych, artystycznych i technicznych. Najliczniej reprezentowanymi miastami były: Kraków (8 osób), Wrocław (5) i Warszawa (4).

Każdy z naukowców prowadził 4 spotkania z publicznością – dwa w Centrum Nauki Kopernik i dwa w wybranych Strefach SOWA.

Spotkania były obserwowane przez badaczy, którzy oceniają, jak poszczególne metody komunikacji wpływają na postawy ludzi wobec nauki i naukowców.

Tytuły spotkań	Naukowcy i naukowczynie	Miejsca spotkań
Wyboista droga ku nieśmiertelności – jak projektuje się materiały na implanty?	Dr inż. Adam Gryc	Kopernik, SOWA: Starachowice i Wadowice
Człowiek – chodząca mikroelektronika	Dr inż. Agnieszka Mirkowska	Kopernik, SOWA: Rawicz i Nowe Skalmierzyce
Czy bakterie lubią być na diecie? O tym jak to co jemy wpływa na nasz mikrobiom i jakie są tego konsekwencje.	Dr Agnieszka Razim	Kopernik, SOWA: Wałbrzych i Starachowice
Cisza, która w uszach dzwoni – muzykoterapia i szumy uszne.	Agnieszka Sepioto	Kopernik, SOWA: Racibórz i Piotrków Trybunalski
Lek - od pomysłu do apteki.	Dr hab. Agnieszka Zagórska	Kopernik, SOWA: Opole i Racibórz
Świat w świetle elektronów. Co lasery mówią o narodzinach zjawisk?	Dr inż. Aleksandra Szkudlarek	Kopernik, SOWA: Piotrków Trybunalski i Złoty Stok
Mikrobiom - poznaj swoich współlokatorów.	Alicja Wojciechowska	Kopernik, SOWA: Lubin i Złoty Stok
Jak uczą się maszyny i dlaczego się mylą?	Cyryl Leszczyński	Kopernik, SOWA: Bydgoszcz i Konin
Jak spróbować marsjańskiego miodu?	Dr inż. Dagmara Stasiowska	Kopernik, SOWA: Rygllice i Staszów
Sekretny album życia, czyli jak sfotografować biało?	Dr inż. Elżbieta Wątor-Wilk	Kopernik, SOWA: Rygllice i Ostrowiec Świętokrzyski
Mała cząsteczka, DUŻY problem. Jak nanoplastik wpływa na nasz mózg?	Dr Emilia Grzęda	Kopernik, SOWA: Konin i Jarocin
Naukowe inspiracje w 5 paskach	Ewa Stefanik	Kopernik, SOWA: Jarocin i Nowe Skalmierzyce
Roboty i cyfrowe bliźniaki – fizjoterapeuci przyszłości.	Dr inż. Piotr Falgryckowski	Kopernik, SOWA: Ciechanów i Ryki
Zamrożona orkiestra życia – odkrywanie tajemnic białek.	Igor Kaczmarczyk	Kopernik, SOWA: Suwałki i Orzysz
Lek nasenny, który budzi do życia. Czyli jak pomóc pacjentom po udarze mózgu?	Katarzyna Szafrąska	Kopernik, SOWA: Wadowice i Piaseczno
Jak stworzyć nowy lek? Od pomysłu do badań.	Katarzyna Szafrąska	Kopernik, SOWA: Piaseczno
Astrocyty – skrzydłowi neuronów: czy mogą odgrywać rolę w depresji?	Lek. wet. Magdalena Rutkowska	Kopernik, SOWA: Tczew i Międzyrzec Podlaski
Rzeki to ścieki czy skarb? Spojrzenie w głąb nurtu.	Dr inż. Marcin Wdowikowski	Kopernik, SOWA: Lubin i Międzyrzec Podlaski
Czy jest z nami tłumacz, czy to już too much? O tłumaczeniach ustnych w dobie AI.	Dr Michał Górnik	Kopernik, SOWA: Ostrowiec Świętokrzyski i Ryki
Prościej się nie dało? O prostym języku w komunikacji urzędowej i codziennej.	Dr Michał Górnik	Kopernik, SOWA: Ostrowiec Świętokrzyski
Miniaturowi architekci Ziemi, czyli jak mieszkańcy morza rządzą klimatem.	Dr Natalia Szymańska	Kopernik, SOWA: Gorzów Wielkopolski i Tczew
Poczuj się! O nowym spojrzeniu na fizjologię ludzkiego ciała.	Olga Sierawska	Kopernik, SOWA: Świdwin i Gorzów Wielkopolski
Plant hackers: edycja kodu życia.	Dr inż. Przemysław Kopeć	Kopernik, SOWA: Wałbrzych i Staszów
Zimowe opony na sterydach - czyli jak zaprojektować gumę na Marsa?	Dr inż. Rafał Anyszk	Kopernik, SOWA: Konin i Piotrków Trybunalski
O czym śnią mityczne istoty? Czyli o odniesieniach do mitologii w sztuce.	Roksana Łajkosz	Kopernik, SOWA: Bydgoszcz i Piotrków Trybunalski
Chat GPT wspiera czy manipuluje?	Dr Dota Szymborska	Kopernik, SOWA: Łomża i Piaseczno
Wycenić bezcenne. Jak dane odkrywają tajemnice rynku sztuki.	Zuzanna Kamykowska	Kopernik, SOWA: Racibórz i Wadowice

Częścią „Nauki ma głos” jest także projekt z zakresu nauki obywatelskiej, obejmujący badania paleontologiczne. Od listopada 2025 r. wolontariusze zajmują się preparowaniem skamieniałości szkieletu mastodonzaura, czyli ogromnego płaza znalezionej w miejscowości Miedary w województwie śląskim, który żył około 240 mln lat temu. Ochotnikami opiekuje się zespół naukowców pod kierownictwem dr. hab. Tomasza Suleja, prof. Instytutu Paleontologii PAN oraz Wojciecha Pawlaka z Instytutu Biologii Ewolucyjnej UW.

Przygotowanie do tego przedsięwzięcia wymagało dużego wysiłku logistycznego – w przestrzeni wystaw musieliśmy „wybudować” preparatornię i wyposażyć ją w niezbędny sprzęt, system wentylacji i zaplecze techniczne. Przede wszystkim jednak trzeba było w tej przestrzeni umieścić gigantyczną, zabezpieczoną gipsem skatę, skrywającą kości płaza.

Zainteresowanie wolontariatem przeszło nasze najśmielsze oczekiwania! Do końca 2025 r. zgłosiło się 1436 osób – byli chętni z Francji (Paryż), Norwegii (Tønsberg) i Niderlandów (Rotterdam). Kontaktujemy się z wszystkimi, ponieważ jednorazowa sesja trwa maksymalnie 2,5 godziny (ze względu na drgania dłuta i towarzyszący pracy pył), a preparacje odbywają się prawie codziennie. Już udało nam się odstąpić kilka kości, jednak cały szkielet zobaczymy prawdopodobnie w czerwcu 2026 r. Wypreparowane kości zostaną wykorzystane w badaniach nad przeszłością życia na Ziemi.

Nauka obywatelska zwiększa zasięg badań oraz zaufanie do nauki u osób uczestniczących. Promuje także aktywne uczenie się przez całe życie. Udział w takich projektach odpowiada na potrzebę osobistego zaangażowania się w proces pracy naukowej i rozwijania własnych zainteresowań.

Nauka ma głos jest realizowana i finansowana w ramach wspólnego Programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Centrum Nauki Kopernik pod nazwą Nauka dla Ciebie. Program Nauka dla Ciebie finansowany jest w ramach dotacji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na podstawie umowy z dnia 23 października 2023 r. Nr MEIN/2023/DPI/3079.

Wolontariusze wykorzystują specjalistyczny sprzęt do preparacji paleontologicznej.

Aby przewieźć ważącego 1300 kg prapłaza do Kopernika, musieliśmy skorzystać z dźwigu.

Mastodonzaur trafił do specjalnie zaaranżowanej pracowni.

Koło Naukowe Atlas SGGW nawiązało do tematyki wystawy „Trucizny” – prezentowało węże i skorpiony, którymi się opiekuje.

Koło Naukowe Parazytologii UW przedstawiało badania, jakim poddaje się kleszcze.

Spotkania z ekspertami na wystawach

Okazją do bezpośredniego spotkania z naukowcami, poznania ich aktualnych badań i wspólnego eksperymentowania były weekendowe spotkania z ekspertami na naszych Wystawach. W 2025 r. odwiedzili nas 28 razy. Dominowały tematy związane z biologią i fizyką, ale nie zabrakło także przedstawicieli innych dziedzin. Swoje stanowiska mieli u nas: pszczelarz, archeolog, projektanci gier planszowych. Aktywności przygotowane przez ekspertów cieszą się dużym zainteresowaniem naszych zwiedzających – zarówno tych najmłodszych, jak i dorosłych. To także cenne doświadczenie dla naukowców, pomagające rozwijać kompetencje z zakresu komunikacji naukowej.

Dr inż. Agnieszka Stasiak uczyła rozpoznawać trujące gatunki drzew i krzewów.

LivingLab

Wystawy w Koperniku to świetne miejsce do badań. Odwiedzają nas ludzie z różnych środowisk, którzy eksperymentują i przy okazji uczą się nowych rzeczy. Naukowcy badają, jak ludzie się uczą, wykorzystując dane zebrane w eksponatach umieszczonych w przestrzeni LivingLabu. Dzięki temu goście mogą przyczynić się do tworzenia nowej wiedzy i zobaczyć, jak rozwija się współczesna nauka.

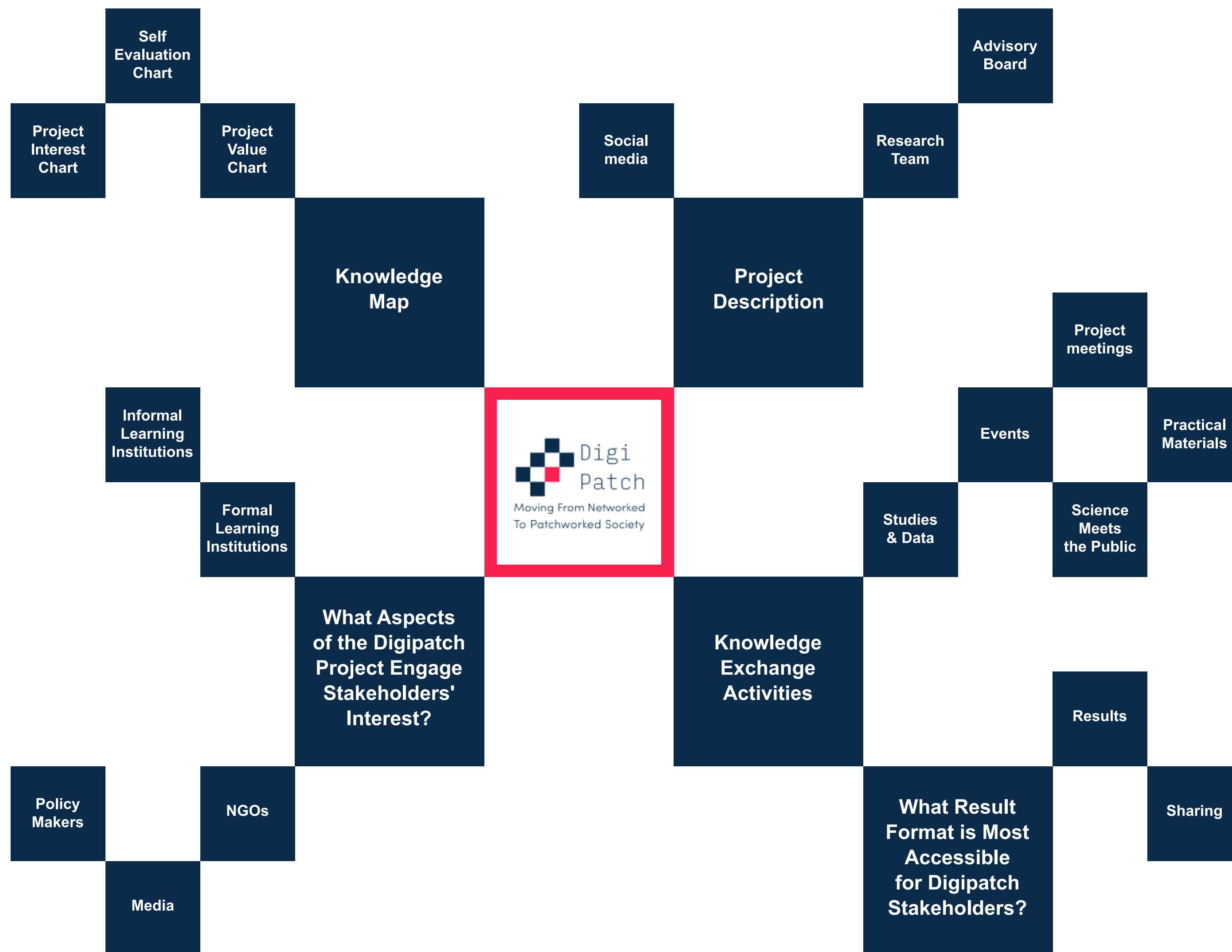
Jednym z badaczy, który zdomował się w LivingLabie, jest prof. Maciej Karwowski z Uniwersytetu Wrocławskiego. W 2024 r. naukowiec analizował, jak sztuczna inteligencja rozpoznaje i ocenia kreatywność. Przy stacji badawczej zwiedzający wykonywali rysunki, a model AI opiniował je pod kątem kreatywności. W ciągu roku badacz zgromadził 100 tysięcy prac i ich ocen.

Jesienią 2025 r. badanie zostało rozszerzone, a do Karwowskiego dołączyła dr Aleksandra Zielińska (Uniwersytet Wrocławski). Przy nowym eksponacie można rysować we dwoje. Naukowcy chcą sprawdzić, jak różni się poziom kreatywności (w ocenie AI) w zależności od tego, czy badani realizują zadanie samodzielnie, czy w parach.

W 2026 r. w LivingLabie będzie można porozmawiać z DebunkBotem – sztuczną inteligencją, wyszkoloną by weryfikować popularne teorie i pomagać oddzielić fakty od mitów. Model powstał w marcu 2025 r., w ramach projektu naukowego prowadzonego przez prof. Davida Randa (MIT), prof. Dariusza Jemielniaka (Akademia Leona Koźmińskiego), Toma Costello (American University) i Gordona Pennycooka (Cornell University).

Eksponaty w LivingLabie

DigiPatch

W sieci istnieje niezliczona liczba mikro grup: rodzicielskich, kibicowskich, hobbystów, entuzjastów danej diety, mieszkańców konkretnej ulicy. Członkowie tych małych społeczności często izolują się od innych ludzi, nienależących do ich grupy.

Międzynarodowy projekt DigiPatch badał, jak media cyfrowe wpływają na zmiany kulturowe i społeczne. Jego celem było zrozumienie, w jaki sposób przechodzimy od klasycznego społeczeństwa sieciowego do bardziej „patchworkowej”, fragmentarycznej rzeczywistości, a także jakie są przyczyny tych przemian. Szczególną uwagę poświęcono czynnikom kulturowym oraz temu, jak media cyfrowe oddziałują na sposób myślenia, postrzegania i funkcjonowania poszczególnych osób, a także jakie mogą być społeczne konsekwencje tych procesów.

Przy czterech eksponatach w naszym LivingLabie zwiedzający mogli podzielić się informacjami o swojej aktywności w sieci i przynależności do mikro grup. W ciągu roku w badaniach wzięło udział łącznie 86 638 osób, generując 4 154 godziny interakcji. Zebrane dane zostaną wykorzystane przez międzynarodowy zespół naukowców kierowany przez prof. Małgorzatę Kossowską.

Zespół Kopernika opracował (we współpracy z naukowcami z zespołu DigiPatch oraz edukatorami) scenariusze zajęć dotyczących kształtowania się przekonań, wpływu algorytmów mediów społecznościowych na postrzeganie rzeczywistości oraz roli otwartego dialogu. Zostały one przetestowane w szkołach oraz centrach nauki w Polsce, Hiszpanii i Armenii. Aby ułatwić pracę badaczom, stworzyliśmy także mapę transferu wiedzy oraz bibliotekę, zawierającą wszystkie zgromadzone materiały i wyniki badań. Mapowaliśmy potrzeby interesariuszy (NGO, media i instytucje publiczne z Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Szwecji, Niemiec i Polski), oferując narzędzia do poruszania się po złożonym ekosystemie oczekiwań publicznych. Przedstawiliśmy te narzędzia podczas konferencji CHANSE Cracow 2025. Opowiadaliśmy także o scenariuszach edukacyjnych oraz badaniach prowadzonych w LivingLab.

DigiPatch jest częścią CHANSE (Współpraca nauk humanistycznych i społecznych w Europie), wspólnej inicjatywy 27 organizacji finansujących badania z 24 krajów. Główny cel CHANSE to uruchomienie międzynarodowego konkursu na projekty współpracy dotyczące tematyki transformacji, a zwłaszcza społecznych i kulturowych dynamik w erze cyfrowej.

Konstruktorzy Marzeń

Celem konkursu jest rozwijanie kompetencji STEAM oraz umiejętności pracy projektowej, a także promowanie zainteresowania technologiami inżynierskimi i zwiększanie świadomości na temat aktualnych wyzwań związanych z ochroną środowiska.

W 2025 r. uczestnicy projektu „Konstruktorzy Marzeń” tworzyli latające i jeżdżące modele, które mierzyły różne parametry środowiska. Promowali także ideę konstruowania i majsterkowania wśród młodszych kolegów, studentów Uniwersytetów Trzeciego Wieku, dzieci z niepełnosprawnościami. Autorzy 10 najlepszych projektów dostali zestawy sprzętu, materiały modelarskie i fundusze na zbudowanie prototypów. Nagrody zdobyło 5 drużyn. Wśród zwycięskich projektów znalazły się: zdalnie sterowany samolot na sprężone powietrze (Szkoła Podstawowa nr 94 w Warszawie), model drewnianego szybowca (II Liceum Ogólnokształcące w Dębicy), samochody napędzane gumką (Szkoła Podstawowa nr 4 w Żelowie), samochody napędzane wiatrem (Szkoła Podstawowa w Dłużcu), kolejka jednotorowa napędzana powietrzem (Szkoła Podstawowa nr 56 w Szczecinie).

Partnerem Strategicznym konkursu jest firma Boeing.

Tworzyć i upowszechniać rozwiązania, które zmieniają edukację.

W Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego – centrum badawczo-rozwojowym Centrum Nauki Kopernik – powstają i są testowane nowe rozwiązania edukacyjne. Pracujemy nad tematami istotnymi społecznie i naukowo, takimi jak zmiana klimatu, sztuczna inteligencja czy biotechnologia. Zmieniają one rzeczywistość, a jednocześnie są słabo obecne lub nieobecne w szkolnych programach. Nasze działania mają charakter badawczo-rozwojowy. Tworzymy prototypy zajęć, narzędzi i formatów edukacyjnych, które następnie sprawdzamy w praktyce – we współpracy z odbiorcami. Ich udział pozwala nam weryfikować założenia i stopniowo udoskonalać rozwiązania. Pracujemy także z partnerami z sektora publicznego, środowisk naukowych i edukacyjnych oraz – na etapie upowszechniania – także z partnerami biznesowymi. Wypracowane rozwiązania testujemy m.in. podczas zajęć laboratoryjnych, a następnie udostępniamy szerszemu gronu odbiorców. Poprzez Nagrodę Przewroty identyfikujemy i wyróżniamy innowacyjne rozwiązania edukacyjne tworzone poza Kopernikiem.

Szkoła z technologią

We współpracy z Partnerem Strategicznym – firmą Samsung, realizowaliśmy projekt „Szkoła z technologią”, którego celem było zbadanie i wykorzystanie potencjału współczesnych technologii mobilnych w edukacji. Punktem wyjścia nie było samo wprowadzanie urządzeń do szkół, lecz refleksja nad tym, jak ogromne możliwości obliczeniowe i sensoryczne, jakimi dziś dysponują telefony i tablety, mogą realnie wspierać proces uczenia się. Warto przypomnieć, że urządzenia te przewyższają mocą obliczeniową komputery, które towarzyszyły pionierom eksploracji kosmosu.

Po etapie badań, wspólnych działań z nauczycielami oraz testów prowadzonych w warunkach szkolnych, w 2025 r. ukończyliśmy zestaw edukacyjny ORBIUM. Dzięki niemu uczniowie mogą wykorzystywać technologie mobilne, prowadząc samodzielne projekty badawcze, oparte na obserwacji, pomiarach i analizie danych. Do 25 szkół wyłonionych w ogólnopolskim konkursie spośród ponad 800 zgłoszeń trafiło 100 zestawów ORBIUM. Nasi badacze prowadzili obserwacje lekcji realizowanych z ich użyciem. Łącznie przeprowadzono ponad 300 takich zajęć, a w badaniach wzięło udział blisko 500 uczniów.

Badania pokazały, że ORBIUM wspiera innowacyjne praktyki dydaktyczne, pomaga w tworzeniu warunków do nauki polegającej na współpracy oraz ułatwia wykorzystywanie technologii mobilnych jako narzędzi badań, obserwacji i eksperymentowania. Doświadczenia z pilotażu stworzyły solidną podstawę do dalszego doskonalenia zestawu i upowszechniania modelu nauczania opartego na eksperymencie, dialogu i współdziałaniu.

Kluczowe rezultaty ilościowe badania

Wybrane cytaty

58% uczniów wysoko oceniło współpracę na lekcjach ORBIUM

„Praca z ORBIUM często wymaga współpracy w grupach. Uczniowie uczą się dzielić pomysłami, negocjować i wspólnie rozwiązywać problemy”
– nauczycielka, grupa fokusowa.

Ponad 60% uczniów zadeklarowało bardzo wysokie zaangażowanie podczas lekcji ORBIUM

„Nie było osoby, która by się nudziła w jakikolwiek sposób. Wszyscy po prostu byli zaangażowani. No i to takie fajne, bo czasami na lekcji, jak próbujemy różne rzeczy, to jeden patrzy w okno i się zastanawia, kiedy ta lekcja się skończy”
– nauczycielka, grupa fokusowa.

Ponad 75% uczniów uważało lekcje ORBIUM za bardziej atrakcyjne niż typowe zajęcia szkolne

„Jak uczniowie wchodzili na zajęcia i widzieli elementy ORBIUM, to byli podekscytowani, zaciekawieni, na czym te zajęcia będą polegały”
– nauczyciel, grupa fokusowa.

64% uczniów postrzegало lekcje jako ciekawsze, wartościowe i na tyle atrakcyjne, że chcą w nich ponownie uczestniczyć i będą opowiadać o nich bliskim

„Na pewno będziemy korzystać z zestawów w następnym roku szkolnym. Każdy scenariusz przetestujemy w różnych klasach, bo widziałyśmy tę ciekawość dzieciaków. Na pewno podzielimy się z koleżankami i kolegami i oni na swoich lekcjach również będą mogli skorzystać z tych zestawów”
– nauczycielka, grupa fokusowa.

Dla większości uczniów tablet był ważny podczas lekcji, ale nie najważniejszy

„Tablet :) Uczniowie niesamowicie zaangażowali się w pracę... ze zwykłymi atlasami nie byłoby tak fajnie”
– nauczyciel, scenariusz Bioróżnorodność

Projekt „Szkoła z technologią” jest realizowany wspólnie z firmą Samsung. W Koperniku za część badawczą oraz proces tworzenia zestawu edukacyjnego odpowiada zespół Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego – centrum badawczo-rozwojowego specjalizującego się w edukacji.

Nazwa aktywności	Krótki opis
Pranie polaru	Doświadczenie otwierające, uczestnicy „piorą” kawałek polaru i sprawdzają czy powstają mikrowłókna.
Plastik prawda czy fałsz	Quiz, podczas którego uczestnicy poznają materiały sztuczne, polimery i problemy z ich odpadami.
Od plastiku do mikroplastiku	Uczestnicy poznają 5 globalnych źródeł zanieczyszczenia mikroplastikiem. Przygotowują fizyczne próbki do wykresu słupkowego z roczną liczbą ton zanieczyszczeń.
Test gorącej igły	Sprawdzanie, czy mikrowłókna z polaru to faktycznie materiał sztuczny (doświadczenie ze spalaniem).
Mikroplastik w jeziorze	Deliberacja – uczniowie wcielają się w różne role społeczne i starają się znaleźć najlepsze rozwiązanie dla problemu zanieczyszczeniem mikroplastikiem jeziora w pobliżu szwalni.

Zestaw powstał we współpracy z Moje Bambino w ramach umowy sponsorskiej i będzie dostępny w sprzedaży.

Zestaw edukacyjny Mikroplastik

Zanieczyszczenie środowiska mikroplastikiem jest jednym z istotnych wyzwań współczesnej cywilizacji. Plastik sam w sobie pozostaje materiałem niezwykle użytecznym i odegrał ważną rolę w rozwoju wielu dziedzin życia, jednak jego odpady rozkładają się bardzo wolno i z czasem rozpadają na mikroskopijne cząstki, które dziś są obecne w wodzie, glebie, powietrzu oraz organizmach żywych. Mikroplastik stał się przedmiotem intensywnych badań naukowych, a rosnąca wiedza na temat skali jego obecności i potencjalnych konsekwencji środowiskowych oraz zdrowotnych pokazuje złożoność tego problemu.

Stworzony przez nas zestaw edukacyjny pozwala zrozumieć mechanizmy powstawania i rozprzestrzeniania się mikroplastiku, a także zachęca do poszukiwania rozwiązań, które mogą przyczynić się do ograniczenia skali zanieczyszczenia.

„Mikroplastik” powstał w dwóch wariantach, dostosowanych do potrzeb uczniów klas VII-VIII szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych. Zestaw zawiera broszurę dla nauczycieli (ze scenariuszami i materiałami merytorycznymi o materiałach sztucznych i mikroplastiku), prezentację (slajdy i filmy), materiały niezbędne do wykonania aktywności (np. próbki źródeł mikroplastiku, polar, lejki i sączki do filtracji), scenariusze aktywności dla uczniów oraz pendrive z materiałami do druku (np. karty pracy).

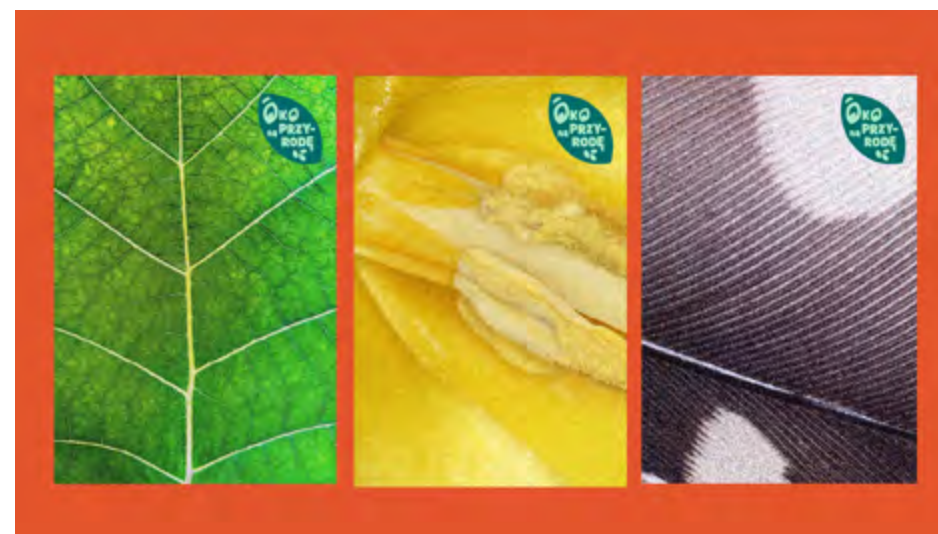

Oko na przyrodę. Zestaw do obserwacji przyrodniczej

„Oko na przyrodę” to zestaw edukacyjny przeznaczony dla uczniów w wieku 10-12 lat, wspierający prowadzenie bezpośrednich obserwacji przyrodniczych w najbliższym otoczeniu szkoły. Został zaprojektowany z myślą o pracy w terenie i samodzielnym badaniu elementów środowiska przyrodniczego. Zestaw zachęca nauczycieli do realizacji zajęć poza klasą, opartych na obserwacji roślin, zwierząt i śladów ich obecności, porównywaniu cech oraz dokumentowaniu zmian zachodzących w czasie. Uczniowie pracują z prostymi narzędziami badawczymi, ucząc się uważnego patrzenia, formułowania pytań i wyciągania wniosków na podstawie własnych obserwacji. Takie podejście pozwala poznawać przyrodę w jej naturalnym kontekście i rozwija podstawowe kompetencje badawcze.

Zestaw zawiera trzy scenariusze działań, a każdy z nich dotyczy innych zagadnień: roślin zielnych, drzew i bezkręgowców. W środku znajdują się materiały, z których mogą skorzystać nie tylko nauczyciele przedmiotów przyrodniczych, ale także wychowawcy, pedagodzy, opiekunowie świetlic i inni edukatorzy. Treści są komplementarne z nową podstawą programową do przedmiotu przyroda, przygotowaną do stopniowego wdrażania do klas 4-6 szkół podstawowych od roku 2026/2027. Częścią zestawu są również akcesoria do przeprowadzenia zajęć: lupy, pojemniki do obserwacji bezkręgowców oraz scenariusze zajęć, karty obserwacji, plansze i klucze do oznaczania organizmów.

Zestaw pomaga rozwijać umiejętność obserwacji przyrodniczej, promuje podejście badawcze w edukacji i zachęca do poznawania różnorodności biologicznej. Na etapie prototypowania testowaliśmy scenariusze z przyszłymi uczestnikami zajęć. Zauważyliśmy, że podczas pracy w terenie uczniowie naśladują zachowania nauczyciela – na przykład sposób, w jaki podnosi owada lub dotyka roślin. Dlatego do gotowego zestawu dołączyliśmy materiały merytoryczne poświęcone modelowaniu postaw.

„Oko na przyrodę” powstało w ramach programu Nauka dla Ciebie. Zestaw będzie trafił do szkół odwiedzanych przez nasze wystawy mobilne.

Pierwsze doświadczenia obserwacyjne wzbudzały wiele emocji wśród dzieci.

*Ej, mamy ślimaki!
Mamy wszystko! Mrówkę,
pająka, ślimaka!*

*Łap go! Boję się Aaaaa!
Próbuję nie dostać
zawału.*

*O! Jest dżdżownica!
Ludzie!
Opętało was czy co?!*

*Proszę pani, pajak!!!
Ale on jest szybki!*

Mam komara!

*A jak go złapałeś?
Normalnie, bo latał.*

*O matko! To jest
pluskwiak!*

Program edukacyjny ZBADAI

Rozwój sztucznej inteligencji staje się jednym z kluczowych czynników kształtujących współczesną edukację i sposób, w jaki młodzi ludzie pozyskują informacje. Wraz z upowszechnieniem narzędzi AI pojawia się potrzeba lepszego rozumienia ich działania, oceny wiarygodności treści oraz świadomego wykorzystywania potencjału technologii. W odpowiedzi na te wyzwania w grudniu 2025 r. rozpoczęliśmy program ZBADAI, którego celem jest wsparcie nauczycieli i uczniów w rozwijaniu kompetencji niezbędnych do odpowiedzialnego korzystania z AI.

Program promuje krytyczne myślenie i samodzielne badanie informacji, a także rozwija umiejętność współpracy w środowisku, w którym narzędzia cyfrowe stają się naturalną częścią pracy i komunikacji. ZBADAI ma pomóc nauczycielom i uczniom traktować sztuczną inteligencję jako narzędzie wspierające proces uczenia się – pod warunkiem świadomego, bezpiecznego i celowego wykorzystania.

Narzędzia AI staną się elementem szkolnych projektów badawczych. Uczniowie będą wykorzystywać je do wykonywania obliczeń, analizowania danych, pracy z obrazem i dźwiękiem oraz porządkowania informacji. Celem nie jest jednak automatyzacja pracy, lecz rozwijanie umiejętności samodzielnego formułowania pytań, interpretacji wyników i krytycznej oceny otrzymywanych odpowiedzi. Uczestnicy programu poznają zarówno różnorodne narzędzia AI, jak i zasady ich odpowiedzialnego, bezpiecznego i etycznego wykorzystania. Szczególny nacisk położymy na rozumienie ograniczeń technologii generatywnych: sposobu, w jaki tworzą odpowiedzi, źródeł możliwych błędów oraz potrzeby weryfikacji uzyskanych treści. AI nie zastępuje procesu uczenia się, ale – stosowana świadomie – może wspierać uczniów w analizie zagadnień, porównywaniu danych i porządkowaniu własnego toku rozumowania.

Scenariusze projektów badawczych opracujemy podczas hackathonu z 30 nauczycielami z całej Polski. Na tym spotkaniu powstanie także program kursu AI dla nauczycieli, który pomoże im rozwinąć kompetencje w zakresie skutecznego i bezpiecznego użycia AI w edukacji, poznać zasady prowadzenia zajęć metodą badawczą z wykorzystaniem technologii cyfrowych oraz projektować sytuacje dydaktyczne, w których uczniowie samodzielnie analizują dane, formułują pytania i opracowują rozwiązania. W grudniu 2025 r. ogłosiliśmy nabór nauczycieli do hackatonu.

Interdyscyplinarne projekty badawczo-edukacyjne będą łączyły biologię, fizykę, chemię, a nawet przedmioty humanistyczne. Ich realizacją zajmą się uczniowie 100 szkół podstawowych i 100 szkół ponadpodstawowych. Kursy AI dla nauczycieli, scenariusze lekcji i projektów badawczych zostaną udostępnione wszystkim zainteresowanym za pośrednictwem Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej.

Do końca czerwca 2028 r.
w programie ZBADAI weźmie
udział 200 szkół, 930 nauczycieli
i edukatorów oraz 13 000 uczniów.
Wypracowane scenariusze zajęć
i materiały szkoleniowe będą
dostępne dla 6 000 000
potencjalnych odbiorców ZPE.

Panele eksperckie

Tworzone przez nas scenariusze zajęć, koncepcje aktywności i prototypy eksponatów poddajemy ocenie przyszłych uczestników – członków paneli eksperckich. To małe grupy osób w różnym wieku (młodzież, dorośli, nauczyciele), które prosimy o przetestowanie naszych pomysłów.

W 2025 r. najwięcej pracy miał panel nauczycielski. Korzystaliśmy z doświadczenia i wiedzy edukatorów, by dostosować tworzone przez nas rozwiązania do rzeczywistych potrzeb szkół. Testowali sześć nowych scenariuszy i propozycji edukacyjnych, obejmujących zarówno nasze dobrze znane formaty, jak i nowe scenariusze zajęć laboratoryjnych: „Mikroplastik – małe cząstki, wielkie konsekwencje”, „Zamknięci pod kloszem”, „Genetyczne grzybobrzenie” (więcej na str. 18). Uwagi nauczycieli pozwoliły nam dopracować sposób prowadzenia obserwacji i dyskusji z uczniami, a także wzbogacić scenariusze o bardziej angażujące elementy, np. rysunkowe „pestki”, ćwiczenia refleksyjne oraz pracę w grupach. Znacznie zwiększyło to aktywność uczniów i ułatwiało im zrozumienie treści.

Testowaliśmy również scenariusz „Poza Zmysłami”, który pozwala uczestnikom projektować urządzenia rozszerzające ludzką percepcję z wykorzystaniem mikrokontrolerów. Paneliści pomogli nam ocenić, jak młodzież radzi sobie z pracą techniczną, współpracą w zespołach i rozwiązywaniem problemów konstrukcyjnych. Sprawdzali także potencjał edukacyjny i wygodę korzystania z gogli VR, które chcemy wykorzystać podczas pokazów Planetobusu.

Badania jakościowe programu *Solve for Tomorrow*

Od 2021 r. jesteśmy partnerem edukacyjnego programu *Solve for Tomorrow*, realizowanego przez firmę Samsung. Zadanie uczestników (uczniów szkół ponadpodstawowych) polega na opracowaniu projektu związanego ze zdrowiem, bezpieczeństwem, klimatem lub integracją społeczną, z wykorzystaniem metodologii design thinking (myślenia projektowego).

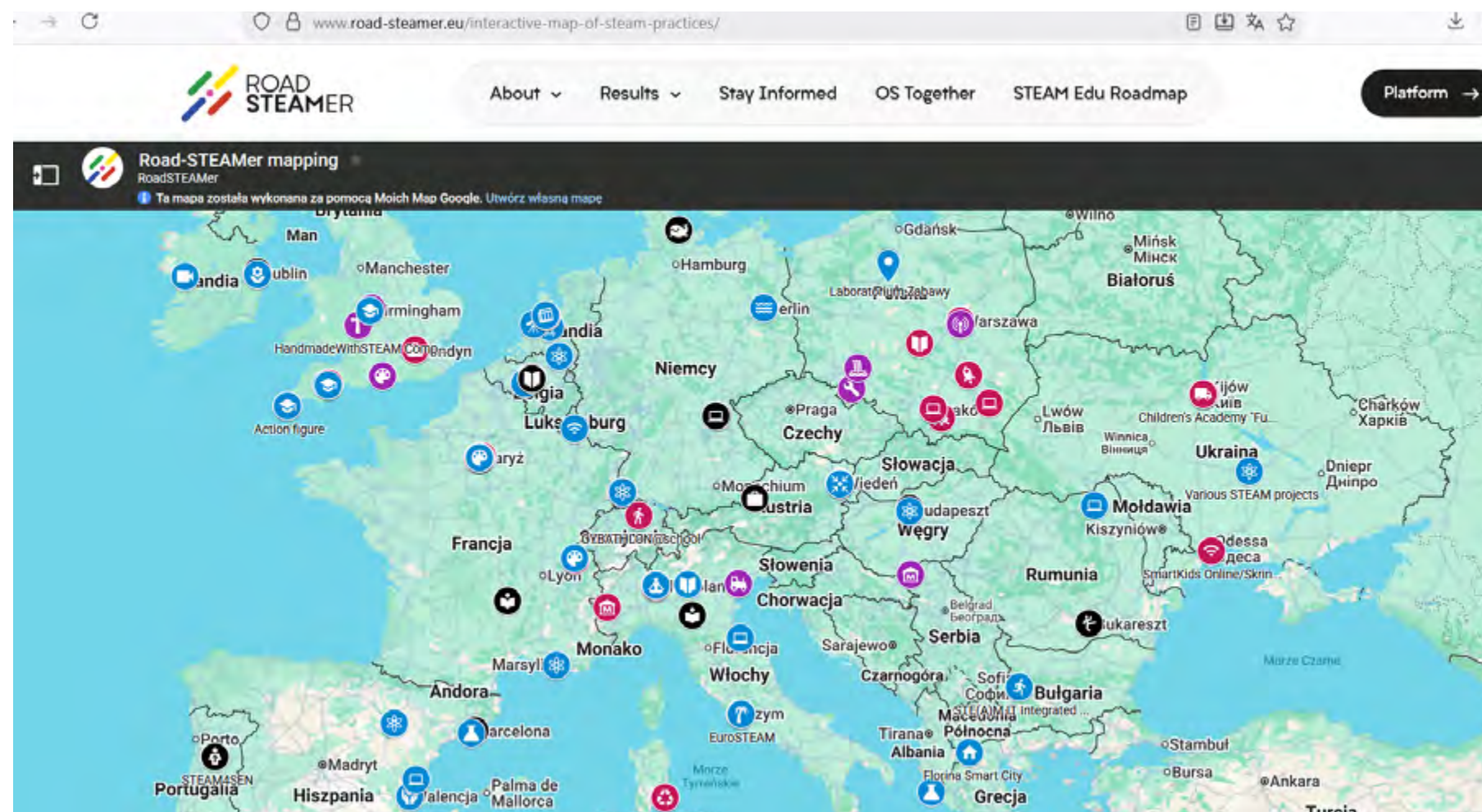
Ciekawiło nas, w jaki sposób udział w projekcie wpłynął na rozwój wybranych kompetencji u uczniów. Pogłębione wywiady indywidualne pokazały, że uczestnictwo w *Solve for Tomorrow* rozwijało współpracę, kreatywność, komunikację i krytyczne myślenie, a także wzmacniało poczucie sprawczości i pewności siebie. Respondenci przyznali, że nowe umiejętności są przydatne zarówno podczas uczenia się, jak i w działalności społecznej czy zawodowej. Cenią także kontakty, które nawiązali. Program wpłynął również na postawy opiekunów – zwiększając ich refleksyjność i otwartość na pracę z młodzieżą ze zróżnicowanymi potrzebami.

Testy zajęć dotyczących mikroplastiku.

Finaliści programu *Solve for Tomorrow*.

Road-STEAMer

Road-STEAMer to konsorcjum w ramach sieci ECSITE, pracujące nad rekomendacjami dotyczącymi skutecznych sposobów wprowadzania rozwiązań STEAM w edukacji w krajach Unii Europejskiej. Celem projektu jest zwiększenie zainteresowania naukami ścisłymi poprzez wykorzystanie kreatywnych i artystycznych metod nauczania. Wraz z innymi uczestnikami projektu diagnozujemy braki w polityce edukacyjnej różnych krajów UE, chcemy zrozumieć ich potrzeby edukacyjne i zbadać, w jaki sposób nauczanie oparte na podejściu STEAM może wspomóc zaspokojenie tych potrzeb.

W 2025 r. tworzyliśmy europejską mapę aktywności STEAM, dodając do niej polskie inicjatywy.

Opracowaliśmy także charakterystykę dobrych praktyk, pomagających analizować i tworzyć zajęcia wykorzystujące podejście STEAM.

Raporty badawcze i publikacje

Nasze działania są systematycznie wspierane badaniami naukowymi, które pozwalają weryfikować przyjmowane założenia, rozwijać modele edukacyjne i wzmacniać rolę Kopernika jako instytucji łączącej praktykę edukacyjną z refleksją badawczą. Wyniki tych prac są publikowane w międzynarodowych czasopismach naukowych i wpisują się w cel strategiczny, jakim jest rozwój i upowszechnianie wiedzy o skutecznych formach uczenia się, komunikacji nauki i twórczego myślenia. Poniżej prezentujemy publikacje, których autorami lub współautorami są pracownicy Centrum Nauki Kopernik:

[RoadSteamer] Roinioti, E., Cherouvis, S., Filipowicz, S., Addis, A., Chappell, K., & Karpouzis, K. (2025). A scoping review of STEAM policies in Europe. *Education Sciences*, 15(6), 779.

Trybulec, M., & Iłowiecka-Tańska, I. (2025). Are Interactive Exhibits at a Science Center Cognitive Artifacts?. *Foundations of Science*, 30(3), 651-675.

Iłowiecka-Tańska, I., & Potęga vel Żabik, K. (2025). Interaction with exhibits: The significance of instrumentalization. *Science Education*, 109(2), 448-479.

de Chantal, P.L., Beaty, R., Laverghetta, A., Pronchick, J., Patterson, J., Organisciak, P., Potęga vel Zabik, K., Barbot, B. and Karwowski, M., 2025. Artificial intelligence enhances human creativity through real-time evaluative feedback.

Gierczyk, M., Karwowski, M., Paas, F., & H. Tai, R. (2025). STEM Workshop Learning: Content Load Effects on Cognitive, Interaction, and Emotional Outcomes. *The Journal of Experimental Education*, 1-22.

eyeTeach

EYE-TEACH to projekt badawczo-rozwojowy finansowany z programu Unii Europejskiej Horyzont Europa. Skupia się na wykorzystaniu technologii śledzenia ruchu gałek ocznych (eye-tracking) w połączeniu z zaawansowaną sztuczną inteligencją, w celu wspierania nauczycieli w rozwijaniu u uczniów umiejętności samodzielnej pracy z tekstem.

Wraz z partnerami z 10 krajów tworzymy pilotażowy system, dzięki któremu nauczyciele będą mogli podczas lekcji obserwować, które fragmenty tekstu sprawiają uczniom trudność, w których momentach ich uwaga słabnie, a także jakie elementy materiału okazują się nużące lub angażujące. System pozwoli również ocenić, jakie działania nauczyciela skutecznie wspierają zrozumienie tekstu i proces uczenia się.

W 2025 r. badaliśmy potrzeby, oczekiwania oraz doświadczenia nauczycieli dotyczące pracy z technologiami eye-trackingu i sztucznej inteligencji. Zgromadzone dane posłużą do stworzenia narzędzia odpowiadającego realnym wyzwaniom edukacyjnym.

Partnerzy w projekcie: Finlandia: University of Turku (koordynator projektu), Belgia: University of Antwerp, Niemcy: German Research Center for Artificial Intelligence – DFKI, Blickshift GmbH, Hiszpania: Intralíneas Educación SL, University of Valencia – ERI Lectura, Szwajcaria: University of Geneva, Niderlandy: Open Universiteit Nederland, Włochy: Consiglio Nazionale delle Ricerche – CNR & CNR CID Ethics, Szwecja: Lexplore AB, Malta: AcrossLimits, Polska: Centrum Nauki Kopernik.

Nagroda „Przewroty”

Poprzez Nagrodę „Przewroty” wspieramy rozwój i upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań, które mają potencjał realnie zmieniać praktykę edukacyjną. Interesują nas inicjatywy odpowiadające na aktualne wyzwania edukacji i oferujące nowe podejścia do uczenia się – niezależnie od tego, gdzie powstają. Nagroda pozwala nam identyfikować wartościowe projekty, wzmacniać ich widoczność oraz wspierać ich dalszy rozwój i skalowanie. Równocześnie tworzy przestrzeń wymiany doświadczeń między osobami i instytucjami zaangażowanymi w zmianę edukacji, sprzyjając upowszechnianiu skutecznych rozwiązań.

Do II edycji Nagrody „Przewroty” zgłoszono 230 inicjatyw z całego kraju. Kapituła wewnętrzna wyłoniła 10 inicjatyw finałowych – po 5 w kategoriach ogólnopolskiej i lokalnej. Werdykt został ogłoszony podczas gali finałowej 23 maja 2025 r.

Laureaci otrzymali wsparcie finansowe (w kategoriach lokalnej i ogólnopolskiej – po 20 tys. zł, nagrody specjalnej – 10 tys. zł.) oraz niezwykle symboliczną statuetkę Nagrody Przewroty – symbol energii i równowagi potrzebnej do wdrażania innowacji edukacyjnych.

— Inicjatywy w finale

Kategoria ogólnopolska

„Poradnictwo w okresie transformacji menopauzalnej” (Kulczyk Foundation)
Kurs dokształcający dla położnych

Otwarcie na zmianę (Fundacja Zwolnieni z Teorii)
Kampania społeczna zwracająca uwagę na potrzebę zmian w systemie edukacji

Program edukacyjny School Living Lab (Fundacja Code For Green)
Uczniowie diagnozują lokalne problemy środowiskowe i projektują rozwiązania

Punkt Zwrotny – wsparcie rówieśnicze ratuje życie (Fundacja OFF School)
Młodzież angażuje się w prowadzenie zajęć na temat zdrowia psychicznego w swoich szkołach

Uczniu, znaj swoje prawa w PJM! (Stowarzyszenie Umarłych Statutów, Fundacja Głuche Miasto) Filmy w PJM, które wyjaśniają prawa uczniów

Kategoria lokalna

Centrum Aktywności Młodzieży w Krośnie (Biuro Wystaw Artystycznych w Krośnie)
Hub dla lokalnych działań młodzieżowych i oddolnych inicjatyw

MIASTO (dla) DZIECI – DZIECI MAJĄ GŁOS! (Galeria sztuki dla dzieci i młodzieży
TWORZĘ SIĘ)
Wystawa oraz akcje twórcze z młodymi mieszkańcami Szczecina i regionu

Od kontroli do odpowiedzialności (II LO im. Jana Matejki w Siemianowicach Śląskich)
Innowacyjny sposób nauczania matematyki, oparty na ocenianiu kształtującym i pracy zespołowej.

Pracownia Pomysłów (Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo – Ośrodek Młodzieżowy nr 2 „Bliźniak”)
Regularne zajęcia techniczne skierowane do dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zielone Kompetencje Przyszłości i nowe technologie w branży hutnictwa – interpretacja i implementacja przez sektor kultury (Muzeum Hutnictwa w Chorzowie)

Wyposażenie uczniów i studentów w konkretne umiejętności, umożliwiające skuteczne wdrażanie innowacyjnych rozwiązań wspierających Zielony Ład i neutralizację wpływu przemysłu ciężkiego na klimat.

Laureat w kategorii ogólnopolskiej – Kurs „Poradnictwo w okresie transformacji menopauzalnej”, realizowany przez Kulczyk Foundation w partnerstwie z Naczelną Radą Pielęgniarek i Położnych oraz Warszawską Okręgową Izbą Pielęgniarek i Położnych.

Inicjatywa odpowiada na (dotychczas marginalizowaną) potrzebę wsparcia kobiet w okresie menopauzy. W tym celu wykorzystuje potencjał zawodowych położnych, tak rozszerzając ich kompetencje, by mogły wspierać kobiety na różnych etapach życia. Kurs stanowi odpowiedź na istotną lukę w edukacji medycznej, która może mieć wpływ na życie setek tysięcy kobiet w Polsce.

To przewrót, który dokonuje się wewnątrz systemu. Przemysłana struktura kursu, odważny temat i możliwość skalowania sprawiają, że może być inspiracją dla innych branż – uzasadniła swój wybór kapituła Nagrody Przewroty.

Laureat w kategorii lokalnej – Centrum Aktywności Młodzi w Krośnie, inicjatywa Biura Wystaw Artystycznych w Krośnie.

Centrum to bezpieczna przestrzeń, w której młodzi ludzie rozwijają swoje pasje, kompetencje społeczne i relacje z rówieśnikami oraz dorosłymi. Można tu się relaksować, tworzyć projekty artystyczne i obywatelskie, korzystać ze wsparcia psychologicznego i mentoringu. To miejsce współtworzone przez instytucję kultury oraz samą młodzież i wspierane przez lokalny samorząd. Inicjatywa ma charakter modelowy – może być inspiracją dla wielu miast i mniejszych ośrodków w Polsce.

Partycypacyjny charakter inicjatywy, dojrzałe włączenie dorosłych w roli mentorów i odpowiedź na potrzeby młodych – to wszystko sprawia, że Centrum jest przykładem, jak może wyglądać skuteczna edukacyjna interwencja społeczna – komentowali jurorzy.

Laureatka nagrody specjalnej – Adrianna Kaczmarek, dyrektorka Rawickiej Biblioteki Publicznej.

Swoją pracą udowadnia, że kluczem do sukcesu w edukacji jest uważność na drugiego człowieka – jego potrzeby, potencjał i marzenia. Podkreśla, jak ważne jest, by działać razem, otwarcie słuchać, być elastycznym i unikać utartych schematów. Dzięki jej zaangażowaniu, w instytucji powstała Strefa Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności.

Rawicka SOWA to przestrzeń dostępna dla wszystkich: seniorów, dzieci, młodych dorosłych i osób zagrożonych wykluczeniem. Adrianna inspiruje – każdy może zobaczyć w niej siebie. Dzięki takim ludziom przewrót w edukacji się udaje – podkreślali członkowie kapituły Nagrody Specjalnej Przewroty.

Nagrodę odbiera Kulczyk Foundation.

Twórcy Centrum Aktywności Młodzi w Krośnie

Adrianna Kaczmarek, dyrektorka Rawickiej Biblioteki Publicznej.

II edycję Nagrodę Przewroty wsparli:
Partner Główny Nagrody Przewroty: KGHM Polska Miedź
Partner Nagrody Przewroty: BASF
Partner Wspierający Nagrody Przewroty: Fundacja Deloitte
Patronat honorowy: Ministra Edukacji

Rozwijać sieci społeczności uczących się.

O jakości edukacji w dużym stopniu decydują kompetentni i zaangażowani edukatorzy. Ich możliwości rosną, kiedy łączą się w większe społeczności i współpracują poprzez sieci. Razem można działać szerzej, docierać dalej, korzystać ze sprawdzonych praktyk i unikać powielania błędów. Wspieramy rozwój wielu sieci, które staramy się łączyć wzajemnie.

W sieci Klubów Młodego Odkrywcy (KMO) klubowicze wraz z opiekunami eksperymentują i poznają świat przez doświadczanie. Wspieramy edukatorów w otwieraniu klubów, zachęcamy do poznawania się i realizacji wspólnych projektów (więcej na str. 54).

Program Europejskiej Agencji Kosmicznej ESERO (więcej na str. 62) to ogólnopolskie i globalne konkursy, wyzwania i warsztaty, inspirujące młodzież do wyboru zawodów inżynierskich lub związanych z naukami ścisłymi. Ambasadorami ESERO są edukatorzy działający lokalnie i współpracujący ze sobą. Niektórzy z nich prowadzą kluby KMO, pracują w Strefach SOWA, inni brali udział w konkursach programu ESERO lub realizują autorskie programy popularyzatorskie.

Sieć SOWA obejmuje 50 Stref Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności (więcej na str. 22 i 56). Działają one w miastach do 350 tys. mieszkańców, w różnych instytucjach – muzeach, bibliotekach, domach kultury, szkołach. Strefy wspólnie tworzą także autorskie inicjatywy, obejmujące swoim zasięgiem różne regiony. Zapewniają także lokalnym społecznościom dostęp do programów edukacyjnych Kopernika.

Działania prowadzone w ramach programu Nauka dla Ciebie (więcej na str. 24) łączą wszystkie punkty na mapie naszych sieci i mają duży wpływ na pojawianie się nowych. Naukobus, Planetobus i wystawa „O matmo!” docierają do najdalszych zakątków Polski, gdzie rozpalają zainteresowanie nauką i eksperymentowaniem u potencjalnych przyszłych członków naszej społeczności.

Międzynarodowy program Klub Młodego Odkrywcy (KMO)

KMO to pozalekcyjne zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży, polegające na wspólnym, samodzielnym poznawaniu świata przez doświadczanie. Klubowicze eksperymentują pod okiem opiekunów, zdobywając wiedzę, doskonaląc komunikację, umiejętności logicznego myślenia, kreatywność, współpracę. Na koniec grudnia 2025 r. na stronie KMO było zarejestrowanych 800 klubów w całej Polsce oraz ok. 200 za granicą: w Armenii, Gruzji, Ukrainie, Rumunii, Mołdawii, Etiopii i Kubie.

Sieć Klubów Młodego Odkrywcy łączy ze sobą różne społeczności uczące się: klubowiczów, opiekunów oraz partnerów z Polski i z zagranicy. Dbamy o wymianę doświadczeń między członkami sieci i zapewniamy im możliwość korzystania z innych programów Kopernika. Zależy nam na tym, żeby ludzie stawali się sprawczy, uczyli się samodzielnie i od siebie nawzajem. Wspieramy rozwój kompetencji koordynatorów KMO, opiekunów, nauczycieli i innych edukatorów oraz klubowiczów. W 2025 r. skupiliśmy się przede wszystkim na sieciowaniu klubów, partnerów i krajów.

Aktywni klubowicze

Co roku zapraszamy kluby na Piknik Naukowy Polskiego Radia i Centrum Nauki Kopernik (więcej na str. 32), podczas którego mogą uczestniczyć w pokazach przygotowanych przez wystawców, a przede wszystkim prezentować własne eksperymenty i integrować się. Tym razem na imprezę przyjechało 6 klubów z Polski i 6 z zagranicy (w sumie 60 osób). Przygotowania do Pikniku są traktowane bardzo poważnie. „Przez pierwsze miesiące tylko debatowaliśmy, co zrobić. Każdy miał jakieś pomysły i trzeba było je połączyć. Potem zaczęliśmy kupować materiały, składać wszystko i testować. Testowaliśmy na czwartoklasistach, żeby zobaczyć ich reakcje. Mówili nam szczerze, co poprawić” – zdradziła jedna z klubowiczek. Sam udział w tak dużym, międzynarodowym wydarzeniu to dla klubu wyróżnienie i niezapomniane przeżycie. „Dzieciaki mogą pokazać, czego się nauczyły, że są przebojowe, że są odważne. Że nie każdy eksperyment wychodzi. Potrafią pracować w zespole” – powiedziała opiekunka KMO „Możesz WIĘCEJ”.

Nasz Piknik Naukowy to ogromne międzynarodowe przedsięwzięcie, ale podobne wydarzenia doskonale sprawdzają się także w mniejszej skali. Zachęcamy kluby (a także Strefy SOWA) do organizowania własnych plenerowych imprez. W Armenii odbył się 4. Piknik Naukowy – w mieście Gavar, oddalonym od Erewania o ponad 60 km. W wydarzeniu udział wzięły kluby z całego kraju, a ich pokazy cieszyły się ogromnym zainteresowaniem. Już po raz 12 odbył się Piknik Naukowy w Tbilisi (Gruzja) – wydarzenie, które dynamicznie się rozwija. W 2025 r. wzięło w nim udział kilkudziesięciu wystawców, w tym aż 40 gruzińskich Klubów Młodego Odkrywcy z całego

Piknik KMO w Warszawie.

kraju (m.in. Tbilisi, Telavi, Poti, Kutalisi, Kobi). Dojazd na Piknik zajął niektórym aż 5 godzin. Pod hasłem „Moc eksperymentowania” odbył się X. Warszawski Piknik Klubów Młodego Odkrywcy. Na patio przy naszym Planetarium stanęło 14 stanowisk przygotowanych przez kluby z Warszawy i okolic. Goście mogli oddzielić sól od pieprzu przy pomocy naelektryzowanego balonu, sprawdzali, jak pływają zbudowane przez nich tratwy, obserwowali rozwielitki i podziwiali krystalizujące się minerały. Emocje budziły pszczoły murarki, sztuczna krew i otówek wprawiany w ruch bez dotykania.

„Mistrzowie KMO” to konkurs dla wszystkich klubów. Kandydaci muszą zgłosić jedno ze swoich działań, które (ich zdaniem) udało im się zrealizować w mistrzowski sposób. W 2025 r. nagrodziliśmy 17 KMO z 6 krajów. Nagrody w wysokości 2000 zł trafiły do 5 polskich klubów. Opiekunowie z Gruzji, Ukrainy, Armenii, Rumunii i Etiopii dostali nagrody rzeczowe. Jury zwróciło też uwagę na zaangażowanie naszego kubańskiego partnera, który stara się stworzyć pierwsze kluby w swoim kraju.

„Całe KMO to jest wielki interdyscyplinarny klub, skupiający pasjonatów i wiele różnych przedmiotów. I możemy od siebie wiele się nauczyć. Poznałam dużo prostych doświadczeń u fizyków, u biologów, u innych przedmiotowców, które mogę wykorzystać na geografii”.
– Opiekunka KMO „Możesz WIECEJ”

Projekty badawcze w klubach

W 2025 r. zrealizowaliśmy dwa projekty badawcze – „Kostki zostały rzucone” (dotyczący krystalizacji) i „Wielkie żarcie” (dotyczący korozji). Kluby otrzymały od nas zestawy niezbędnych materiałów oraz wsparcie merytoryczne. Największym wyzwaniem okazało się stawianie dobrych pytań badawczych, a największą przyjemność badacze czerpali z samego eksperymentowania. 25 klubów z Mazowsza przez 4 miesiące hodowało kryształy i sprawdzało, co wpływa na różnorodność kształtów i symetrię. 10 polskich i 12 ukraińskich klubów poznawało zjawisko korozji i testowało różne metody ochrony metali. Projekt pomógł opiekunom rozwinąć umiejętności organizacji i prowadzenia takich przedsięwzięć, a klubowiczom – zdobyć kompetencje związane z realizowaniem badań. Młodych badaczy wspierała także trójka ukraińskich naukowców – biologka, geolog i chemiczka. Udział w projekcie okazał się dla nich na tyle inspirujący, że już planują kolejne, tym razem autorskie, inicjatywy badawcze, które chcą realizować w klubach.

„Wielkie żarcie” było współfinansowane przez Fundację Deloitte, dzięki której kluby otrzymały sprzęt do prowadzenia badań i wsparcie tłumaczeniowe.

Co robią Mistrzowie?

KMO Eksplerek, Sosnowiec

Pięciodniowy Szkolny Festiwal Ekologiczny „Zróbmy sobie klimat” – przykład współpracy i sieciowania, angażujący społeczność szkolną oraz lokalne organizacje.

KMO Curie, Ostrzeszów

Interdyscyplinarny projekt badawczy „Czy wiesz, czym oddychasz”, stworzony z troski o zdrowie mieszkańców i mający na celu poprawę jakości powietrza.

KMO RAD-ośni Chemicy, Śniadowo

Projekt ekologiczny dotyczący wody – przykład edukacji rówieśniczej, który połączył różne klasy, rodziny i całą szkołę.

KMO MediaSAT, Piotrków Trybunalski

Projektu „Łazik TEAM” – przykład mentoringu uczniowskiego, podczas którego starsi klubowicze wraz z młodszymi projektowali i konstruowali minitazik.

KMO Odkrywcy Maczek, Katowice

„Kosmiczny – Eco – Mat” – edukacyjna gra typu escape room, łącząca młodzież z Polski i Ukrainy, uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego oraz osoby z niepełnosprawnościami.

KMO Young Inventores, Lviv

Włączenie elementów języka hiszpańskiego do codziennej rutyny, kreatywność i poświęcenie w wypełnianiu misji w niezwykle trudnych warunkach.

KMO KMV_TALUH, Ternopil

Jakościowa działalność naukowa podczas realizacji interdyscyplinarnego projektu badawczego i pracy na rzecz studentów, społeczności lokalnych i kraju.

KMO Eruditi, Poti

Stworzenie użytecznego, inteligentnego rozwiązania do monitorowania poziomu hałasu w szkole oraz zaangażowanie lokalnej społeczności w Piknik Naukowy.

KMO School No 171 (Yerevan), KMO N2 Secondary school (Gavar), KMO Lchap village secondary school (Lchap)

Propagowanie idei KMO w Armenii oraz za podnoszenie jakości nauczania przedmiotów ścisłych w społeczności szkolnej.

KMO Mozaik, Cluj-Napoca

Tworzenie nowej jakości edukacji naukowej w Rumunii i wprowadzanie podejścia STEM.

KMO-MU, Tigray

Wsparcie techniczne całej społeczności Centrum Edukacji STEM w Etiopii i odważne realizowanie misji nauczania w niezwykle trudnych warunkach.

KMO, Tigray

Wprowadzenie podejścia STEM i zajęć laboratoryjnych do codziennej praktyki klubowej w niezwykle trudnych warunkach, pielęgnowanie kultury mentoringu.

Science club Copernicus, Palacio del Segundo Cab, Havana

Niezwykłe zaangażowanie w edukację w najtrudniejszych okolicznościach.

Opiekunowie i trenerzy

W rozwijaniu kompetencji pomagają opiekunom klubów z Polski i zagranicy webinaria z cyklu „Akademia KMO”. To okazja do dzielenia się doświadczeniami i dobrymi praktykami. W 2025 r. Ambasadorzy Edukacji Kosmicznej (więcej na str. 64), będący także opiekunami KMO, prowadzili spotkania inspirowane misją IGNIS Sławosza Uznańskiego-Wiśniewskiego. Wspólnie z uczestnikami poszukiwali kosmicznych eksperymentów, które można przeprowadzić w klubach. Ekspertką jednego z webinarów została dr Emilia Grzęda – opiekunka KMO, laureatka naszego konkursu „Nauka ma głos” (więcej na str. 37). Były również rozmowy 3D, czyli o dydaktyce poprzez doświadczanie i dialog. W sumie odbyło się 10 spotkań, w których udział wzięto łącznie 453 osób.

Zorganizowaliśmy także stacjonarne warsztaty „Witaj w klubie”, skierowane do osób planujących założenie własnego Klubu Młodego Odkrywcy. Spotkania odbyły się w Lublinie, Niepołomicach, Poznaniu, Pile, Zielonej Górze, Warszawie i Szczecinie. W każdym z miast przedstawialiśmy zasady funkcjonowania sieci KMO oraz praktyczne aspekty prowadzenia klubu. W warsztatach w Polsce wzięło udział łącznie 70 edukatorów. Dodatkowe szkolenie (dla 20 osób) przeprowadziliśmy także w mołdawskim Glodeni. Po jego zakończeniu połowa uczestników rozpoczęła zakładanie pierwszych klubów w kraju, a pozostali weszli w rolę trenerów – kluczową dla dalszego rozwoju sieci. Trenerzy docierają do oddalonych i mniej aktywnych regionów, gdzie ograniczony dostęp do internetu, a trudna sytuacja demograficzna i ekonomiczna utrudniają udział w programie. Prowadzą szkolenia dla przyszłych i początkujących opiekunów klubów oraz – we współpracy z partnerami lokalnymi – wspierają rozwój KMO w swoich krajach. Obecnie działa już pięć narodowych zespołów trenerskich: polski, gruziński, ukraiński, mołdawski i armeński.

W Glodeni działa sprawny i zaangażowany lokalny samorząd zainteresowany rozwijaniem KMO, ale też stworzeniem u siebie niewielkiego centrum nauki – pierwszego tego typu miejsca w Mołdawii.

Szkolenie opiekunów KMO w Mołdawii i Gruzji.

XIV Forum KMO

Ponad 300 osób z 11 krajów: Polski, Gruzji, Ukrainy, Armenii, Mołdawii, Rumunii, Etiopii, Kenii, Kuby, Izraela i (po raz pierwszy) Kirgistanu wzięło udział w XIV międzynarodowym Forum KMO, które odbyło się w listopadzie. Przybyli do nas inspirujący edukatorzy, nauczyciele i społecznicy, którzy wzajemnie się motywowali, uczyli, dzielili doświadczeniami.

Hasłem przewodnim spotkania było „Jakość, a nie jakoś!” (ang. Know-how, not somehow!). Każdy klub jest inny, ponieważ funkcjonuje w odmiennym środowisku, spełnia własne potrzeby i rozwija zainteresowania członków. Wspólnym celem całej społeczności KMO jest natomiast dążenie do jak najwyższej jakości. Podczas forum wspólnie odkrywaliśmy, czym jest jakość w Klubie Młodego Odkrywcy. Opiekunowie dzielili się swoimi praktykami na Giełdzie Inspiracji, była Gala Mistrzów (więcej na str. 55), a także rozmowa o książce „Zmianie edukacji”, którą napisała koordynatorka programu KMO – dra Zuzanna Michalska.

Wspieramy reaktywację centrum nauki w Mekelle, otwartego w 2020 r. na terenie Mekelle University. Pandemia i wojna domowa przerwały jego działalność zanim zdążyła się na dobre rozwinąć. Budynek został zniszczony, a wielu pracowników do dziś uznaje się za zaginionych. Pomimo tych dramatycznych okoliczności, nasi partnerzy z Tigrayu nie poddają się. Chcą tchnąć życie w muzeum na nowo, otworzyć je dla szkół i lokalnych społeczności, stworzyć miejsce spotkań, nauki i nadziei. Dzielimy się naszym doświadczeniem, inspiracjami i sprawdzonymi praktykami. Wspólnie szukamy rozwiązań, które sprawdzą się w ich rzeczywistości.

Podczas Forum KMO podpisaliśmy porozumienie z nowymi partnerami z Mołdawii: Glodeni District Council, Glodeni Education, Youth and Sports Department, INFONET Alliance i Junior Achievement Moldova. Instytucje te stworzyły konsorcjum, które będzie rozwijać i wspierać powstające kluby.

Do grona naszych etiopskich partnerów dołączył Tigray Development Association, który wesprze Mekelle University w rozwijaniu sieci KMO. Rozwój KMO w tych krajach jest możliwy dzięki wsparciu Human Doc.

Sieć partnerska

Rozwój sieci KMO zależy od zaangażowania i aktywności partnerów regionalnych. To oni pozostają w bliskim kontakcie z klubami w swojej okolicy – animują ich działalność, pracują z opiekunami i trenerami, ułatwiają współpracę międzyklubową. Coroczne konkursy dla partnerów umożliwiają im zdobycie funduszy na realizację własnych przedsięwzięć, a także promocję idei KMO w środowiskach lokalnych. W 2025 r. zorganizowaliśmy trzy konkursy, finansowane przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności, Fundację Deloitte i Fundację BOŚ. Wyróżnieni partnerzy zorganizowali szereg aktywności angażujących społeczność KMO, w których wzięło udział ponad 1000 osób.

Raport badania wpływu programu Klub Młodego Odkrywcy

KMO oddziałuje nie tylko na uczestników programu, lecz także stopniowo zmienia sposób funkcjonowania szkół. Potwierdzają to badania przeprowadzone w 2025 roku przez Fundację Stocznia.

Aż 92% opiekunów deklaruje, że udział w programie wpłynął na sposób prowadzenia przez nich lekcji. Wskazują oni m.in. na rozwój umiejętności pracy metodą badawczą, częstsze wykorzystywanie eksperymentów, wzmacnianie samodzielności uczniów oraz budowanie relacji opartych na zaufaniu i współpracy. Zmianie ulegają także ich przekonania na temat nauczania, coraz bliższe podejściu konstruktywistycznemu. Opiekunowie regularnie korzystają z narzędzi oferowanych w ramach KMO, oceniając je średnio na 4 w pięciostopniowej skali. Większość z nich współpracuje również z innymi nauczycielami (87%), a nawiązywanie nowych relacji zawodowych i instytucjonalnych w ramach programu zwiększa ich satysfakcję z pracy oraz motywację do dalszego rozwoju. Zdaniem opiekunów także uczniowie postrzegają zajęcia KMO jako atrakcyjną formę uczenia się – niezależnie od tego, jak radzą sobie z nauką na co dzień.

W sieci KMO jest 29 partnerów: strategiczny, 8 krajowych w 5 państwach, 3 ogólnopolskich, 16 regionalnych w 15 województwach oraz partner ds. rozwoju programu za granicą.

Nasze sieci edukacyjne przenikają się i tworzą bogate środowisko uczenia się. Wiele Klubów Młodego Odkrywcy działa przy Strefach SOWA. Własnymi KMO mogą pochwalić się: Piotrków Trybunalski, Starachowice, Rybnik, Staszów, Wodzisław Śląski, Wieleń, Piaseczno. Opiekunowie dołączają do grona Ambasadorów Edukacji Kosmicznej (więcej na str. 64).

Partnerzy KMO

Partner strategiczny

- Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności

Partnerzy ogólnopolscy

- Krajowy Fundusz na rzecz Dzieci
- Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży
- Fundacja Dobrej Edukacji

Partner ds. rozwoju programu za granicą

- Fundacja HumanDoc

Zagranica

- Centrum Nauki Tarnopolu, Tarnopol, Ukraina
- Glodeni District Council, Glodeni, Mołdawia
- Ilia State University, Tbilisi, Gruzja
- InfoNet, Kiszyniów, Mołdawia
- Jinishian Memorial Foundation, Erywań, Armenia
- Junior Achievement Moldova, Kiszyniów, Mołdawia
- Lviv Open Lab, Lwów, Ukraina
- Mała Akademia Nauk Ukrainy, Kijów, Ukraina
- Mekelle University, Mekelle, Etiopia
- Oficina del Historiador de La Ciudad de La Habana, Hawana, Kuba
- Scientifica, Cluż-Napoka, Rumunia
- Tigray Development Association, Mekelle, Etiopia
- SparkPro, Gevat, Izrael

Polska

- Centrum Nauki Keplera – Planetarium Wenus w Zielonej Górze. Zielonogórskie Centrum Kultury
- Centrum Popularyzacji Nauki i Innowacji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie Kortosfera
- Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Kaliszu
- Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Lublinie
- Miejska Biblioteka Publiczna w Piotrkowie Trybunalskim
- Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
- Młodzieżowe Obserwatorium Astronomiczne im. Kazimierza Kordylewskiego w Niepotomicach
- Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Chełmie
- Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie
- Politechnika Wrocławska
- Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku
- Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach
- Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
- Uniwersytet Śląski w Katowicach
- Uniwersytet w Białymstoku
- Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie.

Sieć Stref Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności (SOWA)

W sieci SOWA działa obecnie 50 instytucji (więcej na str. 22). Równoległe z przygotowaniem eksponatów, wyposażeniem Stref oraz kompletowaniem zestawów edukacyjnych, koncentrujemy się na budowaniu aktywnej i zintegrowanej społeczności.

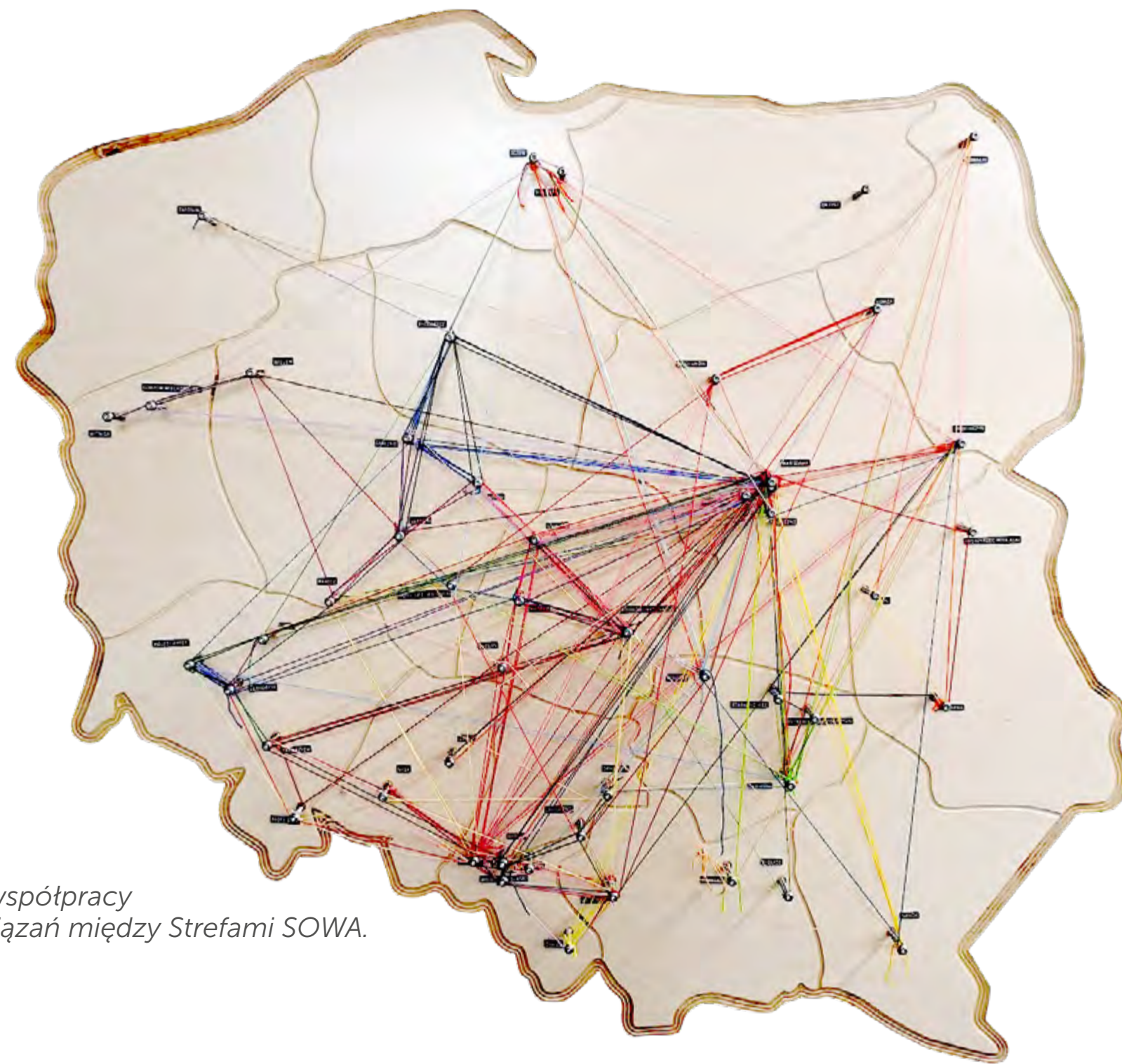
Zależy nam na współpracy pomiędzy placówkami SOWA, a także na ich powiązaniu z Klubami Młodego Odkrywcy, Ambasadorami ESERO oraz innymi programami edukacyjnymi Centrum Nauki Kopernik. Takie podejście sprzyja wymianie doświadczeń, wzmacnia lokalne działania edukacyjne i pozwala lepiej wykorzystywać potencjał całej sieci.

W przestrzeni wystaw w Koperniku prowadzimy różne aktywności dodatkowe (np. pokazy naukowe i warsztaty), które doskonale sprawdzają się także w lokalnych centrach nauki.

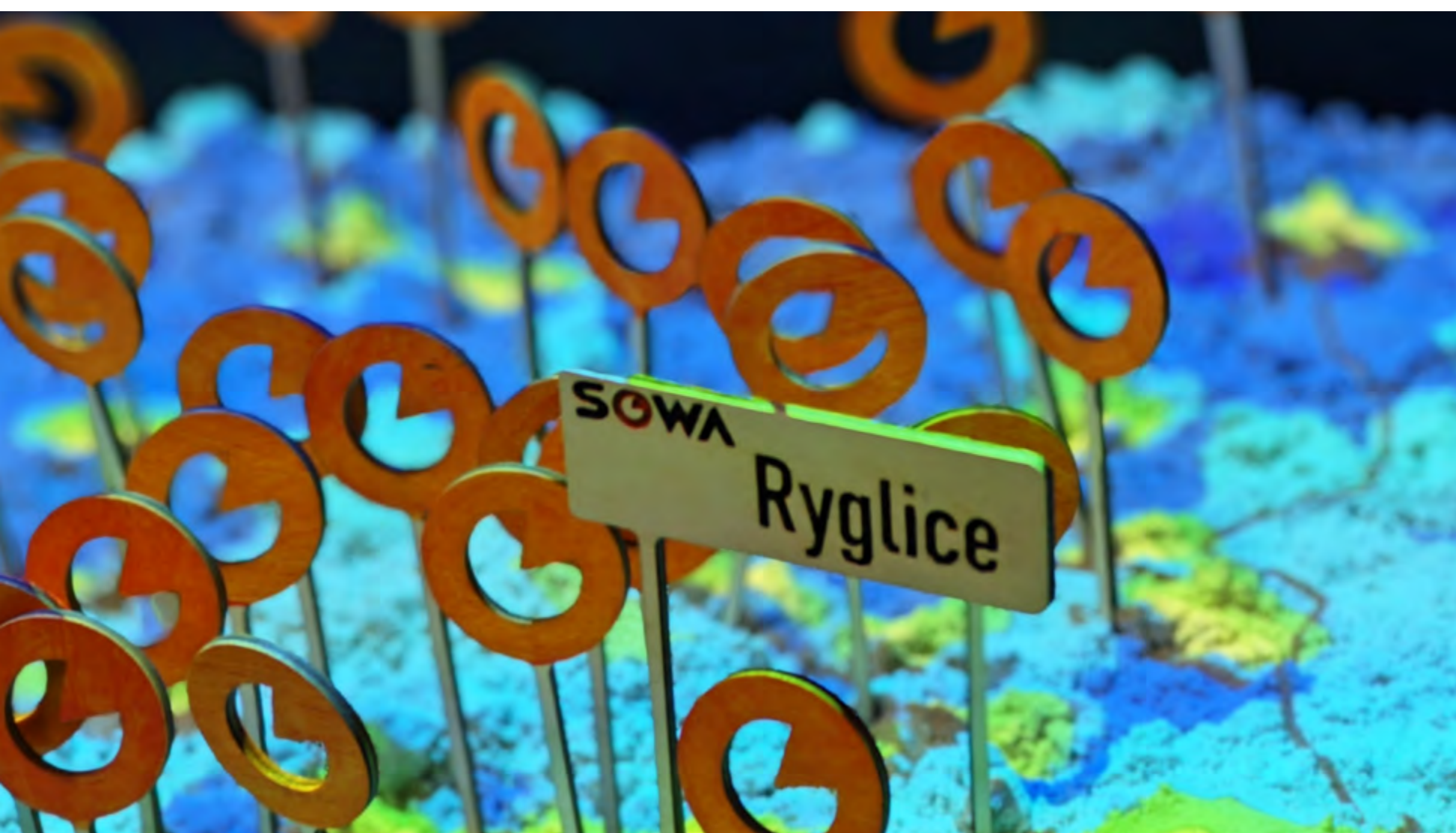
W 2025 r. zrealizowaliśmy 22 wyjazdy, podczas których prowadziliśmy szkolenia dla pracowników Stref i pomagaliśmy im we wzbogacaniu oferty. Dobieraliśmy miejsca w taki sposób, by w jednym spotkaniu mogło wziąć udział kilka pobliskich SOWA. Tak zaplanowane warsztaty przyczyniły się do zacieśniania wzajemnych relacji między Strefami, wzmocniły w uczestnikach poczucie przynależności do sieci, a także zmniejszyły ślad węglowy związany z naszymi podróżami.

Zachęcaliśmy Strefy do prowadzenia na swoich wystawach eksperymentów „Kopernika na kótkach”. Proste, szybkie, efektowne doświadczenia, niewymagające gromadzenia dużej ilości akcesoriów, są idealne na początek. Zaznajomiliśmy z nimi animatorów w Złotorzy, Pruszkowie i Świdwinie. Na spotkania do tych Stref dojechali pracownicy z Piaseczna (do Pruszkowa), Lubina, Bolesławca i Złotego Stoku (do Złotorzy). Zespół z Uniejowa został przeszkolony z prowadzenia warsztatu obserwacji mikroskopowych „Mikroświat”. Techniki i standardy animowania zgłębialiśmy w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz w Gnieźnie, gdzie dołączyli edukatorzy z Jarocina, Konina i Bydgoszczy.

Warsztaty Familijne to nasz flagowy format, który już zdążył sprawdzić się w Strefach SOWA. Idea wspólnego eksperymentowania dzieci i ich opiekunów oraz poszukiwanie odpowiedzi na intrygujące pytania spotyka się z ciepłym przyjęciem w całej Polsce. W 2025 r. przeszkoliliśmy z prowadzenia warsztatów 10 kolejnych Stref SOWA – z Tczewa i Malborka (w Tczewie), z Nowych Skalmierzyc, Rawicza, Konina (w Nowych Skalmierzycach), a także z Ciechanowa, Uniejowa, Złotego Stoku, Wadowic i Rybnika. Wcześniej zajęcia weszły do programu 15 Stref. Prowadząc Warsztaty Familijne, można korzystać z naszych gotowych scenariuszy lub tworzyć własne. W Złotym Stoku odbywają się zajęcia pt. „Rozpal w sobie ciekawość”, związane z lokalną fabryką zapatek, a w Rybniku – „Jak powstaje węgiel” dotyczące Kopalni Ignacy, w której mieści się lokalna SOWA.

Sieć współpracy i powiązań między Strefami SOWA.

Strefa SOWA w Orzyszu

Kolejny format, który zyskuje popularność w Strefach SOWA, to obserwacje nieba. Prowadziliśmy je w Uniejowie, Koninie, Suwałkach i Wodzisławiu Śląskim, przy okazji dając miejscowym animatorom możliwość poszerzenia swojej wiedzy astronomicznej.

Występowaliśmy także przed lokalną publicznością – podczas 1. urodzin Stref w Złotym Stoku i Tczewie oraz 2. rocznicy gorzowskiej SOWA. Wzięliśmy także udział w raciborskim Festiwalu Odkrywców. To wydarzenie, na którym spotkaliśmy przedstawicieli wszystkich naszych sieci edukacyjnych. Była miejscowa SOWA oraz Strefy z Rybnika i Wodzisławia Śląskiego. Ambasadorowie ESERO Polska badali z gośćmi atmosfery egzoplanet, swoje stanowiska miały także lokalne Kluby Młodego Odkrywcy. Nasi inspiratorzy prowadzili warsztaty „Pszczola modna”. Strefy SOWA gościły również nasze wystawy mobilne – „O matmo” odwiedziła Malbork, Międzyrzec Podlaski, Złoty Stok i Ryglice, a Planetobus prezentował pokazy nieba w Złotoryji, Staszowie, Ostrowcu Świętokrzyskim, Rawiczu, Orzyszu i Tczewie. W Świdwinie, Nowych Skalmierzycach i Wadowicach prowadziliśmy warsztaty „Odkryjmy to”.

Dużym wydarzeniem sieciowym był wrześniowy Piknik Naukowy „Szlakiem ciekawości” w Nowych Skalmierzycach. W wydarzeniu uczestniczyło 20 wystawców, w tym 7 Stref SOWA: Lubin, Ryglice, Rawicz, Międzyrzec Podlaski, Ciechanów, Ostrowiec Świętokrzyski i Bychawa. Studenci z kaliskich uczelni prowadzili warsztaty z cyjanotypii, PTMA z Warszawy i mobilne planetarium przybliżyły zagadnienia związane z astronomią, a najmłodszy bawili się w strefie sensorycznej. Panie z Koła Gospodyń Wiejskich uczyły, jak samodzielnie zrobić ocet jabłkowy, a pszczelarze pokazywali fragment ula z pszczołami. Byli też leśnicy, którzy opowiadali o życiu lasu i jego mieszkańców. My zaprezentowaliśmy wystawę „O matmo!”, „Kopernika na kótkach”, warsztat „Teatryk polaryzacyjny”, mikroskop w komórce oraz pokazy „Naukowe świętowanie” i „Umysł Przytępiany”. W Pikniku udział wzięło 2000 osób. Jak widać, z nauką można i warto wychodzić poza instytucjonalne mury nie tylko w wielkich miastach, ale także lokalnie.

W 2025 r. dwukrotnie transmitowaliśmy „Wieczory dla dorosłych” do Stref SOWA. Publiczność zgromadzona w Gorzowie Wielkopolskim, Wieleniu, Tczewie i Ostrowcu Świętokrzyskim oglądała online dwa wykłady ekspertów podczas wieczoru „Kreacje władzy”. Do Wieczoru pt. „Ślady zbrodni” dołączyło aż 11 Stref (Gorzów Wielkopolski, Wadowice, Pruszków, Malbork, Tczew, Wielen, Włocławek, Żory, Świdwin, Złotoryja, Ostrowiec Świętokrzyski)! Streamowany był wykład Jana Gołębiowskiego – byłego psychologa policyjnego, zajmującego się budowaniem profili psychologicznych sprawców przestępstw. Transmisje z Kopernika to nie jedyne atrakcje Wieczorów dla dorosłych w Strefach SOWA. Na miejscu na zwiedzających czekają aktywności przygotowane przez animatorów oraz ekspertów. Podczas „Śladów zbrodni” były spotkania z oficerami policji, warsztaty z kotem kryminalistyki, przygotowywanie portretów pamięciowych, warsztaty z daktyloskopii, gry detektywistyczne. Wydarzenia we wszystkich SOWA cieszyły się ogromnym zainteresowaniem.

Zachęcamy Strefy SOWA do udziału w naszych konferencjach programowych i wydarzeniach specjalnych. Na konferencję Pokazać-Przekazać (więcej na str. 66) przyjechali goście z Bolesławca, Bydgoszczy, Ostrowca Świętokrzyskiego i Ciechanowa. W 2025 r. w Strefach aktywnie działało 10 klubów KMO (w Piotrkowie Trybunalskim, Starachowicach, Rybniku, Staszowie, Wodzisławiu Śląskim, Wieleniu, Piasecznie, Rawiczu i Uniejowie). Zespoły z 15 Stref wzięły udział w naszym Pikniku Naukowym.

Do działań sieci SOWA włączyliśmy program „Nauka ma głos” (więcej na str. 37), poświęcony zagadnieniu zaufania do nauki, na które składa się zaufanie do naukowców, instytucji naukowych i wiedzy. W 26 Strefach SOWA odbyły się spotkania z udziałem naukowców zaangażowanych w projekt. Większość z nich spotkała się ze zwiedzającymi w dwóch różnych Strefach (w sumie odbyło się 50 spotkań). Poruszano zróżnicowane tematy obejmujące zarówno aktualne zagadnienia badawcze, jak i kulisy pracy naukowej. W spotkaniach udział wzięło 1998 uczestników.

W 2025 r. rozpoczęliśmy pilotaż programu wymiany doświadczeń, w którym wzięło udział 5 osób z 5 różnych Stref SOWA (z Rybnika, Konina, Nowych Skalmierzyc, Tczewa oraz Drohiczyzna).

W październiku odbyło się piąte Forum SOWA, podczas którego wszyscy mogliśmy spotkać się w Koperniku. Były to dwa dni pełne inspirujących aktywności i wymiany doświadczeń. Rozmawialiśmy o tym, jak mówić o nauce, aby chciało się słuchać. Uczyliśmy się animowania sprawiającego, że ludzie będą wracać. Nie zabrakło też tematów dotyczących pracy z seniorami, organizacji „Wieczorów dla dorosłych” i wykorzystywania narzędzi sztucznej inteligencji w codziennej edukacji. Swoje aktywności i eksperymenty zaprezentowały programy i projekty Kopernika, takie jak „Nauka dla Ciebie” czy ESERO. W Forum wzięły udział 142 osoby z 50 instytucji z całej Polski.

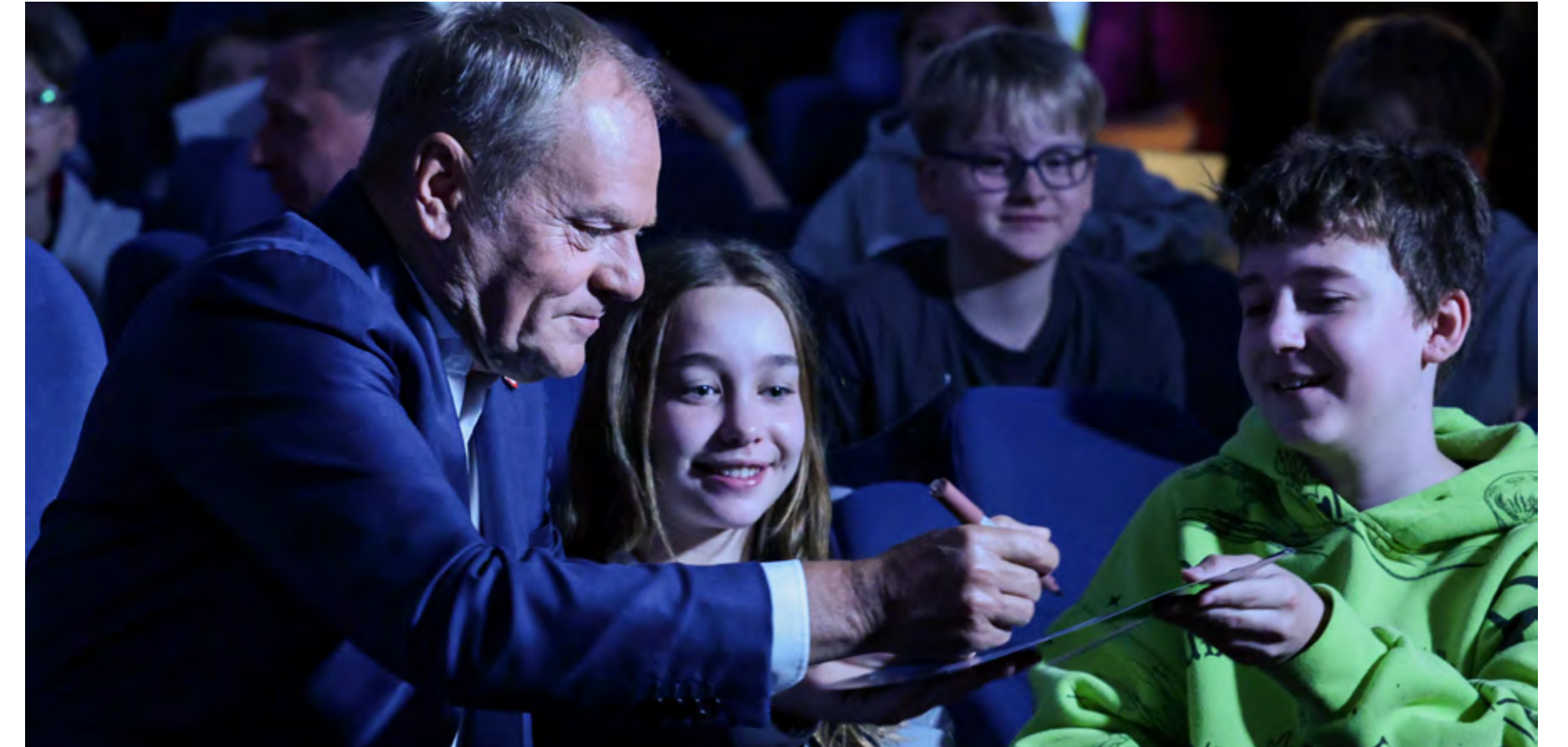
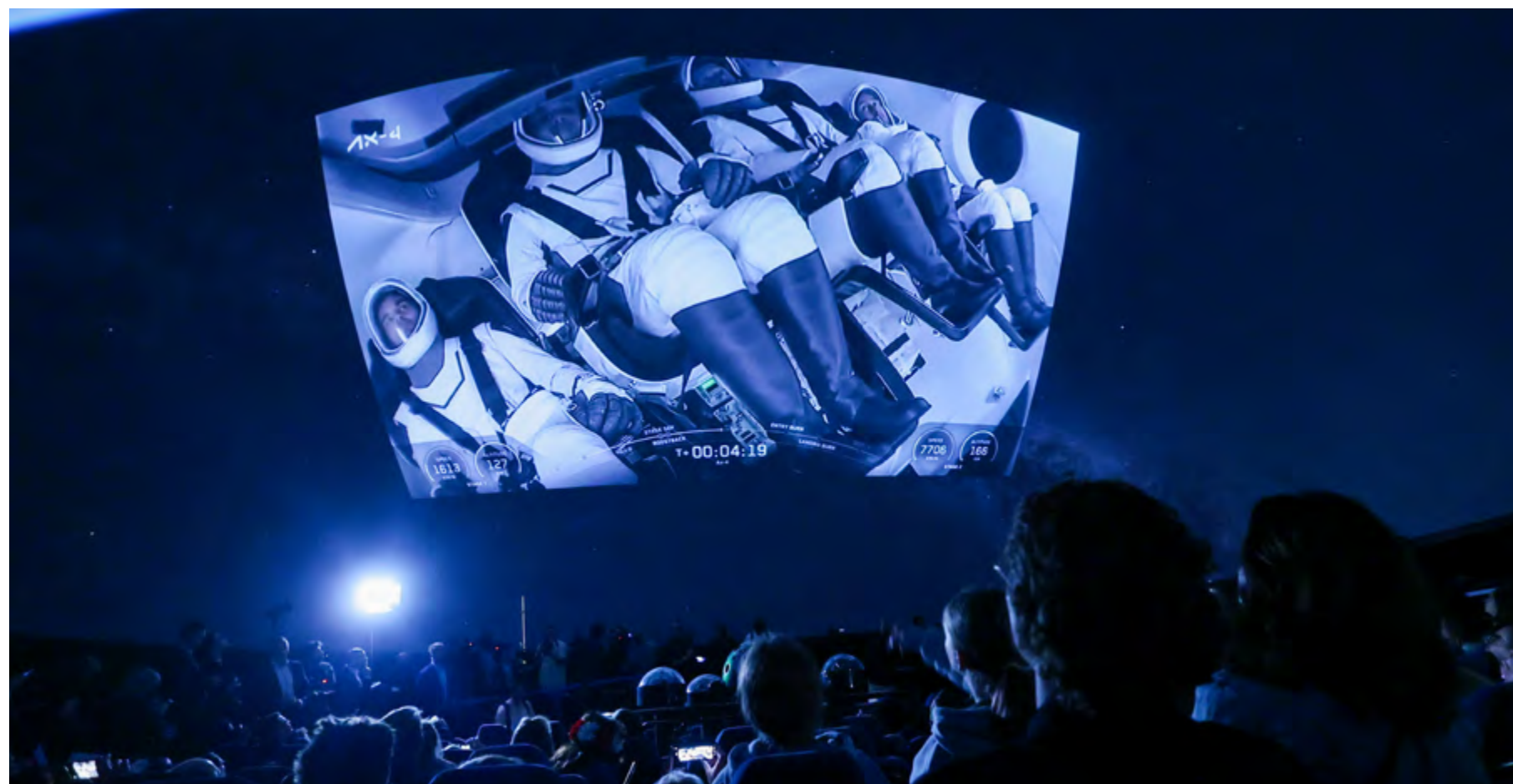

Program ESERO

ESERO to program edukacyjny Europejskiej Agencji Kosmicznej ESA skierowany do nauczycieli i uczniów na wszystkich poziomach edukacyjnych. Biuro ESERO Polska prowadzi Centrum Nauki Kopernik. Wspieramy nauczanie przedmiotów ścisłych – pokazujemy je w kontekście wiedzy o kosmosie. Inspirujemy młodych ludzi do wybierania w przyszłości zawodów związanych z inżynierią i technologią.

Organizujemy cykliczne konkursy, umożliwiające dzieciom i młodzieży realizację własnych projektów konstruktorskich i badawczych, a także pracujemy z nauczycielami, zachęcając ich do wykorzystywania wątków kosmicznych podczas lekcji.

Tegoroczne działania w dużej mierze związane były z lotem w kosmos Sławosza Uznańskiego-Wiśniewskiego. Nic dziwnego – jest on przecież astronautą projektowym Europejskiej Agencji Kosmicznej, a ESERO to jej program edukacyjny. Towarzyszyliśmy astronautce od pierwszych przygotowań aż do szczęśliwego powrotu na Ziemię i do kraju. To w naszym centrum konferencyjnym odbyło się w 2024 r. ogłoszenie celów pierwszej polskiej misji technologiczno-naukowej, prezentacja jej nazwy i logo, a w 2025 r. w Planetarium – oficjalna transmisja startu rakiety. Tę emocjonującą chwilę oglądaliśmy w towarzystwie młodzieży, przedstawicieli Polskiej Agencji Kosmicznej oraz Ministerstwa Rozwoju i Technologii. Swoją obecnością zaszczycił nas również premier Donald Tusk.

Transmisję startu misji IGNIS oglądał z nami premier Donald Tusk.

Coroczne konkursy ESERO dla dzieci i młodzieży

CanSat – samodzielne konstruowanie symulatorów sond kosmicznych oraz przeprowadzenie za ich pomocą badań naukowych.
W konkursie udział wzięło 672 uczniów (112 zespołów).

Moon Camp – projektowanie bazy księżycowej.
W konkursie udział wzięło 560 uczniów (132 zespoły).

Climate Detectives – szukanie rozwiązań lokalnego problemu klimatycznego.
W konkursie udział wzięło 360 uczniów (46 zespołów).

Mission X – wykonywanie zadań inspirowanych przygotowaniem astronautów do lotów w kosmos.
W konkursie udział wzięło 1340 uczniów (70 zespołów).

Astro Pi – wykonywanie zadań inspirowanych przygotowaniem astronautów do lotów w kosmos.
W konkursie udział wzięło 1340 uczniów (70 zespołów).

Sławosz Uznański-Wiśniewski na żywo z ISS.

Łączenie na żywo z ISS oglądali z uczniami Marcin Kulasek – Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz nasz dyrektor Robert Firmhofer.

Na żywo z ISS

W trakcie 14-dniowej misji IGNIS, Sławosz Uznański-Wiśniewski nie tylko przeprowadził 13 eksperymentów naukowych, ale także zrealizował bogaty program edukacyjny. Jego celem było poszerzenie wiedzy na temat sektora kosmicznego, rozwijanie kompetencji inżynierskich oraz zainteresowanie dzieci i młodzieży nowymi technologiami i nauką. Te zadania doskonale wpisują się w strategię realizowaną przez zespół ESERO, który wspiera nauczycieli we wprowadzaniu do szkół wątków kosmicznych. Z chęcią zaangażowaliśmy się w działania edukacyjne prowadzone w ramach misji. We współpracy z Polską Agencją Kosmiczną zorganizowaliśmy konkursy dla uczniów, m.in. na najciekawsze pytanie do astronauty oraz na eksperyment edukacyjny możliwy do wykonania na Międzynarodowej Stacji Kosmicznej.

Kiedy Sławosz Uznański-Wiśniewski był już na orbicie, potoczyliśmy się z nim dwukrotnie na żywo. W pierwszym spotkaniu udział wzięli dziennikarze. Na drugie (8 lipca 2025 r.) przyjechało do nas 288 dzieci w wieku 7-14 i 148 nauczycieli. Przygotowaliśmy dla nich całodzienne wydarzenie, którego kulminacyjnym punktem było połączenie z ISS. Polski astronauta odpowiadał na pytania uczniów oraz wykonywał doświadczenia zaproponowane w ramach konkursu. Sprawdzał, jak woda wsiąka w ściereczkę z mikrofibry i próbował ją wykręcić. Pokazywał ciężką pianę mydlaną, która bardzo długo utrzymywała swoją formę i robił kosmiczną kawę na linijce. Autorzy wybranych eksperymentów mogli na żywo obserwować ich realizację w warunkach mikrogravitacji. W trakcie wydarzenia uczniowie poznawali założenia misji IGNIS, zakres prowadzonych badań naukowych oraz specyfikę pracy na orbicie. Były również warsztaty i aktywności przybliżające zawody związane z sektorem kosmicznym oraz możliwe ścieżki kariery. Uczniowie uczestniczyli w zajęciach z lutowania, treningu astronautów czy projektowaniu bazy księżycowej. Działania edukacyjne realizowały m.in. Polskie Towarzystwo Raketowe, Polskie Towarzystwo Krótkofalowców oraz fundacje i grupy zajmujące się popularyzacją astronomii.

Sławosz Uznański-Wiśniewski zabrał na orbitę i przetestował w warunkach mikrogravitacji model kołyski Newtona, wykonany przez uczniów z Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Gniewie. Wygrali oni konkurs, w którym wzięli udział zainspirowani zajęciami z Ambasadorem Kosmicznym w tczewskiej Strefie SOWA.

Sławosz zdążył już nas odwiedzić także po swoim powrocie z kosmosu. Spontanicznie pojawił się na spotkaniu Ambasadorów Edukacji Kosmicznej ESERO (więcej na str. 64), wygłosił też wykład podczas konferencji „Kosmos w szkole” (więcej na str. 64).

Kosmos w szkole

Do misji IGNIS nawiązywała również tegoroczna konferencja „Kosmos w szkole”, poświęcona wprowadzaniu zagadnień związanych z sektorem kosmicznym do pracy edukacyjnej z dziećmi i młodzieżą. Jednym z punktów programu było wystąpienie Kingi Gruszeckiej – ekspertki zaangażowanej w rozwój polskiej polityki kosmicznej – która przedstawiła przykłady odkryć i rozwiązań opracowanych na potrzeby misji kosmicznych, a dziś wykorzystywanych w codziennych produktach i usługach. Konferencja pokazywała interdyscyplinarny charakter sektora kosmicznego oraz szerokie spektrum ścieżek kariery, jakie on oferuje. Uczestnicy mogli dowiedzieć się, że obok kompetencji technicznych i naukowych potrzebne są w nim także umiejętności projektowe, humanistyczne, językowe i społeczne. Ważnym elementem wydarzenia było spotkanie ze Sławoszem Uznańskim-Wiśniewskim, który przez ponad godzinę odpowiadał na pytania uczestników. Transmisja rozmowy z polskim astronautą była dostępna również w Strefach SOWA w Świdwinie, Raciborzu, Wałbrzychu, Malborku, Złotoryi, Łomży i Wadowicach.

Ambasadorzy ESERO

Program Ambasadorów Edukacji Kosmicznej wspiera wprowadzanie zagadnień związanych z sektorem kosmicznym do edukacji formalnej i nieformalnej. Działa od ośmiu lat i skupia społeczność edukatorów pracujących m.in. w szkołach, fundacjach i stowarzyszeniach. Podczas corocznych wakacyjnych warsztatów w Centrum Nauki Kopernik z ambasadorami spotkał się Sławosz Uznański-Wiśniewski, który podkreślał znaczenie edukacji na poziomie lokalnym – szczególnie w mniejszych szkołach i miejscowościach – oraz rolę pokazywania młodym ludziom możliwych ścieżek rozwoju w sektorze kosmicznym.

W 2025 r. Ambasadorzy Edukacji Kosmicznej prowadzili warsztaty w Strefach SOWA w Wadowicach, Bychawie, Tczewie, Łomży i Raciborzu. W Piotrkowie Trybunalskim, Wałbrzychu i Rybniku działania realizowali także lokalni ambasadorzy, zawodowo związani ze Strefami SOWA.

Spontaniczne spotkanie z ambasadorami edukacji kosmicznej.

Lekcje nie z tej Ziemi

Bezpośredni kontakt uczniów z praktykami reprezentującymi różne specjalizacje sektora kosmicznego jest istotnym elementem działań wspierających orientację edukacyjną i zawodową. W ramach projektu „Lekcje nie z tej Ziemi” łączyliśmy profesjonalistów, m.in. inżynierów, astrofizyków, programistki oraz lekarzy medycyny kosmicznej, z uczniami z całej Polski. Nauczyciele mogli samodzielnie wybrać temat zajęć i zaprosić eksperta na spotkanie online z klasą. Lekcje dotyczyły m.in. projektowania stacji kosmicznych, prowadzenia eksperymentów na Międzynarodowej Stacji Kosmicznej, misji na Marsa oraz zagadnień związanych z funkcjonowaniem człowieka w kosmosie. W 2025 r. zrealizowano 236 Lekcji nie z tej Ziemi, w tym dwie w Strefach SOWA – w Bydgoszczy i Gorzowie Wielkopolskim.

Kosmiczna przygoda

Latem 614 dzieci z województwa mazowieckiego przeżyło letnią „Kosmiczną Przygodę”, czyli dzień pełen atrakcji w Centrum Nauki Kopernik oraz Planetarium. Młodzi goście uczestniczyli w treningu astronautów, wspólnie podejmowali kosmiczne wyzwania, zwiedzili wystawy i obejrzeli film „Astronauta” w Planetarium. Do udziału w projekcie zostały zaproszone instytucje organizujące wakacyjny wypoczynek dla dzieci zagrożonych wykluczeniem (więcej na str. 71). Dla wielu osób była to pierwsza wizyta w Koperniku. Podczas seansu w Planetarium dzieci dowiedziały się, jak wymagające są przygotowania do lotu w kosmos, z jakimi zagrożeniami wiąże się pobyt w przestrzeni pozaziemskiej i dlaczego mimo ryzyka człowiek wciąż pragnie odkrywać Wszechświat. Uczestnicy „Kosmicznej Przygody” osobiście wcielali się także w role astronautów – ćwiczyli ciało i umysł. Było układanie puzzli na czas w specjalnych rękawiczkach, skakanie na skakance, zonglowanie w parach. Zadania wymagały współpracy, refleksu, pamięci, koordynacji. Dzieci dowiedziały się, jak wygląda codzienność mieszkańców Międzynarodowej Stacji Kosmicznej i jakie są realia pracy astronautów. Program zajęć był oparty na międzynarodowym wyzwaniu „Mission X: Trenuj jak astronauta”, zachęcającym do rozwijania pasji i zainteresowań naukowych oraz podążania za własnymi marzeniami.

Justyna Średzińska z ESERO została doceniona za zaangażowanie w popularyzację tematyki kosmicznej wśród nauczycieli, edukatorów, dzieci i młodzieży. W raporcie „Who is Who w polskim kosmosie” znalazła się na liście TOP 10 (w kategorii Nauka, Edukacja, Popularyzacja kosmosu).

Program ESERO prowadzimy w Koperniku już 10 lat. W tym czasie z naszymi aktywnościami dotarliśmy bezpośrednio do ok. 25 tysięcy nauczycieli i 70 tys. uczniów z całej Polski.

Konferencja Pokazać – Przekazać

Dyskusje o szkodliwym wpływie smartfonów i treści dostępnych w sieci na rozwój dzieci są coraz gorętsze. Szkoły zakazują wnoszenia urządzeń mobilnych, a władze zastanawiają się nad słusnością ogólnego blokowania niektórych platform. Tegoroczna konferencja poświęcona była jednemu z najbardziej kontrowersyjnych tematów roku – technologiom cyfrowym w edukacji.

Największe wrażenie na uczestniczkach i uczestnikach spotkania wywarła debata otwarcia, zatytułowana „Szkoła cyfrowa czy analogowa?”. Spotkanie poprowadził Dyrektor Naczelny Robert Firmhofer, a udział wzięli w nim dr Inez Okulska, trenerka i badaczka sztucznej inteligencji i prof. Jacek Pyżalski, pedagog z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Gościliśmy również ekspertów zagranicznych. Z Holandii przyjechała do nas prof. Halszka Jarodzka, badaczka procesów uczenia się, a ze Stanów Zjednoczonych połączył się światowej sławy psycholog, prof. Michał Kosiński z Uniwersytetu Stanforda. O przyszłości zawodu nauczyciela rozmawiali: prof. Małgorzata Żyto z WP UW, Magdalena Swat-Pawlicka ze Szkoły Edukacji oraz Paweł Lęcki – nauczyciel języka polskiego i publicysta edukacyjny.

Ogromnym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty prowadzone przez młodych trenerów – Jana Nizińskiego i Kacpra Szklarczyka, którzy zaproponowali uczestnikom przegląd internetowych miejsc cieszących się popularnością wśród dzieci i nastolatków. Konferencję zakończyła debata o przyszłości, w której udział wzięła AMI – humanoidalny robot, na co dzień będący częścią wystawy „Naukobus”.

Zarówno uczestnicy konferencji, jak i prowadzący doszli wspólnie do wniosku, że sztuczna inteligencja może być elementem wspierającym edukację. Najważniejsze jednak jest to, co dzieje się między nauczycielami i uczniami: żywe, życzliwe i wspierające relacje międzyludzkie.

W Pokazać – Przekazać 2025 wzięło udział blisko 240 osób. Większość stanowili nauczyciele przedmiotów ścisłych i przyrodniczych. Pierwszy raz przyjechało do nas nieco ponad 100 osób. Średnia ocena całego wydarzenia to 9.15 punktów na 10.

Dyrektor Robert Firmhofer i Katarzyna Lubnauer – sekretarza stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

Zwiększyć udział osób i grup niedostatecznie reprezentowanych w programach CNK

Nasza oferta jest szczególnie atrakcyjna dla dwóch głównych grup docelowych: rodzin i grup szkolnych. Konsekwentnie rozwijamy ją z myślą o naszych stałych odbiorcach. Jednocześnie naszym celem jest docieranie także do innych osób i oferowanie im wartościowego doświadczenia. Podejmujemy działania włączające osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz usuwamy bariery utrudniające korzystanie z naszych działań osobom ze szczególnymi potrzebami. Szukamy sposobów, aby stworzyć ofertę dobrze przyjmowaną przez starszą młodzież, młodych dorosłych, seniorów. Dbamy także o inkluzywność naszego zespołu.

NS

Usuwać bariery i włączać w działania programowe osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

Wszystkie wydarzenia organizowane w Centrum Nauki Kopernik (zajęcia w przestrzeni Wystaw, warsztaty, wykłady, pokazy, spotkania) są tłumaczone na polski język migowy (PJM), a pokazy w Planetarium można oglądać z audiodeskrypcją. Odwiedzający mogą skorzystać z usługi tłumacza online PJM na wystawach, w kasach i punkcie obsługi klienta, a także infolinii. Treści w Polskim Języku Migowym publikujemy na naszej stronie internetowej, co ułatwia planowanie wizyty, a informacje o bieżącej ofercie rozsyłamy za pośrednictwem newslettera „Kopernik miga”. Zależy nam na tym, aby społeczność g/Głuchych była nie tylko odbiorcą, ale także partnerem w tworzeniu dostępnej instytucji. Współpracujemy z organizacjami i NGO zrzeszającymi osoby g/Głuche (Fundacja Akademia Głuchych, Fundacja Kultury bez Barier, Stowarzyszenie Suita, Polski Związek Głuchych) i wspólnie rozwijamy ofertę oraz testujemy nowe rozwiązania.

Z myślą o osobach z nadwrażliwością sensoryczną, ze spektrum autyzmu oraz starszych, raz w miesiącu wyłączamy głośne eksponaty, urządzenia emitujące ostre światło i światło stroboskopowe, a w Teatrze Wysokich Napięć prezentujemy cichszy pokaz.

Dostępność jest naszym priorytetem nie tylko na wystawach, ale także podczas wydarzeń specjalnych i cyklicznych. Zapraszamy tłumaczy PJM na Piknik Naukowy, Wieczory dla dorosłych, Festiwal Przemiany. Podczas Pikniku zadaliśmy o podjazdy dla osób z niepełnosprawnością ruchową do naszego namiotu i dostosowaliśmy wysokość stołów. Dostępna była także komfortka oraz strefy przyjazne dla osób z nadwrażliwością sensoryczną. W trakcie konferencji ECSITE (więcej na str. 84) można było skorzystać z pokoju wyciszeń.

Nasze działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami zostały docenione w konkursie „Warszawa Dostępna”. Otrzymaliśmy dwa wyróżnienia za działania projektowe „Wielozmysty Kopernika – usłysz, dotknij, zobacz” oraz za cykliczne inicjatywy realizowane na rzecz osób o różnych potrzebach (więcej na str. 97).

Zestaw „Równowaga” w Majsterni jest doskonałym wyzwaniem dla osób z niepełnosprawnościami wzroku. Para dorosłych zwiedzających (z niewielką pomocą opiekuna) świetnie poradziła sobie z układaniem metalowych elementów na pojedynczym gwoździu.

Jak co roku wzięliśmy udział w Festiwalu Kultury bez Barier. To święto otwartości i różnorodności dla wszystkich, niezależnie od rodzaju i stopnia niepełnosprawności (lub jej braku), sytuacji rodzinnej, możliwości ekonomicznych, miejsca zamieszkania, pochodzenia, wieku czy płci. Goście Festiwalu mogli bezpłatnie zwiedzać Wystawy, wziąć udział w pokazach w Teatrze Wysokich Napięć oraz uczestniczyć w warsztatach. Wejściówki rozeszły się w zaledwie pięć minut – to prawdziwy rekord! Tak ogromne zainteresowanie potwierdza, że jesteśmy miejscem przyjaznym dla wszystkich odwiedzających, niezależnie od ich potrzeb.

Stale współpracujemy z fundacjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością – Fundacją Synapsis, Fundacją JiM, Fundacją Kultury bez Barier.

W Koperniku odbył się pierwszy Zjazd Usłyszanych. Przyjechało do nas ok. 30 osób słabostyszających z różnych stron Polski, by dzielić się swoimi historiami i dodawać odwagi innym w mówieniu o swoich potrzebach.

Włączamy osoby niedostatecznie reprezentowane wśród zwiedzających

W 2024 r. rozpoczęliśmy działania mające na celu zwiększenie liczby zwiedzających w wieku 60+, stanowiących najmniej liczną grupę naszych gości. Poznawaliśmy seniorów i ich potrzeby. Sprawdzaliśmy, które z naszych aktywności są dla nich najbardziej interesujące, rozmawialiśmy i prowadziliśmy badania jakościowe. Ich wyniki pokazały, że seniorów powstrzymuje od wizyty w Koperniku przekonanie, że nie znajdą tu nic dla siebie, nie uda się im kupić biletu (wizja konieczności stania w kolejce lub trudów zakupu online), a także obawa samotnego zwiedzania instytucji, w której nie ma przewodników i ścieżek zwiedzania. Badani deklarowali, że zachęciłaby ich znacząco niższa cena wstępu, dobrana do ich zainteresowań tematyka oraz oprowadzanie po wystawach. Postanowiliśmy wyjść naprzeciw tym potrzebom i w 2025 r. rozpoczęliśmy działania pilotażowe.

Po raz pierwszy wzięliśmy udział w „Weekendzie Seniora z Kulturą”. W ramach wydarzenia bilet na nasze Wystawy kosztował 5 zł, można było zwiedzać samodzielnie lub z towarzyszeniem opiekuna. Seniorzy zostali także zaproszeni na wykład dr. inż. Przemysława Kopia „Pod presją stresu: rośliny, fotosynteza i kapryśny klimat” oraz na odbywający się w tym samym czasie festiwal Przemiany.

Pojawiliśmy się także na dwóch wydarzeniach plenerowych w Warszawie, dedykowanych seniorom. Podczas Pikniku w ramach Dni seniora w Parku Świętokrzyskim zaprezentowaliśmy pokaz Umysł Przytępiany i eksperymentowaliśmy z uczestnikami imprezy. Na Olimpiadzie Sportowej Seniorów w Parku Nowa Skra proponowaliśmy wyzwania „Kopernikiem na kótkach”.

Przeciwdziałając wykluczeniu, udostępniamy bezpłatne bilety dla grup oraz bilety za 5 zł dla indywidualnych zwiedzających w trudnej sytuacji ekonomicznej. Dążymy także do włączenia w nasze działania osób o niższym kapitale społecznym i naukowym.

Dostępność Kopernika

- strona internetowa www.kopernik.org zgodna z wymogami WCAG,
- możliwość zakupu biletów poprzez aplikację migam.org oraz rozmowy w kasach dzięki usłudze MIGAM,
- opis oferty oraz informacje praktyczne w PJM (w zakładkach [Wystaw](#) oraz [Bez barier](#)),
- windy, platformy oraz toalety dostosowane do potrzeb osób poruszających się na wózkach; podjazdy przed budynkiem; dostosowana wysokością kasa nr 5; łatwy dostęp do większości eksponatów; miejsce dla osoby na wózku w sali projekcyjnej Planetarium,
- ścieżki naprowadzające oraz pola uwagi w strefach wejścia do budynków Wystaw i Planetarium,
- tyflomapy przenośne w kasach oraz na stojakach w obu budynkach,
- przyciski oznaczone alfabetem Braille'a w windach obu budynków,
- możliwość wejścia z psem asystującym,
- możliwość wypożyczenia w kasach lup na czas zwiedzania,
- wybrane eksponaty z audiodeskrypcją dostępną po zeskanowaniu kodu QR,
- wybrane filmy w Planetarium z audiodeskrypcją oraz z napisami w 3 językach,
- przewodniki „Zaplanuj wizytę na Wystawach” oraz „Zaplanuj wizytę w Planetarium” dla osób w spektrum autyzmu i z nadwrażliwością sensoryczną,
- pomieszczenie poza terenem Wystaw oraz kąciki w Planetarium, w których można się wyciszyć.

We wrześniu zapraszaliśmy 100 seniorów na specjalne zwiedzanie, podczas którego towarzyszyła im osoba pomagająca odnaleźć się w przestrzeni, korzystać z eksponatów i odkrywać radość samodzielnego eksperymentowania. Nasi goście bardzo docenili ten nowy format wizyty. Podobały im się eksponaty w Strefie Eksperymentowania, ogromną ciekawość wzbudziły także roboty. W styczniu 2026 r. zwiedzanie ze wsparciem opiekuna wejdzie na stałe do naszej oferty.

Wrażenia członków KMO po międzynarodowym spotkaniu integracyjnym przed Piknikiem Naukowym.

**„Jesteśmy tacy sami.
Mamy te same ambicje – chcemy
pokazywać ludziom, co robimy
i robić to jak najlepiej. Wczoraj
podobalo mi się jedzenie z innych
krajów. Całe doświadczenie było
świetne. Ludzie są mili,
ich kultury niesamowite”.**

**„Jest to coś nowego, z czym
się stykamy, wymieniamy się
tymi swoimi pomysłami na
doświadczenia i gdzieś w głowie
kiełkuje pomysł, by taki projekt
zrealizować, międzynarodowy
z innymi klubami”.**

**„Jak poznajesz
inną osobę z innego kraju
to poznajesz też jej kulturę
i język i wszystko”.**

**„Przyjechali ludzie
z Gruzji – to daleko stąd. Nigdy
wcześniej nie spotkałem kogoś
stamtąd. Wiem, że w przyszłym roku
będzie Kirgistan, Mołdawia też.
To wielka szansa dla ludzi w moim
wieku, którzy chcą działać w nauce.
Spotykasz nowych ludzi, masz nowe
możliwości – to coś wielkiego”.**

W 2025 r. już po raz trzeci zorganizowaliśmy „Kosmiczną przygodę” – wakacyjne wydarzenie dla dzieci i młodzieży, które na co dzień mają ograniczony dostęp do zajęć opartych na eksperymentowaniu i nowoczesnych technologiach. Nasze zaproszenie powędrowało do instytucji organizujących wakacyjny wypoczynek dla dzieci zagrożonych wykluczeniem – świetlic środowiskowych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. Dzień w Koperniku i Planetarium, wypełniony aktywnościami związanymi z odkrywaniem kosmosu, spędzono z nami 614 osób (więcej na str. 65).

Aby zachęcić do udziału w konkursie CanSat osoby, które obawiają się, że jest on zbyt wymagający, ESERO prowadzi online Letnią Szkołę Edukacji Kosmicznej. Nauczyciele zapoznają się z systemem programowania CanSatów – Arduino Uno. Na kolejnych etapach konkursu odbywają się spotkania szkoleniowe dla całych drużyn. Pozwalają one usuwać bariery (m.in. dostępu do ośrodków oferujących projekty naukowe dla uczniów), a także ułatwiają niedoświadczonym zespołom konstruowanie CanSatów i programowanie badań.

Program KMO od początku swojego istnienia dociera do osób zagrożonych wykluczeniem z różnych powodów – ze względu na miejsce zamieszkania w małej lub bardzo małej miejscowości, sytuację finansową (zajęcia są bezpłatne) czy słabsze wyniki w nauce (udział w zajęciach jest otwarty dla wszystkich). Coraz częściej do klubów dołączają także dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych. Dobrze odnajdują się w formule zajęć, w których nie obowiązuje szkolny rygor – można swobodnie poruszać się po sali, rozmawiać i pracować we własnym tempie. „Miałam dzieci w spektrum autyzmu, dzieci niedosłyszące. Każde z nich znajduje swoje miejsce w klubie. Każde jest za coś odpowiedzialne: jedno lepiej radzi sobie z zadaniami naukowymi, inne z pracą manualną, jeszcze inne z rozmową i współpracą. Dzięki temu świetnie się uzupełniają i akceptują. Nawet jeśli czegoś nie rozumieją, potrafią sobie nawzajem to wytłumaczyć” – opowiada opiekunka KMO Młody Naukowiec. Katowicki Klub Odkrywczy Maczek łączy młodzież z Polski i Ukrainy, uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego oraz osoby z niepełnosprawnościami. Wspólnie stworzyli edukacyjną grę typu escape room, nagrodzoną w konkursie Mistrzowie KMO. Klubowicze nagrali także serię podcastów poświęconych nauce i przemysłowi, pracując w zespołach międzykulturowych i wielojęzycznych.

Wielokulturowość wpisana jest w charakter sieci KMO – kluby powstają na całym świecie. Staramy się wykorzystać tę różnorodność, aranżując sytuacje, w których opiekunowie i klubowicze mogą się poznać i nawiązać współpracę. Doskonałą okazją do takich działań był Piknik Naukowy, na który przyjechały kluby z Gruzji, Ukrainy, Armenii i Rumunii. Młodzież obawiała się spotkania integracyjnego, a przede wszystkim – bariery językowej. Te mury jednak szybko runęły, wszyscy świetnie się bawili, tańczyli, dyskutowali, testowali smakołyki ze swoich krajów. Przekonali się, że jesteśmy jedną wielką rodziną KMO.

Razem dla lepszej przyszłości

„Razem dla lepszej przyszłości” to ogólnopolski program wspierający integrację międzykulturową poprzez wspólne eksperymentowanie i konstruowanie. Pomaga zwiększać szanse edukacyjne i poczucie sprawczości dzieci i młodzieży oraz rozwijać kompetencje nauczycieli i edukatorów w sieci KMO i SOWA.

W 2025 r. zrealizowaliśmy trzecią edycję programu „Razem dla lepszej przyszłości”. Wzięło w niej udział aż 9 839 osób. Zajęcia odbywały się w Strefach SOWA oraz Klubach Młodego Odkrywcy. Nasze działania dotarły do każdego zakątka Polski, a nawet przekroczyły granice kraju. Na liście aktywności znalazły się: warsztaty, spotkania, pikniki, festiwale naukowe i projekty badawcze.

Uczestnicy programu zgłębiali tajniki korozji, tworzyli instrumenty muzyczne i budowali społeczności gotowe wspólnie odkrywać naukowe pasje i wcielać w życie kreatywne pomysły. W kwietniu mazowieckie KMO wspólnie świętowały wielki finał. Dzieci z doświadczeniem uchodźczym i migracyjnym wraz z polskimi rówieśnikami przyjechały do nas, by dzielić się swoją pasją do nauki, pomysłami i doświadczeniami. Na klubowej giełdzie można było zrobić pocztówkę, poeksperymentować z pierwiastkami obecnymi w kuchni, dowiedzieć się, jak stworzyć ogród w słoiku albo... bez ziemi! Była też okazja, by poznać Układ Słoneczny, czarne dziury i zagrać w zespole z przedszkolakami z najmłodszego klubu.

Program realizowany był w partnerstwie z UN Global Compact Network Poland i Fundacją Deloitte.

9 839

osób wzięło udział w trzeciej edycji programu „Razem dla lepszej przyszłości”

Budować inkluzywną kulturę organizacyjną.

Wrażliwość na potrzeby innych ma odzwierciedlenie w naszej kulturze organizacyjnej, zorientowanej na różnorodność i włączanie pracowników. W zespole pracuje 11 osób z niepełnosprawnościami. Dzięki współpracy z Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie, 3 osoby o szczególnych potrzebach są pod opieką trenerów pracy. Jeden z naszych animatorów korzysta ze wsparcia asystenta osób z niepełnosprawnościami.

W 2025 r. wdrażaliśmy kulturę inkluzywną przy wsparciu zewnętrznych ekspertów. Przyjrzeliliśmy się obowiązującym dokumentom oraz komunikacji wewnętrznej, a także zebraliśmy perspektywy pracowników z różnych części organizacji. Zrealizowaliśmy webinar poświęcony różnorodności i kulturze włączającej, skierowany do całego zespołu, oraz dwa warsztaty dla kadry zarządzającej. Dotyczyły one roli liderów w budowaniu środowiska pracy wolnego od wykluczających zachowań, zarządzania różnorodnością oraz stosowania języka włączającego w codziennej praktyce zarządczej. W grudniu odbył się również otwarty wykład poświęcony feminatywom. Prowadziliśmy również cieszące się dużym zainteresowaniem warsztaty „Szlakiem komunikacji empatycznej”, poświęcone Porozumieniu Bez Przemocy (Nonviolent Communication, NVC). Zespół brał również udział w szkoleniach z zakresu savoir-vivre wobec osób z różnymi potrzebami, rozwijając kompetencje potrzebne do empatycznego i profesjonalnego wsparcia.

Uczynić CNK zieloną instytucją kultury

W strategii stawiamy na dążenie do neutralności klimatycznej, redukcję odpadów i mądre zarządzanie zasobami. Tworzymy i wprowadzamy w życie plan zmniejszania negatywnego wpływu naszej działalności na środowisko. Chcemy również zostać zielonym liderem wśród dużych instytucji kultury.

Tworzymy i wprowadzamy
w życie plan zmniejszania
negatywnego wpływu naszej
działalności na środowisko.

Zmniejszyć ślad węglowy działalności

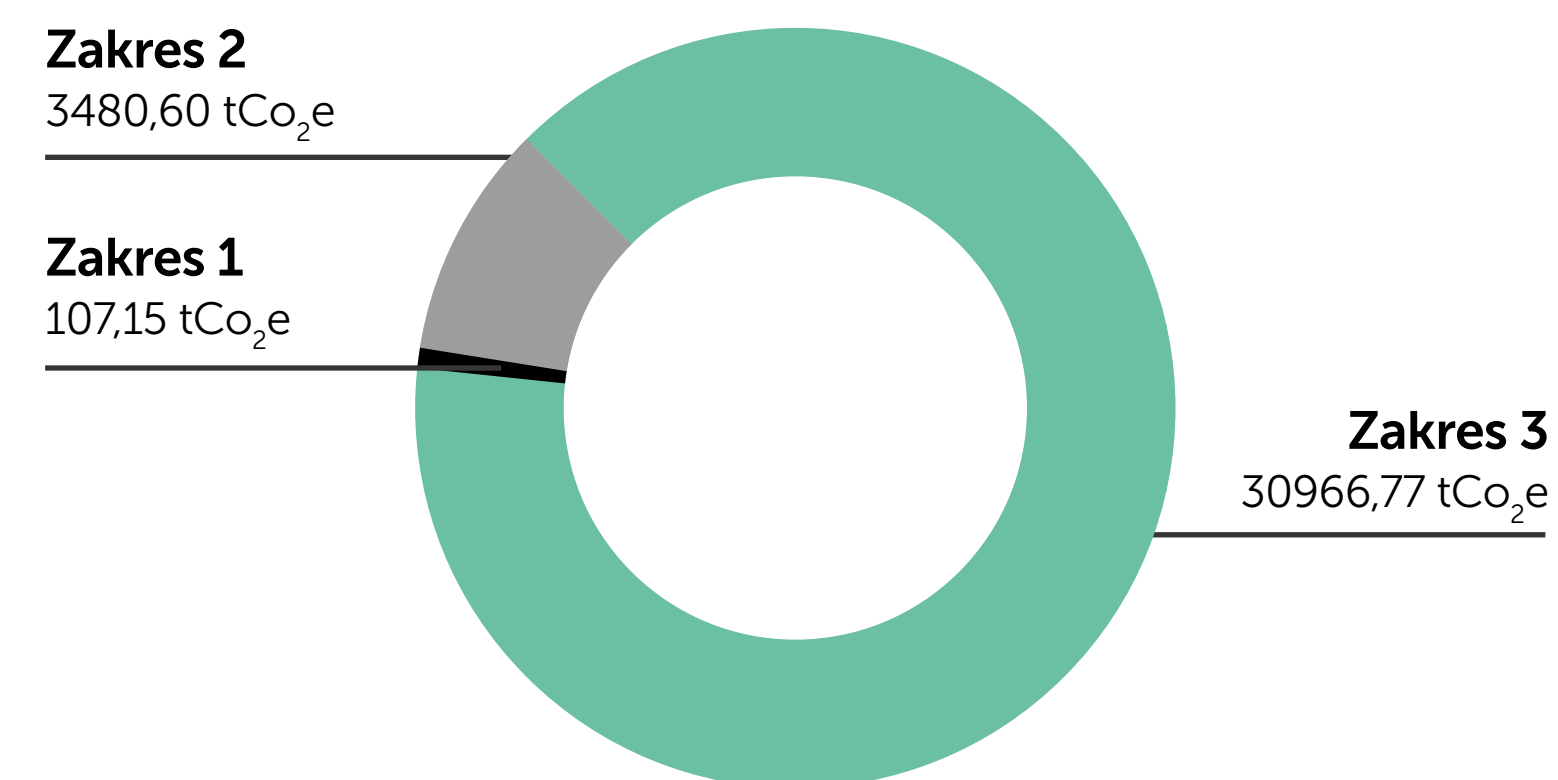
Aby opracować skuteczną strategię dekarbonizacji i rozpocząć jej realizację, obliczyliśmy aktualny ślad węglowy naszej instytucji według standardu Greenhouse Gas Protocol (GHG Protocol), obejmującego trzy zakresy emisji. Pierwszy z nich to emisje bezpośrednie gazów cieplarnianych związane z naszą działalnością (np. podczas udostępniania wystaw, prowadzenia pokazów w Planetarium, eksploatacji urządzeń). Zakres 2 to emisje pośrednie, związane z zakupem energii elektrycznej, ciepłej, itp. Zakres 3 – emisje pośrednie związane m.in. z zakupem surowców, utylizacją odpadów, dojazdem pracowników, podróżami służbowymi, użyciem sprzedanych produktów. Ostatni zakres jest najszerszy i bardzo często stanowi większość całkowitego śladu węglowego. Tak jest także w naszym przypadku.

Chcąc zmniejszyć zapotrzebowanie na energię elektryczną i ograniczyć koszty eksploatacji budynku, wymienimy i zmodernizujemy energooszczędne oświetlenie podstawowe i wystawowe na energooszczędne. W 2025 r. powstał projekt tego przedsięwzięcia. Złożyliśmy także wniosek do Urzędu Regulacji Energetyki o wydanie świadectwa efektywności energetycznej, potwierdzającego plan zaoszczędzenia energii finalnej o wartości 635,25 TOE (Tony Oleju Ekwiwalentnego). 1 TOE to równowartość około 11,63 MWh.

Emisje pośrednie związane są nie tylko z polityką instytucji, ale także z osobistymi wyborami. Dlatego rozmawialiśmy z zespołem o zrównoważonym rozwoju i o wpływie codziennych decyzji na środowisko.

W newsletterze wewnętrznym poruszaliśmy tematy bioróżnorodności, odnawialnych źródeł energii, znaczenia wody jako ograniczonego zasobu oraz problemu zanieczyszczenia plastikiem. Pracownicy mogli również uczestniczyć w szkoleniach tematycznych, takich jak: „Ślad węglowy organizacji – jak go liczyć i dlaczego to ważne”, „Zmiana klimatu: wyzwania i szanse dla firm” oraz Green Museums Summit, poświęconym m.in. zrównoważonemu rozwojowi, edukacji ekologicznej, zielonemu projektowaniu i strategiom osiągnięcia neutralności klimatycznej. Były także aktywności plenerowe, np. spacer z zadziczaczką (więcej na str. 79), podczas których obserwowaliśmy różnorodność biologiczną w najbliższej okolicy Kopernika.

Ślad węglowy CNK w zakresie 1, 2, 3

Na ograniczanie emisji CO₂ ma wpływ środek transportu, który wybieramy np. udając się w podróż służbową czy dojeżdżając do pracy. Nasza siedziba znajduje się w centrum miasta – łatwo można dotrzeć do niej pociągiem podmiejskim, autobusem lub metrem (mamy nawet przystanki o nazwie Centrum Nauki Kopernik). Zachęcamy do tego członków zespołu, a dodatkową motywacją może być nowy benefit – dofinansowanie biletów komunikacji miejskiej i podmiejskiej (więcej na str. 88). Planując delegacje, rezygnujemy z połączeń lotniczych na tych trasach, gdzie dostępna jest alternatywa w postaci połączenia kolejowego krótszego niż 8 godzin. W przypadku europejskich miejscowości bezpośrednio połączonych trasą kolejową lub z dogodną przesiadką preferujemy korzystanie z pociągu. Traktujemy latanie jako ostateczność i wybieramy niskoemisyjny transport naziemny zamiast lotniczego, gdy tylko jest taka możliwość. Unikamy sytuacji, w których kilka osób dociera w to samo miejsce osobnymi samochodami, zamiast jechać razem.

Naukobus, Planetobus, wystawa „O matmo!” i warsztaty „Odkryjmy to!” podróżują przez cały rok, docierając do małych miejscowości z eksponatami i mobilnym planetarium. Staramy się, by podczas jednej trasy odwiedzić nie jedną, lecz dwie znajdujące się w niewielkiej odległości od siebie placówki. W ten sposób ograniczamy zużycie paliwa podczas wyjazdów, a także zmniejszamy ślad węglowy. W 2025 r. Naukobus miał 8 takich podróży, Planetobus – 10, wystawa „O matmo!” – 10, a warsztaty „Odkryjmy to” – 4. Nowa, ukończona w 2025 r. wystawa Naukobusu (więcej na str. 24), dzięki zmianom konstrukcyjnym jest znacznie lżejsza, co dodatkowo zmniejsza emisję związaną z transportem.

Realizacja celów zrównoważonego rozwoju może rozpoczynać się już na poziomie zamówień publicznych. W 2025 r. przeprowadziliśmy 7 postępowań, w których zwracaliśmy uwagę na aspekty środowiskowe (w ramach opisu przedmiotu zamówienia lub kryteriów oceny ofert). Dotyczyły one m.in. usług cateringowych, najmu i zakupu samochodu.

Współorganizując konferencję ECSITE (więcej na str. 84), zrezygnowaliśmy m.in. z materiałów promocyjnych, druków. Sieć ECSITE przekazała także kwotę 10 000 EUR pozyskaną ze sprzedaży biletów na konferencję na wsparcie rekultywacji Łąki Krutynia – enklawy znajdującej się na terenie Mazurskiego Parku Krajobrazowego. Darowizna ta wesprze działania na rzecz odbudowy i zachowania różnorodności biologicznej prowadzone przez Centrum Ochrony Mokradł.

Naukobus odwiedził polską szkołę w Wiedniu

Wprowadzić w życie zasadę 3U

Nasze eksponaty budujemy zgodnie z zasadami ekoprojektowania, wykorzystując materiały pochodzące z recyklingu. 8 z 9 eksponatów, które stworzyliśmy w 2025 r., powstało z odzyskanych elementów. Ich konstrukcje nośne pochodziły głównie ze zdemontowanych prototypów (m.in. wystawy matematycznej i wystawy „Przyszłość jest dziś”), profili aluminiowych wykorzystywanych wcześniej do budowy barierek, nieużywanych płyt HPL i pleksi. Obudowę i monitor do „Karykatur” odzyskaliśmy z prototypowanego wcześniej eksponatu, który ostatecznie powstał w innej formie. Folia polaryzacyjna w „Fotopolichromii” to próbki pozyskane na potrzeby działań badawczo-rozwojowych. Więcej o nowych eksponatach na str. 17.

Najwięcej materiałów zużywalnych wykorzystujemy w miejscach, w których odbywają się zajęcia oparte na samodzielnym konstruowaniu – w Majsterni (więcej na str. 20) oraz Wytwórni (więcej na str. 19). W pierwszej kolejności sięgamy po zasoby, które pozostały z prac warsztatowych i nie mogą być już wykorzystane do budowy eksponatów, m.in. niewielkie elementy sklejki i drewna, kable, akcesoria elektroniczne oraz tkaniny. Materiały pozyskujemy również w ramach zbiórek pracowniczych, a także od partnerów zewnętrznych (np. sklepów z odzieżą używaną i hurtowni). Zachęcamy uczestników zajęć do przynoszenia własnych surowców, jeśli posiadają je w domu.

Podczas otwartych warsztatów dla 250 uczestników konferencji ECSITE udało się nam ręcznie przerobić ok. 18 kg papieru biurowego z niszczarki na papier czerpany, z którego powstały pamiątki.

W 2025 r. w Majsterni pracowaliśmy głównie z trwałymi elementami wielokrotnego użytku, a 100% materiałów zużywalnych pochodziło z recyklingu. Były to przede wszystkim tzw. odpady z wystaw, takie jak makulatura oraz tworzywa sztuczne (np. pocięte piłki czy zużyte sprężyny). W Wytwórni materiały z odzysku wykorzystywane są m.in. podczas warsztatów cyjanotypii, w których używamy akcesoriów zebranych w biurach, takich jak częściowo zużyty papier czy elementy dekoracyjne. Podczas zajęć „Światło w stoiku” uczestnicy tworzą lampki nocne z niepotrzebnych słoików i starych kabli, a podstawy wykonują z resztek sklejk. W 2025 r. wykorzystaliśmy w ten sposób 250 słoików oraz 15 m² sklejk i drewna.

Tkaniny pozyskane ze zbiorów pracowniczych, sklepów z odzieżą używaną oraz ścinaków z hurtowni (łącznie 40 kg) wykorzystaliśmy podczas warsztatów „Jak spod igły”, w trakcie których uczestnicy uczyli się szyc i wykonywali własne workoplecaki lub piórniki. Dodatkowo z banneru reklamowego Pikniku Naukowego „Ale Kosmos!” powstało 50 toreb wielokrotnego użytku, do czego wykorzystaliśmy 20 m² materiału.

Od dostawców usług cateringowych wymagamy, aby dania oraz napoje podawane były w naczyniach ceramicznych wielorazowego użytku. Jeśli muszą pojawić się naczynia jednorazowe, oczekujemy, że będą one biodegradowalne. W ten sposób ograniczamy ilość wytwarzanych odpadów z tworzyw sztucznych.

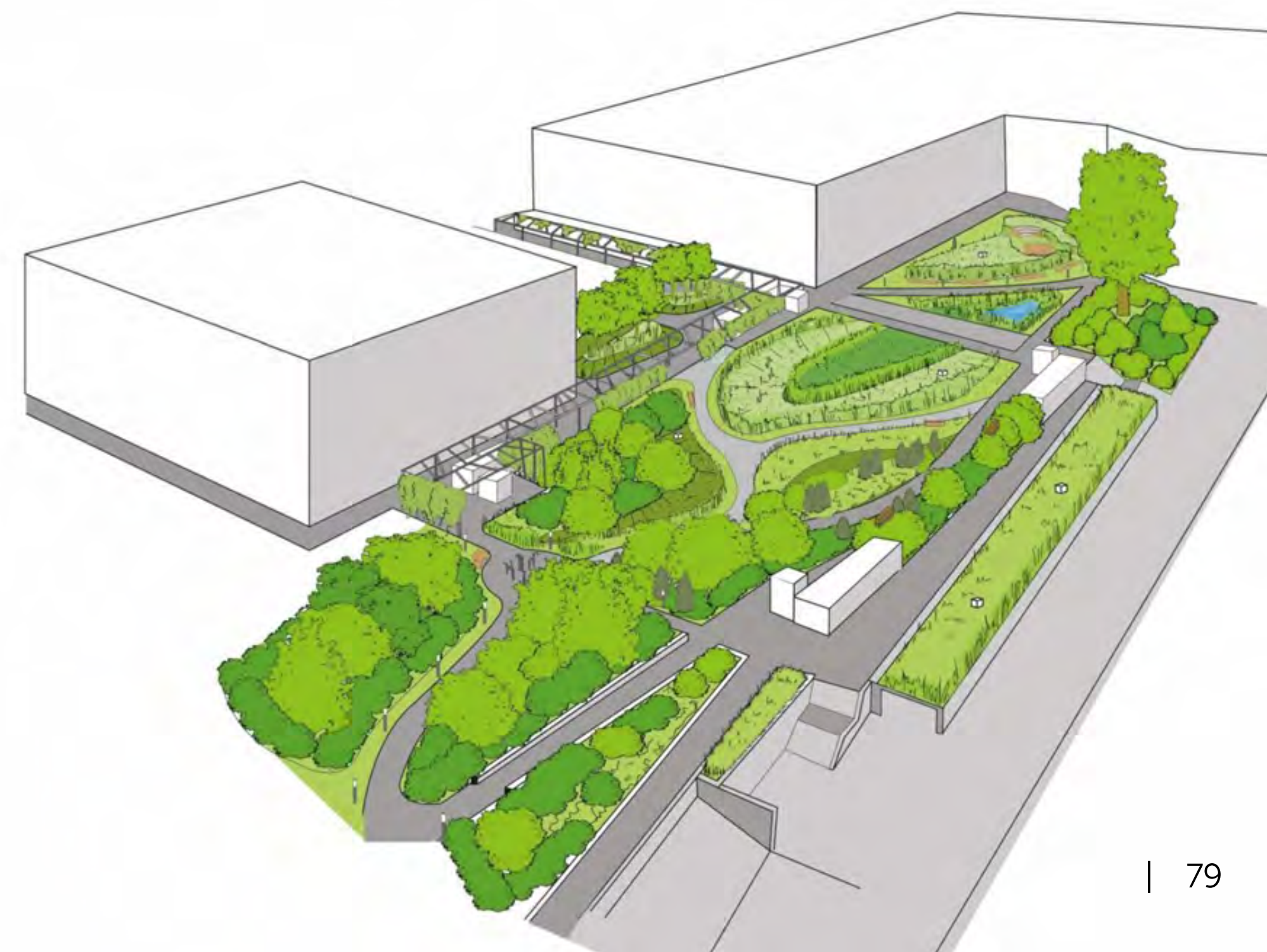
Stworzyć park różnorodności biologicznej i zazielenić otoczenie

Wokół Centrum Nauki Kopernik chcemy stworzyć Park Różnorodności Biologicznej. Umiejętnie dobrane gatunki i ukształtowanie terenu ze zbiornikami małej retencji pozwoli ograniczyć do minimum ingerencję w ten obszar. Nasz mały miejski ekosystem posłuży do obserwacji przyrodniczych i prowadzenia zajęć. Nad tworzeniem parku i prowadzonymi w nim później aktywnościami czuwać będzie zadziczaczka (ang. rewilder) – specjalistka ds. odbudowy naturalnych ekosystemów, która dołączyła do naszego zespołu.

W 2025 r. Miasto Stołeczne Warszawa jako uprawniony wnioskodawca, złożyło do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) wniosek o dofinansowanie w ramach działania *FENX.01.02 Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu* programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, na realizację projektu „Park bioróżnorodności – adaptacja do zmian klimatu terenu wokół Centrum Nauki Kopernik” (nr naboru: FENX.01.02-IW.01-001/24). Wniosek został przygotowany we współpracy Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju Urzędu Miasta oraz Działu Projektów Unijnych i Dotacji Centrum Nauki Kopernik. We wniosku zostaliśmy wskazani jako podmiot upoważniony do ponoszenia kosztów kwalifikowalnych.

Tym samym będziemy odpowiedzialni za realizację projektu.

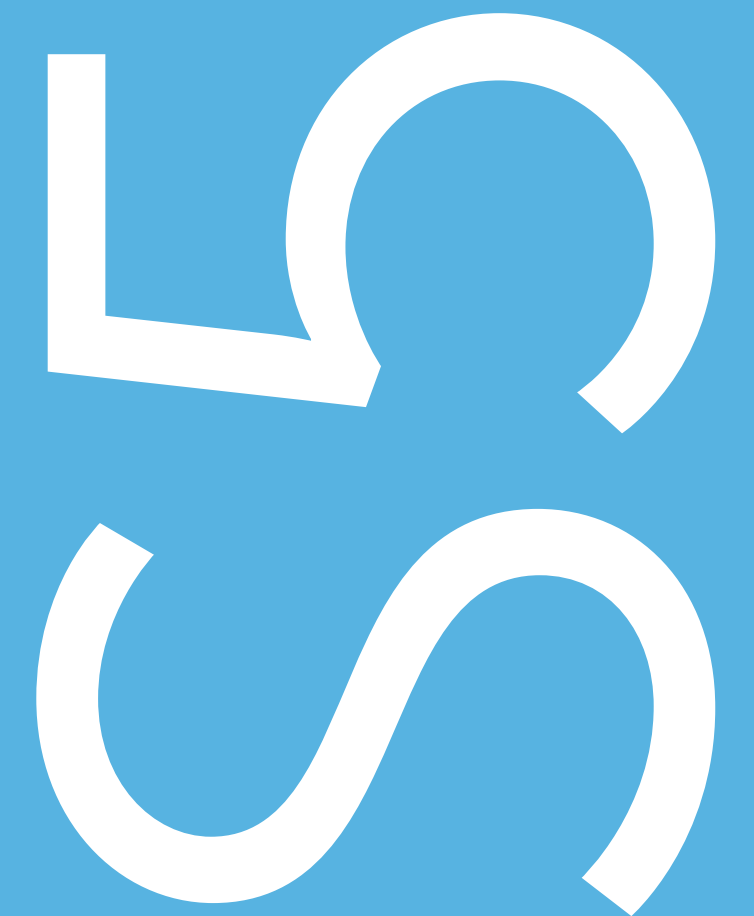
Wniosek o dofinansowanie znajduje się w ocenie NFOŚiGW, której zakończenie planowane jest na przełom stycznia i lutego 2026 r.

Zapewnić CNK stabilność finansową i partnerstwa

Stabilność finansowa jest jednym z kluczowych warunków realizacji misji Centrum Nauki Kopernik. Umożliwia ona nie tylko prowadzenie bieżącej działalności programowej, lecz także długofalowe planowanie, utrzymanie wysokiej jakości oferty edukacyjnej i wystawienniczej, rozwój kompetencji zespołu oraz inwestycje w infrastrukturę i nowe obszary działań. Równie istotnym elementem tego celu strategicznego jest budowanie trwałych partnerstw, które wzmacniają oddziaływanie społeczne Kopernika i pozwalają realizować naszą wizję we współpracy z innymi podmiotami.

Podstawowym źródłem finansowania działalności Centrum pozostaje dotacja podmiotowa Organizatorów. Skala i charakter działań instytucji wymagają jednak systematycznego pozyskiwania przychodów z innych źródeł. Dywersyfikacja finansowania to świadoma strategia ograniczania ryzyka, zwiększania odporności instytucji na zmiany otoczenia oraz budowania długoterminowej stabilności, pozwalającej zachować ciągłość programową i elastycznie reagować na nowe wyzwania.

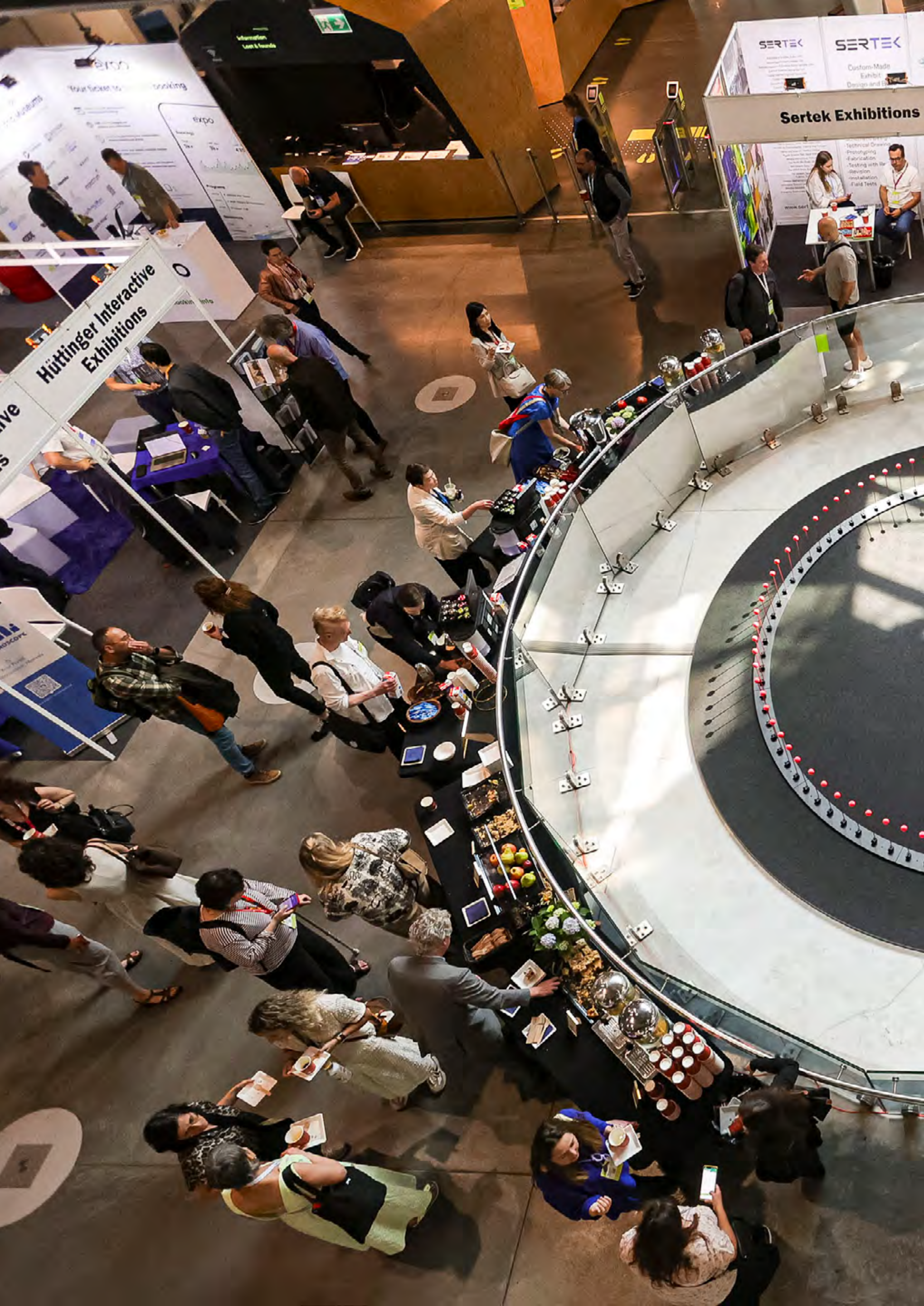
Pozyskać przychody na działalność i rozwój

W 2025 r. realizowaliśmy przedsięwzięcia służące zapewnieniu funduszy zarówno na działalność bieżącą, jak i rozwój instytucji. Przychody ze sprzedaży biletów wyniosły 33 mln zł. Dzięki dotacjom Organizatorów oraz stałej obecności sponsorów i partnerów udało nam się zrealizować planowany cel budżetowy i uzyskać łączną wartość przychodów pozwalającą na pokrycie kosztów funkcjonowania instytucji.

Istotnym elementem wzmocnienia stabilności finansowej jest zawieranie umów obejmujących kolejne lata działalności. Takie podejście umożliwia wcześniejsze planowanie działań programowych i inwestycyjnych oraz bardziej efektywne zarządzanie środkami. Zawarte w 2024 r. umowy sponsorskie, umowy sprzedaży usług, a także umowy na dotacje celowe i granty zagwarantowały przychody w wysokości ponad 21 mln zł w 2025 r., uzupełniając dotację podmiotową. Kwota gwarantowana z tego źródła na 2026 r. wynosi 40,8 mln zł.

W 2025 r. rozpoczęliśmy systemowe przygotowania do rozszerzenia źródeł finansowania działalności i rozwoju poprzez uruchomienie dużej, wieloletniej kampanii fundraisingowej. Kluczowym elementem tego procesu było przeprowadzenie studium wykonalności, opartego na pogłębionych wywiadach indywidualnych z przedstawicielami sektora biznesu oraz potencjalnymi darczyńcami. Badania zostały zrealizowane przez firmę Social Impact Advisory, a następnie opracowane przez Jana Kroupę z Czeskiego Centrum Fundraisingu. Analiza potwierdziła realny potencjał pozyskania środków prywatnych na poziomie ok. 21 mln zł w perspektywie trzech lat. Równolegle prowadziliśmy rozmowy z potencjalnymi darczyńcami. Nasza koncepcja kampanii fundraisingowej została przez nich oceniona pozytywnie. Zainteresowanie dotyczyło zarówno wsparcia finansowego, jak i długofalowego zaangażowania w działania związane z realizacją celów społecznych, edukacyjnych i naukowych. Uzyskane wyniki stanowią podstawę do dalszych prac nad strukturą kampanii, jej harmonogramem oraz zapleczem organizacyjnym i komunikacyjnym. Kampania dla dużych darczyńców to dla nas strategiczne narzędzie wzmocnienia stabilności finansowej instytucji, uzupełniające dotychczasowe źródła przychodów i zwiększające możliwości realizacji ambitnych projektów rozwojowych.

Budować partnerstwa, które przyczyniają się do realizacji wizji CNK

Konsekwentnie budujemy partnerstwa oparte na wspólnych celach, uzupełniających się kompetencjach oraz długofalowym zaangażowaniu stron. Pełnią one podwójną rolę – z jednej strony wzmacniają stabilność finansową instytucji, a z drugiej – umożliwiają realizację projektów, które bez współpracy z innymi podmiotami nie byłyby możliwe lub miałyby znacznie mniejszy zasięg i oddziaływanie.

Wielu partnerów z sektora komercyjnego współpracuje z nami nieprzerwanie od momentu otwarcia Kopernika. Jubileusz 15-lecia Kopernika zbiegł się z rocznicą wieloletniej współpracy z firmami Samsung Electronics Polska, Plus oraz BASF. Kontynuację wspólnych działań potwierdziły także Moje Bambino – partner badawczo-rozwojowy oraz Fundacja Deloitte, wspierająca programy edukacyjne KMO i SOWA. Firma BioClonerHealth przedłużyła wynajem laboratorium biologiczno-chemicznego w Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego na kolejne pięć lat, zapewniając Centrum stabilne, długoterminowe źródło przychodu oraz możliwość dalszego rozwoju zaplecza badawczego.

W 2025 r. nawiązaliśmy również nowe współpracy, które poszerzają zakres naszych działań i wzmacniają realizację wizji. Wyłącznym Partnerem Wytwórni został Rekopol, Partnerem Laboratorium Edukacji o Planecie – InPost for Cities, a partnerem wystawy czasowej „Lustra” – Vision Express. Nowe partnerstwa wpisują się w strategię łączenia celów edukacyjnych i społecznych Kopernika z kompetencjami i zasobami partnerów.

Centrum Nauki Kopernik współpracuje także z organizacjami niekomercyjnymi, takimi jak Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Fundacja Stocznia, Fundacja Deloitte, United Nations Global Compact, Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Lotnictwa oraz Fundacja Human Doc. Wspólnie realizowane projekty wspierają nasze cele strategiczne w obszarach edukacji, badań, włączenia społecznego oraz odpowiedzialności środowiskowej.

Partnerzy Centrum Nauki Kopernik

Partnerzy Strategiczni i Partnerzy Wspierający

Samsung Electronics Polska

Partner Strategiczny Centrum Nauki Kopernik

Partner Główny Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego

Wyłączny Partner Teatru Robotycznego

Partner Wystaw Czasowych

Partner cyklu „Wieczory dla dorosłych. Odkrywa Samsung”

Partner Projektu „Szkoła z technologią”

PLUS

Partner Wspierający

Partnerzy przestrzeni

BASF

Partner Laboratorium Edukacji o Planecie

Partner Nagrody Przewrotu

Sieć Badawcza Łukasiewicz - Instytut Lotnictwa

Partner Laboratorium Edukacji o Nowych Technologiach (do 30.08.2025)

Saint-Gobain

Partner Inwestycji Pracownia Przewrotu Kopernikańskiego

InPost For Cities

Partner Laboratorium Edukacji o Planecie

Rekopol

Wyłączny Partner Wytwórni

Pod koniec 2025 r. przeprowadziliśmy badanie satysfakcji partnerów, które potwierdziło wysoką jakość współpracy. Szczególnie doceniana była jakość obsługi, otwartość naszego zespołu na potrzeby oraz rzetelność w realizacji zapisów umów. Ponad 80% badanych wskazało, że współpraca z Centrum Nauki Kopernik wspiera realizację celów strategicznych ich firmy, zwłaszcza w obszarze edukacji i wizerunku. W porównaniu z 2024 r. wzrosło zainteresowanie współpracą w obszarach badawczo-rozwojowych oraz ESG, co świadczy o potencjale dalszego pogłębiania partnerstw i rozszerzania ich zakresu.

Partnerzy projektów specjalnych

Fundacja Deloitte

Partner Programów Edukacyjnych

Partner Wspierający Nagrody Przewrotu

UN Global Compact

Partner Projektu „Razem dla lepszej przyszłości”
(do 30.06.2025)

AstraZeneca Poland

Partner Festiwalu Przemiany

Boeing

Partner Projektu CanSat i Konstruktorzy Marzeń

Fundacja HumanDoc

Partner ds. rozwoju sieci KMO za granicą

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności

Partner Strategiczny Programu KMO

Fundacja BOŚ

Partner działań edukacyjnych programu KMO

Vision Express

Partner Wystawy Czasowej

KGHM Polska Miedź S.A.

Partner główny Nagrody Przewrotu

Partnerzy Pikniku Naukowego

- Ministerstwo Klimatu i Środowiska
- Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
- Polskie Elektrownie Jądrowe
- Polska Agencja Żeglugi Powietrznej

Robert Firmhofer

CEO of the Copernicus Science Centre

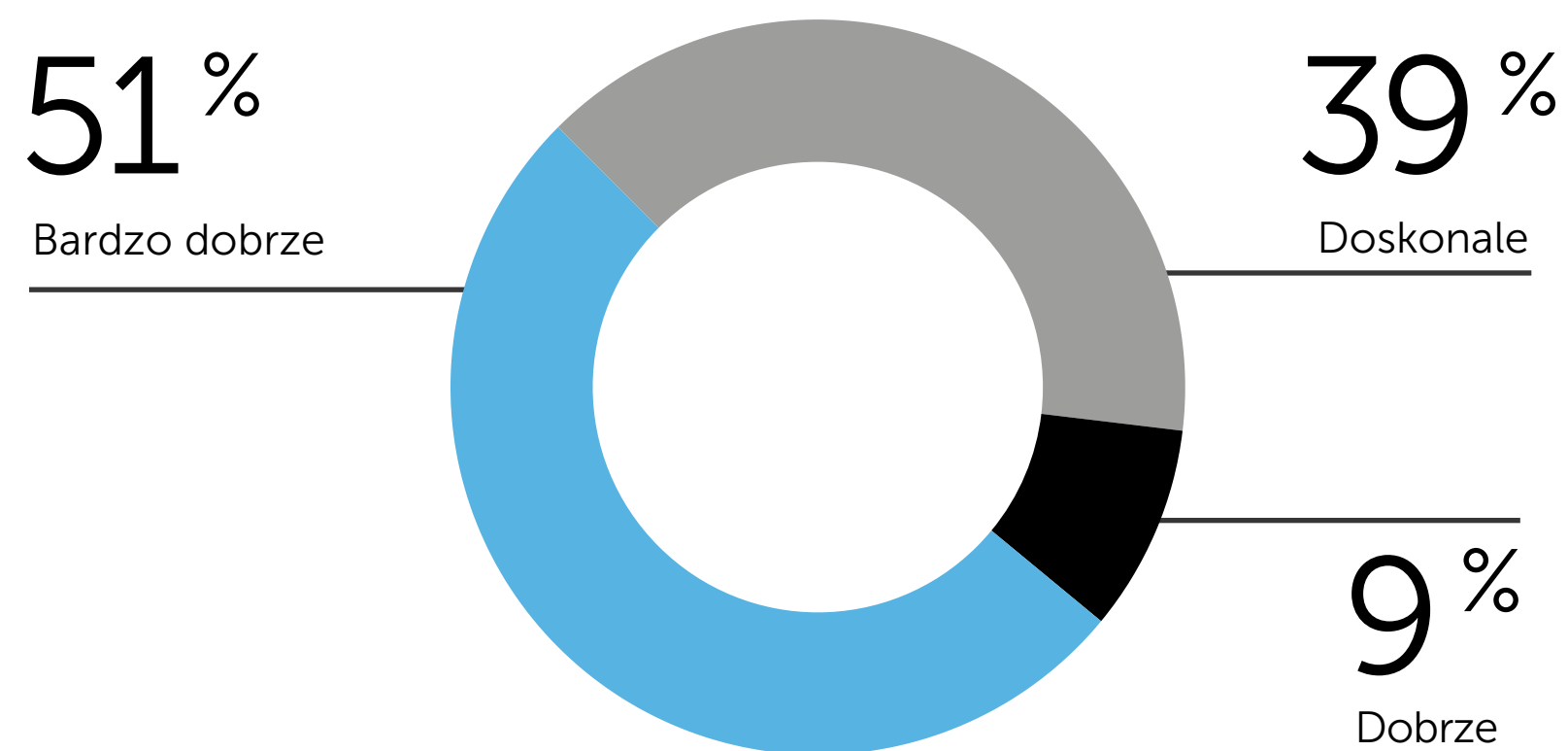
ECSITE – święto centrów nauki

Istotnym elementem realizacji celu strategicznego „Zapewnić CNK stabilność finansową i partnerstwa” była organizacja międzynarodowej konferencji ECSITE 2025 – jednego z najważniejszych na świecie cyklicznych wydarzeń poświęconych edukacji i komunikacji naukowej. Duże konferencje branżowe stanowią nie tylko przestrzeń wymiany doświadczeń, lecz także strategiczną platformę budowania relacji, które w dłuższej perspektywie przekładają się na partnerstwa projektowe, instytucjonalne i finansowe.

W 2025 r. Centrum Nauki Kopernik po raz drugi w swojej historii pełniło rolę gospodarza konferencji ECSITE, co jest wyrazem wielkiego zaufania zarządu stowarzyszenia oraz międzynarodowego środowiska centrów i muzeów nauki. Przez trzy dni w Koperniku gościło 893 uczestników z ponad 50 krajów – dyrektorów instytucji, ekspertów, edukatorów, twórców wystaw oraz przedstawicieli firm działających w obszarze nauki, technologii i innowacji. Program konferencji obejmował 90 sesji, 6 warsztatów i 2 wykłady plenarne. Koncentrował się na kluczowych wyzwaniach stojących przed centrami nauki – funkcjonowaniu w spolaryzowanym świecie, komunikacji kryzysu klimatycznego, roli sieciowania oraz potencjale wspólnego eksperymentowania jako narzędzia integracji społecznej. Tematyka ta była spójna z naszymi celami strategicznymi i wzmacniała pozycję Kopernika jako instytucji aktywnie uczestniczącej w międzynarodowej debacie o roli nauki w społeczeństwie.

Jak ogólnie oceniasz swoje wrażenia z konferencji Ecsite 2025?

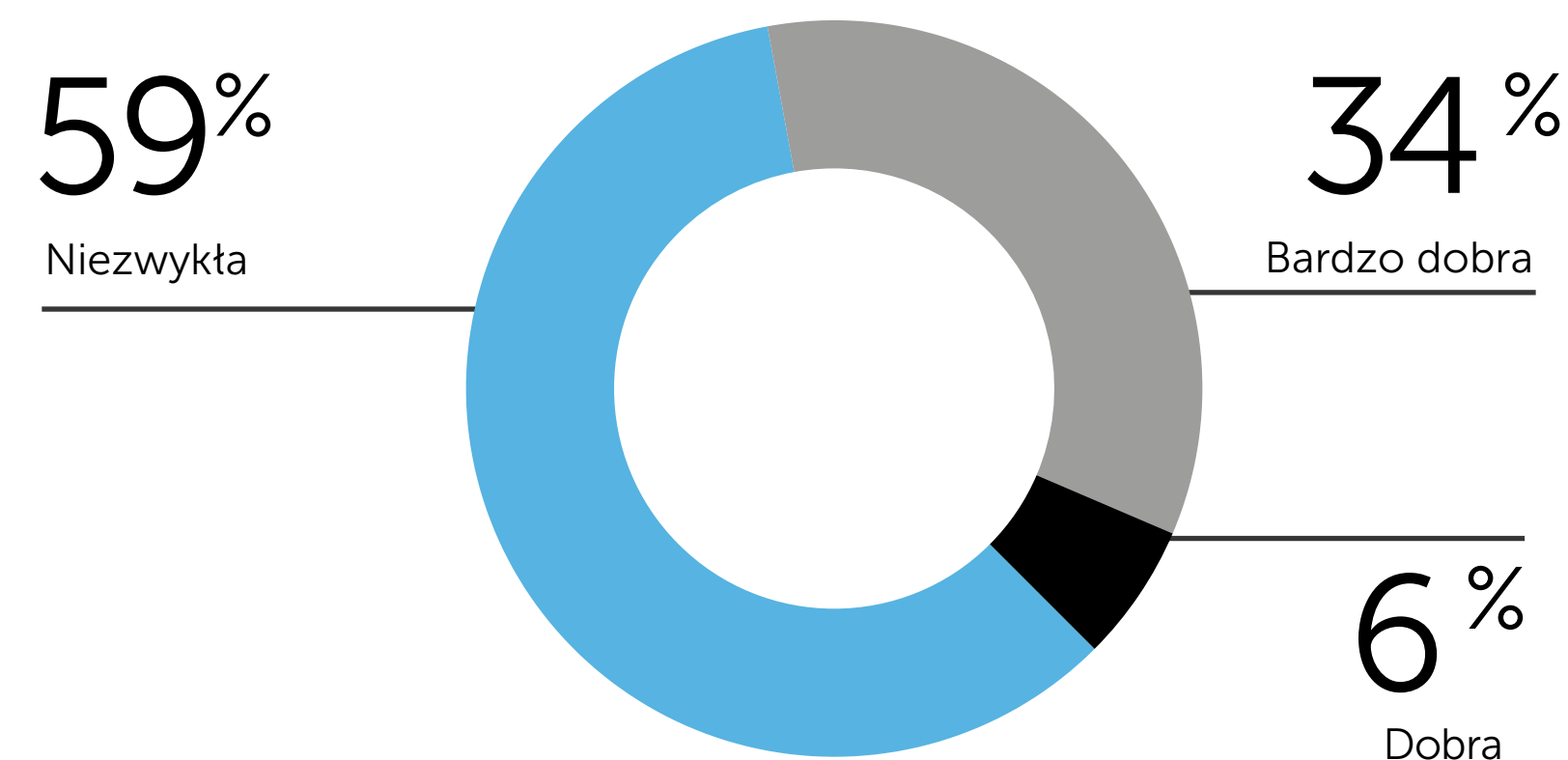

Konferencja stanowiła także okazję do zaprezentowania oferty programowej, wystaw oraz zaplecza badawczo-rozwojowego Centrum Nauki Kopernik szerokiemu gronu decydentów i potencjalnych partnerów. Szczególnie wysoko oceniono potencjał Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego jako centrum zdolnego do realizacji międzynarodowych projektów badawczo-rozwojowych oraz przedsięwzięć finansowanych ze środków europejskich. Konferencja ECSITE pełniła więc także funkcję inwestycji w przyszłe partnerstwa i źródła finansowania, wzmacniając realizację zarówno celu T2, jak i – pośrednio – celu T1.

Bardzo wysokie oceny uczestników potwierdziły skuteczność organizacyjną i partnerski charakter wydarzenia. Dla 39% respondentów udział w konferencji był „doskonałym doświadczeniem”, a 51% oceniło go jako „bardzo dobry”. Równie wysokie noty zdobyła jakość obsługi wydarzenia – 59% uczestników uznało ją za „niezwykle przyjazną i pomocną”. Wyniki te wzmacniają naszą reputację jako wiarygodnego i kompetentnego partnera w realizacji dużych, złożonych przedsięwzięć międzynarodowych.

Organizacja konferencji ECSITE 2025 przyczyniła się do umocnienia pozycji Centrum Nauki Kopernik w międzynarodowej sieci instytucji naukowych i edukacyjnych. W długofalowej perspektywie wydarzenie to wzmacnia nasz potencjał do inicjowania i współtworzenia partnerstw strategicznych, w tym projektów wymagających stabilnego zaplecza finansowego, zaufania instytucjonalnego oraz wysokich kompetencji.

Jak przyjazna i pomocna była obsługa wydarzenia w 2025 roku?

Jedna z sesji warsztatowych.

Ecsite Trade Show – prezentacja pomysłów, produktów i innowacji wśród popularyzatorów nauki i pracowników muzeów.

Tworzyć przyjazną i sprawną organizację

Ambitne cele wymagają zaangażowanego zespołu, który rozumie i podziela misję Kopernika, zna zobowiązania wynikające z publicznego charakteru instytucji, ma dobre warunki pracy i dysponuje odpowiednimi narzędziami, ma wpływ na swoją pracę i odczuwa z niej satysfakcję. Chcemy, żeby Kopernik stawał się instytucją coraz bardziej otwartą na głos i potrzeby pracowników, ewoluującą wspólnie z nimi. W 2025 r. pracowaliśmy nad dostępnością dokumentów i informacji, wdrożeniem nowych pracowników i rozwojem współpracy międzydziałowej.

Usprawnić działania i zapewnić lepszą współpracę wewnętrzną

W 2025 r. nowe oblicze zyskał nasz intranet. Chcemy, by był kluczowym narzędziem codziennej pracy, poprawiającym organizację, ułatwiającym współpracę między działami i umożliwiającym szybkie wyszukiwanie potrzebnych informacji. Stworzyliśmy nowe centrum dokumentów – w jednym miejscu można teraz znaleźć aktualne zarządzenia, regulaminy kadrowe, procedury, strategię i statut. Poruszanie się po intranecie ułatwia wirtualny asystent pracownika, działający w aplikacji Microsoft Teams. Pomaga on szybko odnaleźć informacje, uzyskać odpowiedzi na pytania dotyczące organizacji pracy i spraw administracyjnych, a także dotrzeć do właściwych kontaktów i dokumentów. Jednym z najważniejszych elementów intranetu są witrynyki działowe. Dzięki nim łatwiej nam się poznać, ustalić, za jakie zadania odpowiada dany zespół i czym zajmuje się konkretna osoba. Witrynyki są tworzone bezpośrednio przez działy i mają charakter autorski. Powstało ich już 11. W intranecie można znaleźć także: mediatekę z wykazem dostępnych w całej instytucji książek do wypożyczenia, kalendarz wydarzeń czy listę telefonów.

Zainicjowane w 2024 r. działania, ukierunkowane na wzmocnienie współpracy między działami oraz usprawnienie komunikacji wewnętrznej, dały już pierwsze rezultaty. 83% uczestników badania „Barometr zaangażowania” (szczegóły na str. 89) zauważyło, że część wdrażanych w Koperniku rozwiązań powstaje dzięki kooperacji osób z różnych działów. 89% wie, skąd czerpać niezbędne do pracy informacje, a 65% przyznało, że oficjalne kanały komunikacji zapewniają im wiedzę o bieżących działaniach naszej instytucji. Ten ostatni wynik jest wyższy o 10 punktów procentowych w porównaniu do 2024 r.

Barometr zaangażowania

83% uczestników zauważyło, że część wdrażanych w Koperniku rozwiązań powstaje dzięki kooperacji osób z różnych działów

89% uczestników wie, skąd czerpać niezbędne do pracy informacje

65% uczestników przyznało, że oficjalne kanały komunikacji zapewniają im wiedzę o bieżących działaniach naszej instytucji

↗ 10 p.

Zapewnić satysfakcję zespołu z pracy.

Utrzymanie stabilnego, doświadczonego zespołu jest dziś dużym wyzwaniem. Aby pracownicy chcieli wiązać swoją przyszłość z organizacją, potrzebne są nie tylko konkurencyjne wynagrodzenia, lecz także realne możliwości rozwoju kompetencji, realizowania własnych zainteresowań oraz warunki pracy dopasowane do różnych potrzeb. W 2025 r. podnieśliśmy wynagrodzenia całego zespołu o 5%, co pozwoliło nam utrzymać konkurencyjność na warszawskim rynku pracy. Naszym celem jest, aby poziom wynagrodzeń w Koperniku mieścił się w przedziale 80-120% mediany rynkowej dla danego stanowiska w Warszawie. W 2025 r. w tych granicach znalazło się 87% wynagrodzeń członków naszego zespołu. Wielu pracowników dojeżdża do pracy pociągami i komunikacją miejską, dlatego wprowadziliśmy możliwość zakupu biletów Kolei Mazowieckich z 35% zniżką – zarówno jednorazowych, jak i okresowych oraz sieciowych. Równolegle pracujemy nad dofinansowaniem kart miejskich ZTM. To konkretne udogodnienia, które wspierają codzienne wybory komunikacyjne zespołu i pomagają zmniejszać ślad węglowy Kopernika (więcej na str. 75).

Zgodnie ze strategią, rozszerzyliśmy przyjęty w instytucji system ocen, wprowadzając ocenę przełożonego przez pracowników. Oceniali oni kompetencje swoich kierowników w kategorii „przywództwo”. Działanie to uzupełniło proces ocen o perspektywę zespołu i stało się cennym źródłem informacji zwrotnej.

Podobnie jak inni pracodawcy, czekamy na ustawę wdrażającą przepisy Dyrektywy Unijnej, której celem jest zmniejszenie różnic w wynagrodzeniach między kobietami i mężczyznami oraz zapewnienie większej sprawiedliwości na rynku pracy. Rozpoczęliśmy przygotowania niezbędnych rozwiązań (prowadziliśmy analizę luk płacowych i planowaliśmy działania wyrównujące), jednak w związku z niepewnością co do ostatecznego kształtu przepisów, przerwaliśmy je. Projekt zostanie wznowiony, gdy tylko pojawią się odpowiednie regulacje.

Nowości dla nowych

- Spacery po wystawach z dyrekcją,
- Rozmowy stolikowe z dyrekcją o pracy w Koperniku, z wizją, misją i wartościami w tle,
- Witrynka w intranecie dla przełożonych z checklistami, wskazówkami i przykładowymi materiałami do wdrożenia w dziale,
- Rozbudowa witrynki dla nowych osób np. o słownik Kopernika, mapę, sekcję „z czym do kogo”.

Barometr zaangażowania

Jednym z narzędzi, z których korzystaliśmy do monitorowania opinii zespołu, było badanie ankietowe „Barometr zaangażowania”. W 2025 r. wzięło w nim udział 73% pracowników.

80% badanych zadeklarowało zadowolenie z pracy w Koperniku, 70% przyznało, że ma możliwość podnoszenia kwalifikacji i rozwoju umiejętności, a 75% oświadczyło, że dzięki wykonywanej pracy może się rozwijać (np. uczyć nowych rzeczy). 93% uznaje naszą działalność za korzystną dla społeczności, a 90% dostrzega silną pozycję Kopernika na rynku.

Podczas ostatniego badania szczególnie chcieliśmy przyjrzeć się relacjom między pracownikami a przełożonymi. 80% z nas uważa, że może swobodnie wyrażać swoje zdanie w obecności kierownika, 74% uznaje go za osobę godną zaufania, ale tylko 66% czuje się docenianych przez przełożonego. To wynik, który będziemy chcieli poprawić.

73 %

pracowników wzięło udział w badaniu ankietowym

80 %

badanych zadeklarowało zadowolenie z pracy w Koperniku

70 %

przyznało, że ma możliwość podnoszenia kwalifikacji i rozwoju umiejętności

90 %

dostrzega silną pozycję Kopernika na rynku

93 %

uznaje naszą działalność za korzystną dla społeczności

Cytaty z ankiety powdrożeniowej

„Nie musiałam się bać, że się zgubię, lub że dostanę od razu jakieś zadanie bez wcześniejszego przygotowania”

„Najbardziej zapadło mi w pamięć oglądanie wystaw, ciężko z tym konkurować”

„Doceniam, że każdy był dla mnie miły i wyrozumiały”

„Na pewno czułam się pewniej niż kiedykolwiek wcześniej”

„Niewiele musiało minąć czasu żebym poczuła się częścią załogi Kopernika”

„Jeszcze w żadnej firmie nie miałem takiego wejścia”

„Kopernik jest miejscem z gigantycznym potencjałem, mam nadzieję, że również swój potencjał będę mógł w tym miejscu wykorzystać”

Nowe powitanie

Kopernik to duża i złożona organizacja – obejmuje wiele działów, trzy budynki i ponad 400 osób. Odnalezienie się w niej pierwszego dnia pracy nie jest łatwe, dlatego jednym z celów strategii na lata 2024–2025 była poprawa procesu wdrażania nowych pracowników.

W pierwszej połowie 2025 r. wspólnie z osobami z różnych działów i o różnym stażu przyjrzelśmy się temu, jak wygląda onboarding w praktyce, i wprowadziliśmy nowe rozwiązania, które ułatwiają nowym pracownikom start w organizacji.

Od lipca 2025 r. wszyscy nowi pracownicy przechodzą przez odświeżony proces wdrożeniowy. Możemy odnotować pełen sukces! Dotychczas 100% osób było zadowolonych z organizacji pierwszego dnia pracy, a 99,5% – z wdrożenia w dziale. Średnia ocen Kopernika jako miejsca pracy u osób po wdrożeniu wyniosła 8,9 (w skali 1-10).

Pomieszczenie socjalne w budynku Kopernika przeszło metamorfozę! Pojawiły się nowe meble, zabudowa kuchenna i sprzęt AGD. Przestrzeń stała się bardziej funkcjonalna, nowoczesna i komfortowa.

Wspólny czas wolny

Po udanym pilotażu (w 2024 r.) kontynuowaliśmy program Inicjatyw Pracowniczych, który ma na celu wspieranie współpracy międzydziałowej oraz budowanie zaangażowania zespołu.

Każdy z nas mógł przedstawić autorską propozycję cyklicznych aktywności, które chce podejmować z innymi koperniczankami o podobnych zainteresowaniach. W wyniku głosowania całej załogi wyłoniliśmy 8 sekcji.

Nagrywaliśmy także podcast wewnętrzny Ucho Kopernika, w którym poruszamy aktualne tematy, dzielimy się wiedzą i lepiej poznajemy. Rozmawialiśmy m.in. o budowaniu zaufania do nauki, sztucznej inteligencji w naszej pracy, współpracy z artystami i granicach kosmosu. W 2025 r. nagraliśmy 17 odcinków, w których gościliśmy 25 osób z 12 działów.

Szkolimy się

W 70 różnych szkoleniach indywidualnych w 2025 r. udział wzięło 100 osób. Największą popularnością cieszyły się: Finanse i księgowość, Prawo Pracy, Legal Impact 26 (o automatyzacji i digitalizacji w działach prawnych), Power BI (warsztaty z programem do wizualizacji danych) i Zamówienia Publiczne.

Zorganizowaliśmy także 22 szkolenia grupowe. Niektóre z nich cieszyły się takim zainteresowaniem, że miały kilka odstępów – np. Emisja głosu (dla 44 osób) czy Uczenie (d) o starości (dla 27 osób).

Członkowie naszego zespołu z chęcią dzielą się swoją wiedzą. Jest to niezwykle cenne, ponieważ znając nasze wspólne potrzeby, mogą przygotować dopasowane do nich szkolenie. W 2025 r. odbyło się 5 takich warsztatów: AI w naszej pracy: umiejętności, które będą liczyć się jutro (dla 98 osób), Doskonała Obsługa Klienta – Echocast (dla 44 osób – 72 godziny). Jak przetrwać, zanim przyjdzie pomoc? (dla 37 osób), LinkedIn – Poziom podstawowy i zaawansowany (dla 32 osób), Informacja zwrotna (dla 23 osób) oraz Komunikacja empatyczna NVC (dla 18 osób).

8 z nas skorzystało z dofinansowania nauki języków obcych, a 9 – z dofinansowania studiów.

Inicjatywy pracownicze

Sekcja Trenerska

testujemy nowe narzędzia i formaty zajęć

Skurcze tydek

grupa biegowa

Rusza nas zumba

warsztaty zumbi

Kopanina

zespół piłki nożnej

Trzy akty

wspólne wycieczki do teatru

Movementowe środy

zajęcia ruchowe

Spotkania psychoedukacyjne o depresji

Warsztaty witrażowe

Nasz zespół

31 grudnia 2025 r. w Koperniku zatrudnionych było 428 osób, w tym 387 pracujących w pełnym wymiarze etatu. Średnia wieku zatrudnionych w instytucji to 40 lat. 26. roku życia nie ukończyło jeszcze 26 osób. 62 z nas to osoby w wieku 50+. Zatrudniamy 11 osób z niepełnosprawnościami. 332 z nas ma wykształcenie wyższe, 6 – policealne, 64 – średnie, 5 – zasadnicze, 3 osoby – podstawowe lub gimnazjalne (co do 18 osób brak danych). 16 członków i członkiń naszego zespołu ma tytuł doktorski.

Prof. dr hab. Łukasz Turski. Wspomnienie.

Gdybym z bogatego dorobku prof. Łukasza Turskiego miał wybrać jedno osiągnięcie, powiedziałbym, że to dzięki Niemu nauka zeszła z piedestału i wkroczyła między ludzi. To On dokonał przewrotu Kopernikańskiego w relacji między nauką a polskim społeczeństwem.

Pisząc wspomnienie o prof. Łukaszu Turskim, trudno mi oddzielić nasze relacje zawodowe i prywatne. Współpracowaliśmy bardzo blisko przez ponad trzydzieści lat. Najpierw w Polskim Radiu, gdzie Profesor przeprowadził kolegium edukacyjnemu i regularnie występował na antenie. Potem przy organizacji kolejnych Pikników Naukowych. Wreszcie przy tworzeniu i rozwoju pierwszego w Polsce interaktywnego muzeum nauki, czyli Centrum Nauki Kopernik. We wszystkich tych przedsięwzięciach Profesorem kierowała ta sama motywacja – pragnął przybliżyć ludziom naukę. Pokazać, jak nauka objaśnia świat, a wyniki badań zmieniają nasze życie na lepsze – pomagają zachować zdrowie, przyczyniają się do rozwoju cywilizacyjnego, czynią codzienność ciekawszą i przyjemniejszą.

Profesor był człowiekiem o niezwykle szerokich horyzontach. Jego erudycja niejednokrotnie zawstydzała rozmówców. Znakomity fizyk teoretyk, związany z Centrum Fizyki Teoretycznej PAN, był jednocześnie znawcą historii politycznej Stanów Zjednoczonych, miłośnikiem teatru i sztuk pięknych, a także koneserem komiksów i filmów o super bohaterach. Nikt, tak jak on, nie potrafił objaśniać przyrody z perspektywy fizyka.

Można było z nim wymienić opinie o ostatnich premierach literackich, uzyskać rekomendacje najlepszych szefów kuchni w europejskich stolicach i dopytać o wszelkie nowinki techniczne. Profesor miał temperament beta testera – kupował, a następnie badał nowatorskie rozwiązania techniczne. I uwielbiał dzielić się anegdotami, których zawsze miał na podorędziu niezliczoną ilość.

Jeśli dodamy do tego naturalny talent mówcy publicznego i błyskotliwość, trudno się dziwić, że Profesor był rozchwytywanym publicystą i komentatorem. I nigdy się od publicznych wypowiedzi nie uchylał. Społeczne zaangażowanie uważał wręcz za powinność każdego naukowca. Dlatego często można było usłyszeć lub przeczytać bezkompromisowe wypowiedzi Profesora w różnych sprawach: od uchwalania przez Sejm aktów prawnych zmieniających prawa przyrody po błędy w arkuszach maturalnych, które co roku tropił z niezwykłą starannością.

Właśnie takiego pamiętam go z czasów współpracy w Polskim Radiu. Kiedy przedstawiał pomysł zorganizowania Pikniku Naukowego, był tak barwny i przekonujący, że oczyma wyobraźni mogłem zobaczyć to wydarzenie. I faktycznie, kilka miesięcy później, na Rynku Nowego Miasta w Warszawie stanęły kolorowe namioty, w których poważni naukowcy mrozili róże w ciekłym azocie i wykopywali gliniane skorupy w poszukiwaniu archeologicznych śladów dawnych cywilizacji. Warto pamiętać, że był rok 1997. Nauka uchodziła wtedy za hermetyczną,

W marcu 2025 r. zmarł **profesor Łukasz Turski** – jeden z twórców Centrum Nauki Kopernik i przewodniczący naszej Rady Programowej od pierwszej kadencji do 2023 r. Profesor wniósł nieoceniony wkład w powstanie i rozwój naszej instytucji. Jego odwaga, siła i determinacja, a także świetne pomysły, entuzjazm i cierpliwość były dla nas ogromnym oparciem. Motywowały do ciągłych poszukiwań i doskonalenia się. Bez tego zaangażowania Centrum Nauki Kopernik nigdy by nie powstało i nie zmieniło się w miejsce, którym jest.

niezrozumiałą i w sumie niepotrzebną, a wizerunek naukowca oscylował między nudziarzem a dziwakiem: nieszkodliwym lub niebezpiecznym, w zależności od filmu, który ostatnio wyświetlano w kinach. Piknik Naukowy był autorskim pomysłem Profesora. W największym skrócie, sprowadzał się on do wyprowadzenia naukowców na ulice. Ale nie po to, żeby domagali się podwyżek, czy protestowali przeciwko złemu prawu. Naukowcy na ulicy mieli spotkać się z ludźmi i przekonać ich, że nauka jest ciekawa, ważna i potrzebna. Narzędziem komunikacji był pokaz, doświadczenie, rozmowa i osobisty kontakt.

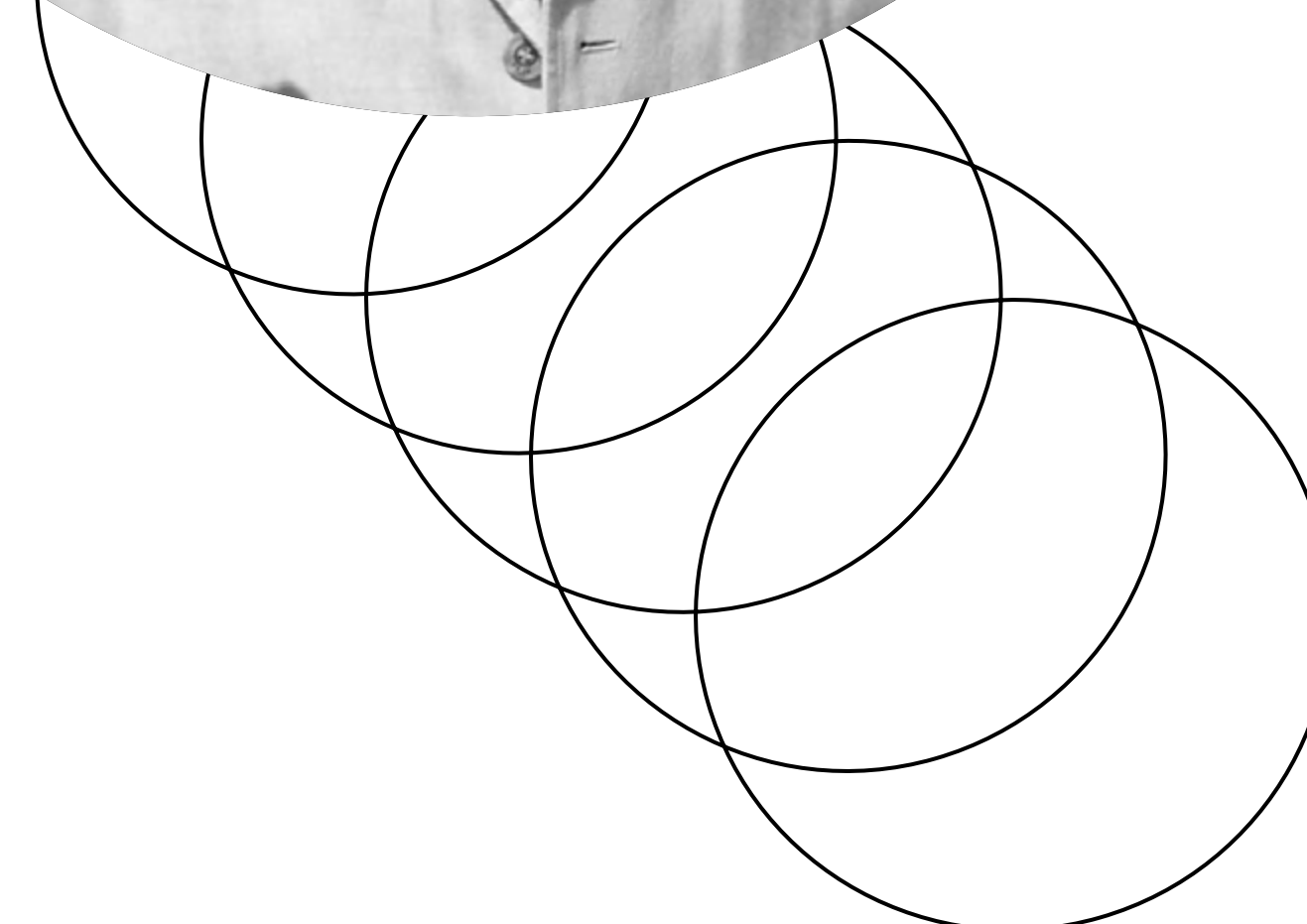
Pomysł okazał się strzałem w dziesiątkę, ale początkowo spotkał się z dużym sceptycyzmem środowiska naukowego. Nic dziwnego – to była prawdziwa rewolucja w relacjach nauki i społeczeństwa. Naukowcy musieli postugiwać się prostym językiem, ich autorytetu nie chroniły katedry, a każdy mógł zadać każde, nawet najgłupsze pytanie. I jak tu w tej niepoważnej sytuacji dowodzić powagi nauki? Dziś wiemy, że tak właśnie buduje się zaufanie. Myślę, że gdyby w środowisku naukowym poszukiwać konsensu, jak najlepiej przybliżyć naukę społeczeństwu, forma festynu naukowego znalazłaby się na jednym z ostatnich miejsc. Profesor jednak nie poszukiwał większości, tylko pomocy w realizacji swojej idei. Znalazł ją w Polskim Radiu. Jego charyzmatyczne przywództwo i sukces pierwszego Pikniku sprawiły, że wkrótce do wydarzenia przyłączyły się kolejne ważne instytucje, a Piknik Naukowy stał się polską specjalnością, kopiowaną w wielu miejscach na świecie. Na Pikniku nauka zesza z postumentu i stała się bliska ludziom.

To właśnie na Pikniku Naukowym narodziło się Centrum Nauki Kopernik. Bo choć idea została zaczerpnięta z kalifornijskiego Exploratorium, to doświadczenie bezpośredniego kontaktu naukowców różnych dyscyplin z publicznością pozwoliło najpierw przekonać decydentów, a potem stworzyć projekt oryginalnego muzeum nauki, gdzie publiczność poznaje świat przyrody samodzielnie przeprowadzając eksperymenty przy pomocy odpowiednio zaprojektowanych stacji doświadczalnych.

Profesor był promotorem tego pomysłu, a następnie przez 20 lat, od 2004 do 2023 roku, Przewodniczącym Rady Programowej Centrum Nauki Kopernik. Miał wpływ na wszystkie ważne decyzje, które dotyczyły Kopernika. Podsuwał wiele pomysłów, z zaangażowaniem oceniał projekty, pomagał nawiązywać kontakty i rozwiązywać problemy. Z entuzjazmem chwalił i ostro krytykował. Cieszył się sukcesami i przestrzegał przed błędami. Patrzył i widział dalej niż wszyscy.

Dla Profesora Centrum Nauki Kopernik było czymś więcej niż udanym przedsięwzięciem. Powtarzał, że zbudowaliśmy krążownik rebeliantów, który – niczym w Gwiezdnym Wojnach – poniesie ogień rewolucji i odmieni los wielu galaktyk. Tak, Profesor był rewolucjonistą, ale zarazem był państwowcem. Chciał rewolucji w edukacji, żeby naprawić państwo. Myślę, że stąd właśnie jego bezkompromisowość i nieustępliwość w tępieniu ignorancji, głupoty i nieprawości, bez względu na konsekwencje.

Bez Profesora Centrum Nauki Kopernik by nie powstało. A gdyby powstało – nie byłoby takie samo. Kiedy piszę te słowa, przed moimi oczami przepływa mnóstwo wspomnień. Uroczą pogawędkę z ówczesnym

prezydentem Warszawy, prof. Lechem Kaczyńskim, na temat niezwykłych osiągnięć Sokrata Starynkiewicza, carskiego generała i komisarza Warszawy, który m.in. zmodernizował warszawski system kanalizacji i wodociągów (musiałem niegrzecznie przerwać tę rozmowę, żeby przedstawić projekt budowy Kopernika, który zresztą prezydent Kaczyński zaakceptował). Ostra publiczna kłótnia z mniej wybitną przedstawicielką tej samej formacji, która podjęła się zadania zdeformowania polskiej szkoły. Pokaz wybuchających parówek, które nie chciały wybuchnąć, bo zatroskani pracownicy Centrum Nauki Kopernik kupili najlepsze, cielejące parówki, zamiast tych zwyczajnych. Poranne felietony radiowe, przez które spóźniałem się do pracy, bo nie sposób było oderwać się od odbiornika. I natychmiastowa pomoc w uzyskaniu najlepszej pomocy medycznej, kiedy paskudnie złamałem kolano na nartach.

Ale najlepiej chyba pamiętam Jego spotkania z nauczycielami. Konferencyjne wykłady, które zamieniały się w niekończące się pogawędki. Długie godziny rozmów. Litry razem wypitej herbaty. Profesor niezwykle cenił nauczycieli. Nie tylko akademickich, ale także tych ze szkół podstawowych, z małych szkół wiejskich. Wiedział i rozumiał, że sukces edukacji powszechnej nie zależy od systemu, podstawy programowej, czy innowacji technicznych, tylko od najważniejszej w klasie osoby – nauczyciela. Podziwiał ich wytrwałość, pomysłowość, kreatywność. Wtedy było widać, że choć jest naukowcem, społecznikiem i rewolucjonistą, to przede wszystkim jest nauczycielem.

Tak, takim go właśnie zapamiętam. Jako nauczyciela kochanego przez innych nauczycieli.

Robert Firmhofer

Rada Programowa Centrum Nauki Kopernik

prof. dr hab. Aleksander Bursche, Wydział Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego – przewodniczący Rady

Hanna Wróblewska, do lipca 2025 r. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Historyczka sztuki i kuratorka wystaw

Marjolein van Breemen, dyrektorka Centrum Bioróżnorodności Naturalis w Lejdzie (Niderlandy)

Catherine Franche, dyrektor wykonawcza Europejskiej Sieci Muzeów i Centrów Nauki Ecsite

dr Agnieszka Jacobson-Cielecka, dziekan Wydziału Projektowania w Warszawie Uniwersytetu SWPS, dyrektorka programowa School of Form

prof. dr hab. Dariusz Jemielniak, wiceprezes Polskiej Akademii Nauk, kierownik Katedry MINDS w Akademii Leona Koźmińskiego

prof. dr hab. Małgorzata Kossowska, członkini korespondentka PAN, szefowa Zakładu Psychologii Społecznej w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

Maria Mach, prezeska Zarządu Krajowego Funduszu na rzecz Dzieci

prof. dr hab. Szymon Malinowski, założyciel i redaktor serwisu Naukaoklimacie.pl, dyrektor Instytutu Geofizyki na Wydziale Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego

Mirella Panek-Owsiańska, ekspertka CSR i komunikacji społecznej. Współzałożycielka fundacji Kosmos dla Dziewczynek

prof. dr hab. Tomasz Sowiński, Instytut Fizyki PAN

dr Barbara Streicher, niezależna ekspertka komunikacji naukowej, Austria

Rosalia Vargas, prezeska portugalskiej Państwowej Agencji na rzecz Kultury Naukowej i Technologicznej „Ciencia Viva” oraz dyrektorka lisbońskiego Pawilonu Wiedzy

dr Jędrzej Witkowski, prezes zarządu Centrum Edukacji Obywatelskiej

Jakub Wygnański, prezes Fundacji Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”

dr Przemysław Wielowiejski, emerytowany nauczyciel akademicki, w latach 2006–2023 pracował na stanowiskach dyrektorskich w Centrum Nauki Kopernik

Dyrekcja Centrum Nauki Kopernik

Robert Firmhofer – dyrektor naczelny

Irena Cieślińska – dyrektor programowa

Joanna Kalinowska – dyrektor rozwoju

Ewa Kloc – dyrektor administracyjny

Anna Lipińska – zastępczyni dyrektora programowej ds. doświadczenia zwiedzającego

dr Ilona Iłowiecka-Tańska – zastępca dyrektora programowej ds. innowacji

dr Katarzyna Młynek – zastępczyni dyrektora programowej ds. edukacji i komunikacji naukowej

Barbara Juszcak – zastępca dyrektora administracyjnego, główna księgowa

Organizacje, do których należymy

Ecsite – European Network of Science Centres & Museums. Członkinią zarządu Ecsite i komitetu programowego konferencji Ecsite jest dyr. Joanna Kalinowska.

ASTC – Association of Science and Technology Centers. Nasz dyr. naczelny Robert Firmhofer pełnił (do 9.2025 r.) funkcję sekretarza zarządu, a dyr. Irena Cieślińska jest członkiem komitetu nagród.

Stowarzyszenie Społeczeństwo i Nauka SPiN. Dyr. Robert Firmhofer jest członkiem zarządu.

EUSEA – European Science Engagement Association

IPS – International Planetarium Society

ILDA – International Laser Display Association

EU ThinkTank

Stowarzyszenie Konferencji i Kongresów w Polsce

Power of 4

Nagrody

Senat Ukraińskiego Państwowego Uniwersytetu Dragomanowa w Kijowie przyznał naszemu Dyrektorowi Naczelnemu tytuł doktora honoris causa za zasługi na rzecz powszechnego dostępu do nauki oraz wsparcie, które okazał Ukrainie, a zwłaszcza Matej Akademii Nauk – zarówno jako dyrektor Kopernika, jak i członek zarządów Ecsite (European network of science centres and museums) i ASTC (Association of Science and Technology Centers).

Nasz dyrektor Robert Firmhofer został uhonorowany Wyróżnieniem im. prof. Macieja W. Grabskiego za działania na rzecz społecznego rozumienia nauki. Nagrody przyznaje Fundacja Nauki Polskiej.

Złote Spinacze to prestiżowy konkurs na najlepsze projekty Public Relations (PR) w Polsce, organizowany przez Związek Firm PR, nagradzający kreatywność, profesjonalizm i efektywność kampanii komunikacyjnych. Nasz zestaw edukacyjny ORBIUM został nagrodzony w kategorii PR produktu brązową statuetką.

W konkursie Warszawa Dostępna (organizowanym przez m.st. Warszawa), otrzymaliśmy dwa wyróżnienia: w kategorii Projekty na rzecz dostępności – za „Wielozmysty Kopernika – usłysz, dotknij, zobacz”, oraz w kategorii Działalność instytucji – za cykliczne działania na rzecz osób o różnych potrzebach.

28. Piknik Naukowy „Ale Kosmos!” otrzymał Nagrodę Rodziców w kategorii Logika w plebiscywie Słoneczniki 2025 (organizowanym przez portal CzasDzieci.pl).

Otrzymaliśmy Certyfikat Miejsca Przyjaznego Dzieciom. Jest on przyznawany instytucjom i miejscom, które w sposób szczególny dbają o potrzeby dzieci, wspierają ich rozwój oraz zapewniają komfortowe warunki do zabawy i nauki.

Centrum Nauki Kopernik jest instytucją kultury.

Jego organizatorzy to: Miasto Stołeczne Warszawa,
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Podstawy prawne

ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 87).,
umowa z 1 czerwca 2005 r. o utworzeniu wspólnej instytucji kultury pod nazwą „Centrum Nauki Kopernik”
(z późn. zm.), statut Centrum Nauki Kopernik, stanowiący załącznik nr 1 do ww. umowy.

Redaktor prowadzący

Katarzyna Nowicka

Projekt graficzny

Joanna Franczykowska

Autorzy zdjęć

Joanna Franczykowska: grafika str. 1, 73

Zuzanna Malinowska: grafiki str. 35

Maja Wolna: grafika str. 38

Maria Szyprzak: grafiki str. 42

Michał Romański: grafika str. 45

Michał Romański & Zuzanna Malinowska: grafiki str. 46

Piotr Sałkowski: grafika str. 47

Marcin Adamski & Aleksander Jura: str. 61

Natalia Zalewska: str. 59, 60

Jan Król: str. 92

CNK/East News: str. 3, 4, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 25, 26, 28,
29, 30, 31, 32, 33, 36, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 48, 50, 51, 52, 54, 56, 64,
66, 67, 68, 69, 70, 72, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 84, 85, 85, 93, 94, 95, 97

CENTRUM NAUKI KOPERNIK

Centrum Nauki Kopernik
ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 20
00-390 Warszawa
e-mail: info@kopernik.org.pl

Organizatorzy

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Partner Strategiczny
Partner Wystawy Czasowej

SAMSUNG

Partner Wspierający

plus